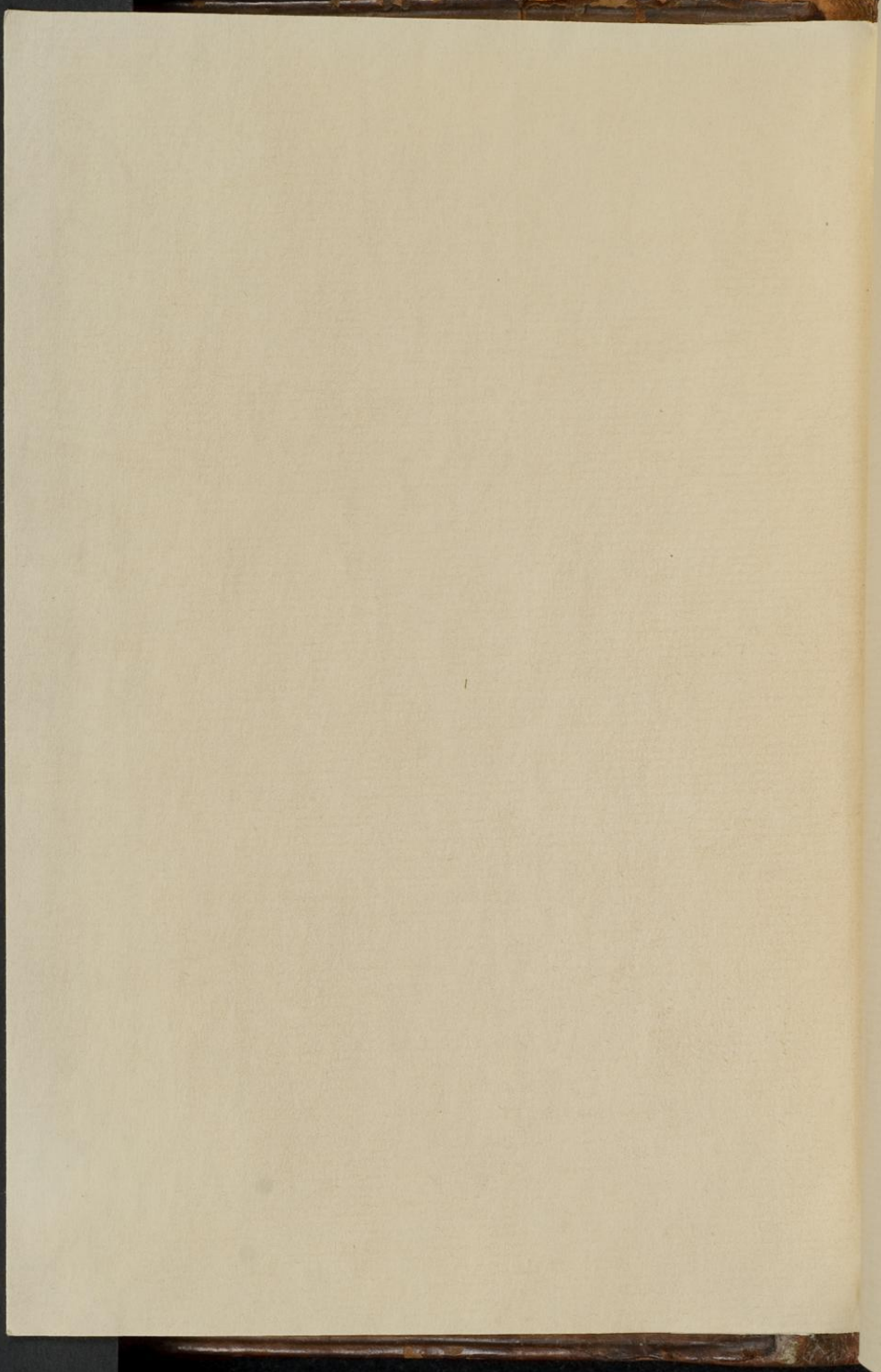

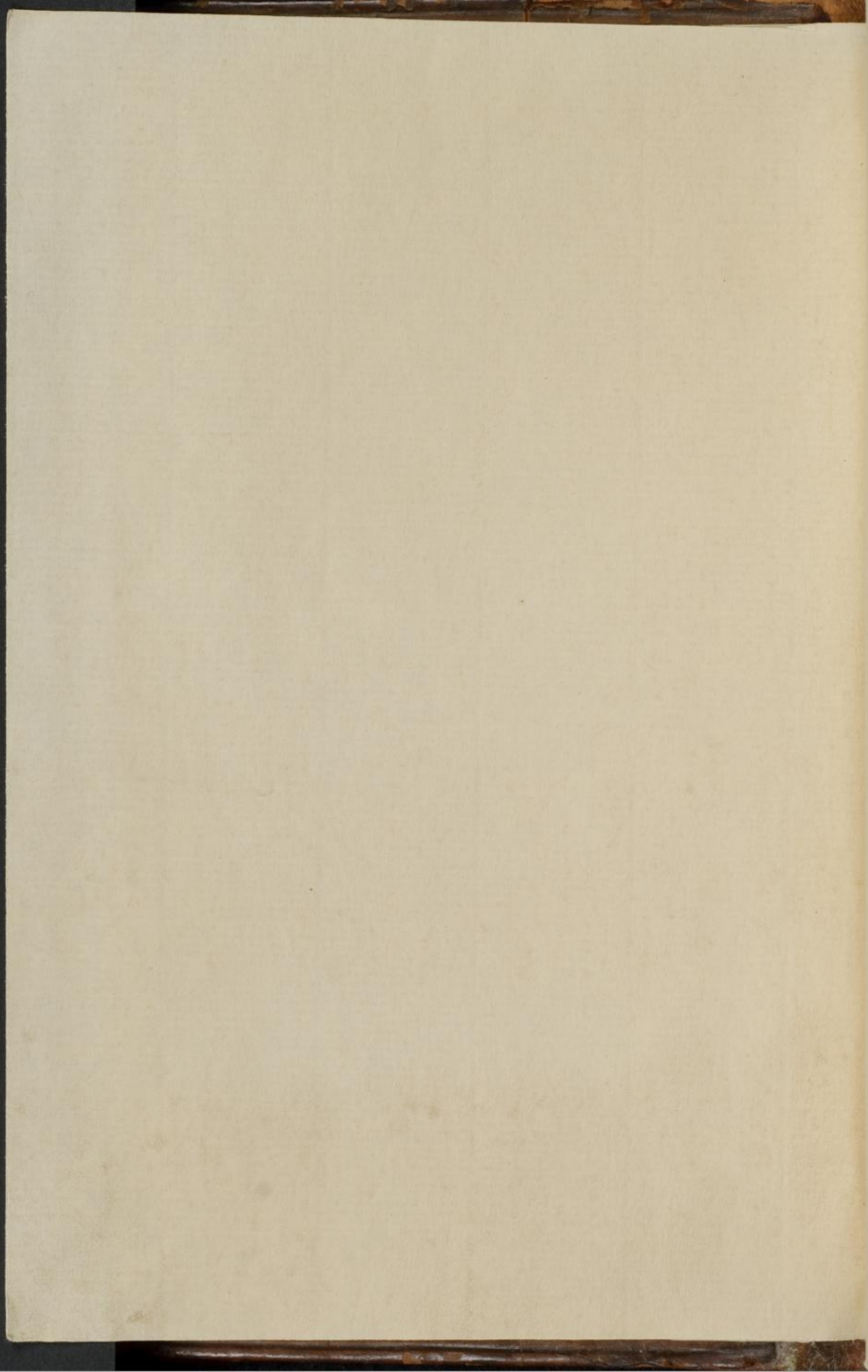

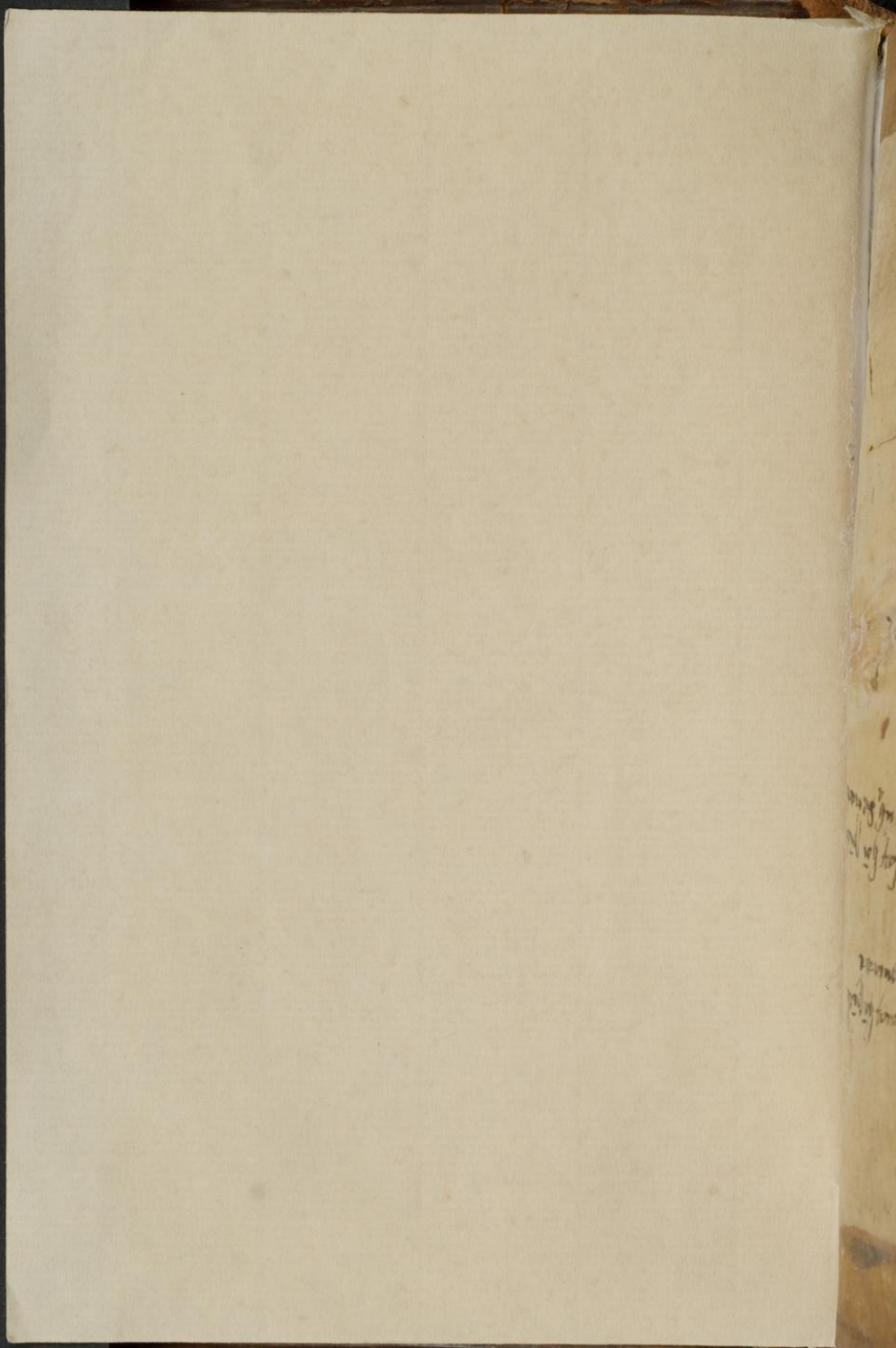
Pr. Th. I. 300

Juc,

R.

Handwritten text on the adjacent page, partially visible on the right edge of the image.

Magister Johannes de ...
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

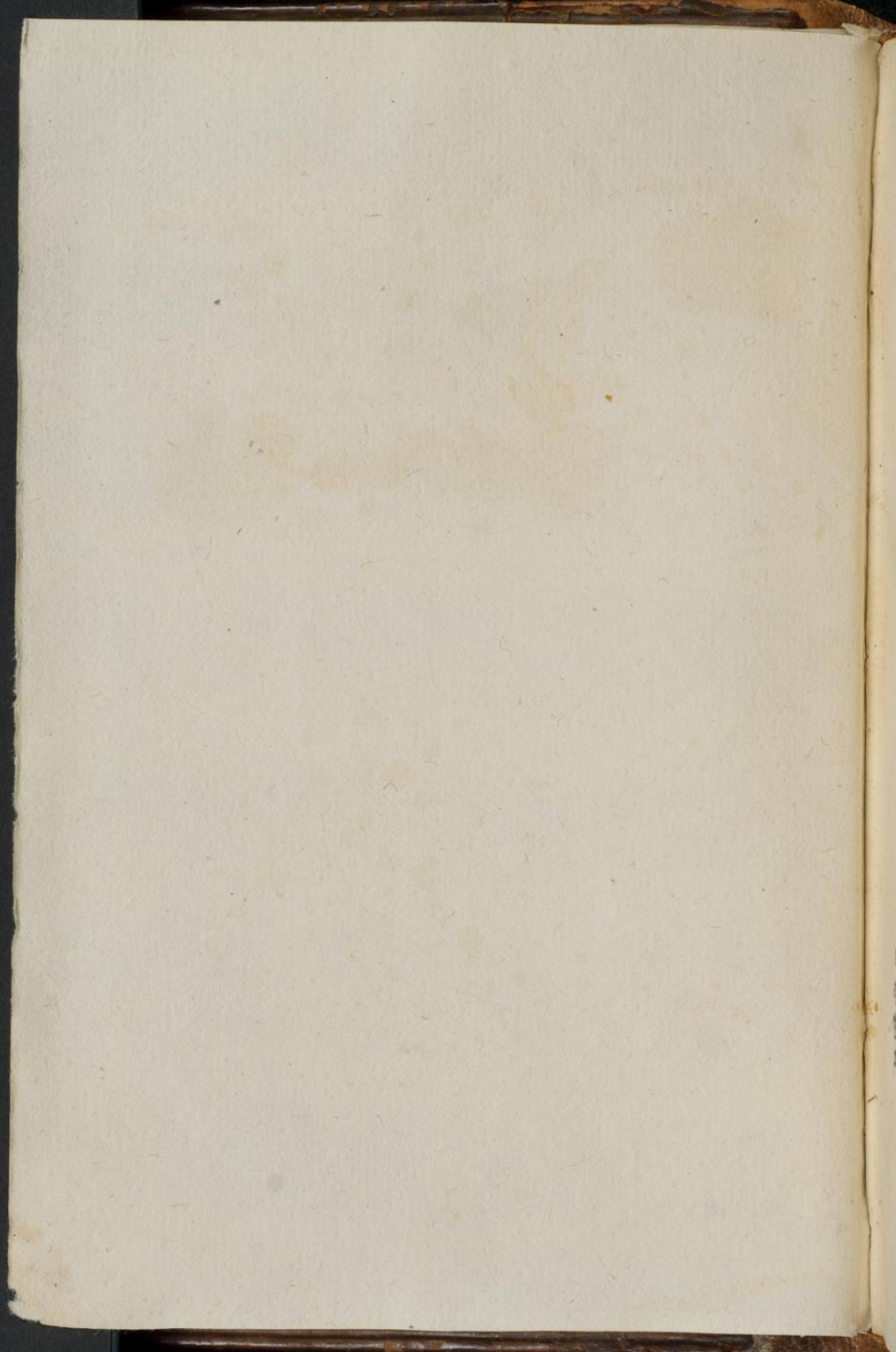
1) Rolewinck, Voull, 1040

4) Joh de Garl. Voull. 670

Les plus beaux et les plus précieux
deux livres qui soient par le monde

300

de plus beaux et les plus précieux
deux livres qui soient par le monde

...

Incipit libellus de regimine rusti-
corum qui etiam valde utilis est curatis capellanis
diocessatis scholasticis ac alijs officarijs eiusdem in vtro-
que statu p̄h̄dētibus .i.

Misit dominus deus adam de paradiso voluptatis . ut operaretur terram de qua sumptus est . Scribitur genesis . 3 . Cogitanti in q̄o dilectis fratribus et cognatis crebro pulsantibus offerrem pro verbo edificationis . venit in mentē pulcherrimus ille tractatulus sancti doctoris thome de aquino de regimine principum quem regie maiestati vir nobilis et urbane eloquentie sūma edidit elegātia q̄si suis sua loq̄ns . utiqz magn⁹ magnis magna . gloriofus gloriofus gloriofus . sicuti dignū erat tante celsitudinē . **A**st ego paup̄ et epilis creatura dei nescio q̄ sorte raptus de aratro sacrisqz l̄is applicat⁹ cum hoc exemplo meis mea loqui vellē puus puus puus . in p̄dictū flebilē sermonē deslexi dicēs **E**misit dñs deus adam de paradiso voluptatis . ut operaretur terram de q̄ sumptus erat . Terraz utiqz limosam et sterilem terram reprobam et maledictam dicenti domino ubi supra ad adam . **Q**uia audisti vocem uxoris tue . et comedisti de ligno ex quo p̄cep̄ram tibi ne comedēs maledicta terra in opere tuo . **I**n laboribus comedēs ex ea cunctis diebus vite tue . **S**pinas et tribulos germinabit tibi . et comedēs herbas terre . **I**n sudore vultus tui vesceris pane tuo donec reuertaris in terrā

A 1

te q̄ sūptus es . q̄ puluis es aī paluerē reueris . Et
q̄p̄ sil̄ tota hūam̄ generis p̄pago hanc durā expit̄
miseriā nulla tū a deo sicut mea . h̄ ē rusticana . q̄ pe
ne ab ip̄his amabilis . morti vltra ceteras destimata
cernit̄ . **S**z ne nimia tristitia absorbeat̄ . aliq̄ h̄ p̄sola
toria a īfōrtoria . ex scōz patz d̄ictis colligē disposui
q̄bz vna cū ceteris exhortiōib⁹ q̄tidiaīs spē hēat a mo
dū iueiat . p̄ p̄alia def̄m̄ta . felicitatē mēadi sēp̄itnā .

Primo igit̄ debet q̄libet fidelis agricola deū time
re . et firmē credere . q̄ omnia opa sua quāti
cūqz etiā minima ab oipotēte deo copiosa mercede pre
miabūtur in celis . si pmāserit in simplicitate . a volū
tate bona . Debent etiā honorare officium suū cāq̄ a
deo institutū . a hilariter creq̄ ea que ad ipsū spectāt .
Itē debet humiliē d̄m̄s suis obedire . **I**tē debet p̄cipue
clēz vnerari a diligē . **I**tē decias a p̄siones ac cete
ra debita fidelit̄ solue . **I**tē solepnitates a ieiunia ac
ceteros ritus eccl̄asticos deuote obsuare . **I**tē elemosi
nas paup̄ib⁹ quāti facultas p̄mittit elargiri . **I**tē cū
oib⁹ hoib⁹ a p̄cipue cū vicinis a p̄tribulib⁹ suis pacē
suauē . **I**tē familiā suā laudabilē regē . **I**tē cauē se ab
oi occasiōe mali . **I**tē miti ad bonū nomē a pbā fama
ap̄d p̄rios suos **I**tē cauē se a societate mala a p̄sortio
potātū a iurātū . ac oim̄ q̄ sine timore dei viuūt . **I**tē
sedule discutere cōscientiā suam . et crebro confitri .
Item sepius meditari de p̄ceptis dei et obseruatio
ne eorum . et vt in recta fide ambulet . **I**tem cogitare

frequēte de morte a breuitate hui⁹ vite. ⁊ assuescat cre
bro inuocare dñm deū bonis simplicibz verb vt eū di
rigat i oib⁹. ⁊ ad etna tādē gaudia pducatur. Hec sūt
q vnūquēqz xpianū sificat. sine qbz cristianū nomē
nulli pdest. Hec sūt q hoiez de tra ad celū leuant q
hoi deū recōaliāt. q pprimū edificāt. q ad felicē trāsi
tū ppāt. **Dez** qm rusticana simplicitas nōnūq̄ igno
rat quō hec fieri deuant. ideo p singula redeundo la
tius aliquid de hijs loquamur.

Timor dñi

Timor sapiētie timor dñi. Scribit psalmo centesimo
decimo. ⁊ pūbioz pmo ⁊ nono. ⁊ alijs locis multis.
Et q sine timorē ē nō p̄t iustificari. Ecclāstia p. Hec
et similia debet adūtere q̄libet fidelis rusticus. pmo
et ois xpian⁹ ⁊ a peccato recedē. **Q** si aliqz ita sim
plex fuerit vt dicat. nō scio timē deū. nescio qd sit h⁹.
tal debet iformari hoc mō. **P**rimo q̄rat ab eo an ali
qd sit in mūdo qd timet amittē vel incurrē. Et respō
debit paul dubio si aliquē vsū ratiōis habuerit q̄ q
tidie ista sollicitudine ap̄iet. ne pdat bona q̄ hz ⁊ ne
supueniāt ei mala q̄ solēt hoies sū inēmissiōe repaē.
Hz forte pauca bona q̄ timet amittē. h mltō plā sūt
mala q̄ timet incurrē. **E**cce vtrobiqz occasio tioris. h
scda ē iōpabilitē maior q̄ p̄ma ⁊ eq̄lit vnūsfos p̄stū
git. **S**ecdo q̄rat an credat q̄ ds sit v̄lis p̄faiias oiz
q̄ sit i celo ⁊ i tra ⁊ an oia sit nuda ocul̄ eig. ⁊ ā sit ius
tus iudex rēbuēs sigul̄ iux op̄a sua. **T**ercio quera
an hēat fidē de celo ⁊ inferno. ⁊ q̄ i celo sint sola sūma

bona et in inferno sola summa mala. **I**te quod iustis debe-
tur premia celestia. reprobis vero tormenta infernalibus si-
ne fine mensura. **S**i hec se credere dicat. tunc instruat
quomodo comparare deat temporalia ad eterna. videlicet quod hec omnia que habet vi-
demus a ex cogitare possumus bona nihil sunt esse temporaria futuro-
rum. **S**imiliter omnia que habet patimur mala sunt ex cogitari potest
quod vis sunt reuera horreda nimis. tamen esse temporaria penarum in-
fernalium non sunt nisi quodam suavia pluvia futurorum. **H**is
admonitionibus si aliquid adiuncta fuerit fides absque dubio
facile timorem domini suscitabit in corde hominum. **Q**ui vero huius
proprietatem non fuerit. fidem non habet. quod vis se habere forte putet. sic
multum fatui putant se esse prudentes. quod vis non sint. **H**oc sunt
damno posito. ulterius est informatus homo simplex et bene-
voluntatis. quatenus plus timeat deum deum suum offendere pro-
pria naturate bonitate. quod exorta severitate. quod in veri-
tate sic est. quod dominus deus in se et ex sui natura totus bonus su-
avis largus et clemens est. quod autem severus est nostra peccata fa-
ciunt et quodammodo cogit eum ut nos affligat. **H**inc exiit pro-
prium. **S**i facerem quod debem deus faceret quod velle-
mus. **S**ed quod facimus quod debem cogimur pati quod nolu-
mus. **E**xemplum huiusmodi habet in aliquo probo et varioso viro
habeat officium regendi aliorum civitate. **H**ic omnis homo diligit.
quod videt quod omnibus prodesse cupit. nulli obesse. **E**t que tale non
diligit est valde proprius. **N**am omnis proprius acclamat eum
esse merito diligendum. **I**ste facillime neminem punit aut pro-
mittit affligi. nisi omnino delinquens se nolit emendare.
Hic dominus deus a quo bona cuncta procedunt sup

de 3 9 2 1
Lamentat

oia est diligendus qz nihil bonitatis est in creaturis
qd ab ipō n̄ sit. **S**tudeat ergo hō simplex crebro ad
memoriā reuocare. qz deus eū ubiqz videt multo cla
rius q̄ prim⁹ suus corā q̄ peccare erubescēt vt hac
manuductione paulatī crescat ī timore dei vt ad illū
gradū pueniat qz si etiā de⁹ nō vellet eū puniē. tñ ad
huc nō vellet peccāē aut offendē tam piū patrē. **H**ic
vocat filialis timor qz q̄ istū habet inf filios dei cōpu
tat̄ a timet ne vel ī modico oculos amātissimi p̄s of
fendat. Timor autē seruilis ē qñ aliqs ppter penā si
ue tēporalem siue eternā abstinet a peccatis. et in ta
li adhuc manet peccādi volūtas si speraretur ipuni
tas. Ille timor nō ē filiorū dei. s̄ maloz seruoꝝ q̄ nō
faciūt bonū nisi coacte. Et q̄uis nō sit merito n̄ eter
ne vite tñ introducit filialem. sicut cetera filij. Est eti
am nocēduz qz s̄a vici solent crebro ante oculos suos
ponē penā dāpnatoꝝ tñ ppter hoc nō sūt mali sui iu
dicādi qz hoc faciūt ad piā cautelā. **U**n̄ dicit beatus
Iheronim⁹. **D**ū penaz timeo. suo grām quā accepi.
Facile ei que libet tēptatio viciatur dū future calamiti
tatis acerbitas que p peccās delet anxia mēte p̄uideēt
Siquidē vt ait sc̄us gg. **M**omēta neū qd delcāt eter
nū qd cruciat. **I**te b̄us auḡ. heu q̄ male peccator de
cipit. **S**emel fornicat⁹ ē ī etnū ardebit. **H**ic b̄us
Ihe. rursū dicit. **Q**uoties diē illū cōsidero toto corde
premissis. **S**ive em̄ comedo siue bibe siue aliū aliqd
facio s̄ videtur illa tuba tribilis sonare in auribus

meis **Surgite** mortui venite ad iudiciū. **Est** et contra
peccatores obstinati nolūt timē. et q̄c q̄d eis de hys di
citur parui p̄dūt aut respuūt. donec mors iprouisa
eos rapit ad supplicia horrēda. tūc timent gemūt do
lent cōtremiscūt. s̄ ifructuose. **De** q̄bus tale fert̄ ex
emplū. **Miles** q̄dā valde p̄use vite vxorez habuit de
uotā. **Hec** viz sepe monuit. q̄ten⁹ vita mala post p̄
fita. sue aīe salutē dū tēp⁹ h̄ret̄ a miam p̄seq̄ possz. i t̄
more dei oparet̄. **Cui** ille. **Nū** tu sic fatua es vt illis
papis credas. q̄ talia deliramenta fingūt. vt a p̄plo
denarios extorqueant. **Neqz** infern⁹ ē. neqz vita ali
q̄ post istā. **Quid** pla. **Ventū** ē ad mortē. a ecce iselip
ille exais in lecto iacēs nigra cartā i manu habuit. i
qua sic sc̄ptū fuit. **Iā** cert⁹ sū. qz infern⁹ ē. **Ecce** caris
fimi p̄p̄dite cordialit̄ in quāta torūta iā sit. vbi a es
nalit̄ necesse est ipsū p̄manere. **Rursū** de sc̄o **Arsenio**
lōge aliē legit̄. **Hic** vir sc̄us de nobili **Senatore** ro
mano ac diuice patricio factus erat hēmita sc̄us et
paup̄ rusticus. **Dicebatur** nāqz teste beato **Iheroni**
mo heremitica illa solitudo sc̄a rusticitas. **Siquidē**
cū in palatio imperiali sūmo fūgeretur honore. vo
cem diuinitus elapsam audiuit **Arseni** fuge homi
nes et saluus eris. **Quo** facto statim ad heremū per
rexit. **Obi** qu ante perfectionis fuerit. nec ipsi aut in
telligere aut scribere potuerūt. qui eū ibidē nouerūt.
Inter cetera aut̄ sp̄ualia exercitia magnifica quibz
excellenter claruit. sic maxime deum timuit vt a so.

De milite

62

De p̄o arsenio

De p̄o arsenio

lis ortu vsqz ad occasū sepius a lacrimis non cessa
 ret. Cūqz et in hora mortis a fletu nequaquā se tem
 peraret. Dixerūt ei frēs . a tu pat adhuc times? Qui
 bus ille. Vere timeo a valde timeo. Quia q̄uis i mā
 datis dñi a iuuetate ābulauerū tñ nōdū scio qualē
 a districto iudice opa mea iudicabūtur. Et hijs dās
 in fletu vsqz ad exitū pmāsit. Sz iā scā eius exeūte
 aīa a p̄tīn⁹ i celū euolāte qdā scūs p̄t q̄ i spū hoc vi
 dit. voce magna post eā clamauit dicēs. Stūs es ar
 sem q̄ cātū te fleuisti. Eya venerabiles huc accedite
 et diligēt adūte ws oēs rustici hui⁹ tantū patris
 exemplū ubi nam tāte scātatis pond⁹ meruerit in ve
 te aut in rure. Vos multa ex pafna habetis educati
 one. q̄ ip̄e tā laboriose quesuīt videlicet laboris assi
 duitatē. vici⁹ vestitusqz vtilitatē ceteraqz penitentie
 scē exercitia humano generi diuinitus imposta q̄ cu
 riali bz a delicatis difficilima vident vobis autē iaz p
 assuefactionē facilima facta sūt. Cur ergo nō respici
 tis q̄ ppe scīs saluti si timueritis deū a in mandatis
 eius ambulaueritis. Ecce qd grauius in spūali cōū
 satione iudicatur ws p nihilo et quasi naturalē cō
 sequuti estis. vigilare laborare carnē affligere pe
 tulantes motus ei⁹ cōprimē cibo grosso vestituqz icul
 to vitā trāsigē. oi humane creature ppter deū subici
 precipua sunt sacre religionis exercitia a qui in his
 amplius flozuerunt glorioziores sunt in celo et in
 terra nunc et in sempiternum. Hec si vultis vobis

no

In fine
 In fine
 In fine

sūt possibiliora pre cūctis hoibus **D**eū quoq; timere
similiter sine oī doctore eq̄ faciliē discitis. ex q̄tā dia-
na subiectione dñoz v̄oz. qui v̄s ceruicib⁹ minā
tur sine infēssione. pati p̄ quibuslibet etiā leuib⁹ er-
ratis multas iponē ḡues. **S**i inq̄ tāto pauoē neces-
se habetis corā mortalib⁹ p̄cipib⁹ cōuersati. ne vide-
licet cām habeāt nocēdi vobis siue in reb⁹. q̄to ma-
gis corā immortali oīm deo. sollicitate ambulare debe-
tis. qui int⁹ et foris iugiter vos intuet ne si qd̄ absit
coraz tāta maiestate peccare nō vereamī. mittat vos
cū corpore aīa in iehēnā ignis. **F**acile arbitror vobis
ista psuaderi poterūt. si aliquā scāllā bone volūtatis
habueritis. **A**ttēdite q̄ miserabile est hic tantis af-
fligi dolorib⁹ laborib⁹ opprobrijs. a vexationib⁹ q̄ti-
nuis. post pei⁹ incompabilē tormēta. **H**ic h̄re purga-
toriū a postea infernū. **A**udite ergo venerabilē pa-
trē vestrē sc̄m **T**hobiam quō vos doceat. vt ōnia ma-
la euadē possitis. **H**eruite inquit dño in timore et ve-
ritate. a requirite vt faciatis ōnia que placita sūt illi
Pauperē quidē vitā geritis. s̄ habebitis multa bo-
na si timueritis deū. a recesseritis ab omni peccato et
feceritis bene. **Q**d vobis cōcedat omnipotēs a beatus
de⁹. **Q**ui cū v̄nigenito filio suo dño n̄o ihesu xp̄o vi-
uit a regnat i vitate sp̄s sc̄i de⁹ in sc̄la b̄ndcūs **A**mē
Secūdo debet quilibet fidelis a gricola firmiter
credere. q̄ ōnia opa sua q̄ntūcūq; etiam minimā
ab oipotēte deo copiosa mercede p̄miabūt i celis

si ymāserit i simplicitate & volūtate bona **H**ic pch do
 loz ples deficiūt rustici. & p̄cipue illi q̄ s̄ ceteris paupl
 oēs s̄i despectioēs **P**utātes q̄ sic s̄t ap̄d hoies illi
 reputationis. sic etiā ap̄d deū. & ob hec ad nihil se vo
 catos arbitrātur. nisi vt sint etnalit̄ ifelices **A**b hac
 mala humilitate reuocat nos sp̄s saūs sapientie.
 v̄. dicēs. **P**u fillū et magnū ip̄e fecit & equalit̄ cura ē
 illi de oib⁹ **E**t p̄s. **R**e autas hoiez i hūilitatē **U**bi di
 cit q̄dā gloſa. **M**ala hūilitas q̄n sic vilit̄ de se homo
 sentit. vt putet se delictū a deo. & nūq̄ meliora posse
 cōſeq̄ ab eo **Q**uiuis ei vile corp⁹ circūferim⁹. aie tū
 nimis p̄cio se sūt. puta ad ymaginē dei ac similitudi
 nē create. **N**ā ne aie nob̄ vileſcerēt. filius dei seipm
 i p̄ciū aiaz dedit **H**ic attendite vos oēs q̄ viles estis
 in ocul⁹ v̄is. & despecti i hoc seculo et nolite despera
 re. **E**cce p̄ vobis de hō fact⁹ est **N**ō vtiq̄ hō glorio
 s⁹ diues ac p̄potes. s̄ obprobriū hoim̄ & abiectio ple
 bis fact⁹ p̄ oia siml̄ vob̄ & pl⁹ q̄ vos paup̄ & despect⁹
Nō r̄gū pallatia. n̄ aulaz p̄cipū. n̄ castra nobiliuz
 n̄ ciuiū delicata cubilia s̄ paup̄ & abiectorū rustico
 ruꝝ elegit stabulū **C**ur g⁹ despatis o paupes. cur cō
 ſtamiō gloriōſi p̄bules āgeloz. ac p̄nobiles sūm̄ re
 gis hospites cur inquā multat̄is quasi d̄s oblit⁹ sic
 d̄. n̄ in oib⁹ et sup̄ oēs vos q̄siuit inuenit & exalta
 uit. diuites dimittēs manes. **O** si vrām intelligētis
 dignitatē. ac singularē erga vos d̄ne grē munificē
 tiā. n̄ sic inozūſera tristitia absorbēmi. q̄n poti⁹ q̄ v̄o i

hoc seculo per momentū tēporis pl⁹ ceteris vanis hoibz
abiectionē videmī. tātomagis gaudē debueitis q̄i dī
filio 2formiores ⁊ per cōsequēs ī futura glā sublimi
ores **H**ec nāqz ē certissima oīm catholicorū doctorū ē
gula q̄ quāto ē q̄s similioz xpō ī p̄ntī mōrli vita que
velocitē trāsit tāto erit similioz ī illa supna glā que
durabit ī efnū **H**āc salutarez similitudinez ī ml̄tāz
vos vltra oēs alios hēditario uē possidetis **R**e qz di
cet vobis a districto iudice q̄ receperitis q̄ dē bona ī
hac vita sic olim diues ille epulo de q̄ dī **Lu. 16.** q̄ sic
cruciat ap̄d inferos. s̄ audituri estis cū fideli lazaro
q̄ h̄ mala rēpistis nō sine iusto dei iudicio qz forte a
liqua p̄cā admīstis q̄ camin⁹ paup̄tatis examiat
sic vt tūc cū ipō ī delicijs p̄petuo māsuri cōsolemī **Q**m̄
p̄tne igit̄ vos h̄ ad modicū castigat attēdite vt ī eē
nū parcat. ⁊ q̄ seuē irascit̄ his quibz cūcta ad^o vltiz
largit̄ qm̄ ab illa mercede scōz vacui ēmanebūt. **H**e
rissima nāqz est s̄mā b̄ti bernardi ac aliorū scōz p̄m
plimoz q̄ nō p̄t h̄ gaudē cū sclo ⁊ illic ēgnāē cū xpō
Et dñs ip̄met ī euangelio de suis electis discipulis
⁊ ī eoz persona alijs oibz p̄destinatis **N**olite mira
ri si odit vos mūd⁹ qz me p̄orez odio hūit. **I**cē q̄ vult
venīē post me abneget semetip̄m ⁊ tollat crucē suā q̄
tidie ⁊ sequat̄ me. **S**z forte dicetis m̄. **N**ōne sūt ml̄ti
solemnes viri ī h^o sclo parit̄ ⁊ seie honore ac diuitijs
ēferā ⁊ tū bone spei? **N**ūq̄d oēs dānabunt? **N**ūq̄d
soli miseri salui erūt? **N**ōne karolus ac multi reges

duces . comites . nobiles . militares . ciuesq; innumeri
 scē vixerūt . a tū statū mūdi tenuerūt . **H**ec a alia si-
 milia infirma a iperita sibi pponit aīa . ut suā si possz
 iustificaret ipaciētā . ac p pns si audēt diuinā incul-
 paret puidētā . sacra qz scpturā a scōz exēpla calūp-
 niare . **H**ec ā similia dicendo . **M**allē a ego talia loq;
 cū diuitib; a potētib; . q̄ hec cū paupib; ipeti . **F**acile
 est in delicijs corporisq; rez de paciētia a ieiunio fame
 ac labore . cōtēptiq; a oꝝssione multa vltotē; pseq;
 h non eq; facile ē ista tolerare . **F**ateor a ego ita esse .
Sed nūq; q̄ in sublimitate a delicijs esse vidēt . oīo
 exptes sūt oī t̄bulatiōe tēptatiōe ac labore; ymo
 vere si in timore dei ābulāē voluerūt . plus q̄ paupes
 affligūtur . **R**orūt expti q̄ verū sit . q̄ q̄cqd̄ foris emi-
 net pl; merore afficiūt q̄ gaudio recreetur . **S**; istud
 miseti adūtere nolūt ā nō possūt . **P**utant em̄ sic esse
 apd̄ alios sicut iperite suspiciant . **J**am em̄ certissime
 dictū est **N**emo potest hic gaudē cū seculo a p̄st reg-
 nare cū xp̄o . **Q**z si electi quidā aliqd̄ hic plus p̄cipiāt
 de diuitijs a statu hui; vite q̄ dēt . oz p̄ gūē penitēti-
 am delē aut horēdam purgatorij penā recōpensare .
 q̄ vtiq; sic maxime afflictiva est ut oīs p̄sentis vite
 tribulatio illi comparata . quasi punctura iunci sit re-
 putanda . **A**b hac ergo occasione latendi in diuitijs
 et honorib; temporalibus facilima vtiq; pauperes
 et inglorij sunt preseruatī . et pene contra solum im-
 patientie vicium dimicare habent . **Q**uod quidem

De opaco qm

22

facilius vincunt q̄ diuites oblatos honores aut pa-
tas delicias siue alia queq; in cētina vicioꝝ etiam si
nihil aliud pati hēent. Quia sic p̄s dicit et q̄tidiana
experientia docet. Nō sine magna v̄tute arduēs for-
tuna tollerari p̄t Adūsa at̄ p̄pter assefactōnē tāq; cō-
naturalis huic vite pene a cūctis hominib⁹ maxime
deū timētib⁹ sano corpore ac mēte sensata eq̄mimē
sufferibilis ē. Hinc int̄ timoratos viros tanq̄ veris-
simū exiuit p̄biū q̄ nedū in corporalib⁹ siue secula-
rib⁹ h̄ etiā spūalib⁹ exercitijs plures ceciderūt p̄spe-
ris elati q̄ ad d̄s fracti. Quid ei tā imimā ē p̄bis-
morib⁹ sic otiū i delictijs a v̄tosa hui⁹ mūdi sublimi-
tas? Et q̄d tā searū ac bone vite p̄suatū sicut iust⁹
labor cū frugalitate a cōceptu mūdanarū vanitatū?
Hec merito q̄slibet simplices a paupes rusticos cō-
solari dēnt. dū intelligūt se eo āpli⁹ a deo dilectos q̄ so-
br⁹ eis hec tyalia largit̄ q̄ mltis fuerūt cā dāpnati
omis etne. **H**z heu p̄ch dolor cōtigit nō null⁹ q̄d olim
sublimis q̄dā orator hambali ip̄o perauit dicēs Vi-
cē scis hambal vti victoria nescis Ita a nos de q̄bus
dā rusticis hui⁹ t̄pis dicē possum⁹ Vincē scit rustic⁹
vti victoria nescit. Qd̄ q̄ qm̄ sit p̄spiciū. ex pte iā di-
ctū ē. cū velint nolint hui⁹ mūdi careāt p̄speritate a
tū miserabili quadā negligētia a vicijs n̄ abstineāt
nec ad v̄tutes pueniūt qd̄ p̄ ceteris oib⁹ facili⁹ p̄nt.
hoc dñs p̄ p̄phetā increpat dicēs p̄cissi vos a n̄ redif-
tis ad me r̄c. **H**z hos dimittam⁹ quos null⁹ diuin⁹

metus aut flagellū inflectere potest. ⁊ ad illos resita
mur q̄s exhortari suscepim⁹. q̄ talento bone volūta
tis p̄diti. vias rectas ingredi volūt. **I**ph nāz sciunt
q̄ totū humanū gen⁹ ob demerita sua pietū est ab
illis sūmīs delictis in hanc erūpnosaz vitā et tribu
lationē p̄tinuā. vbi nullus vnq̄ ad libitū oīa h̄re po
tuit. aut tā diu viuere. q̄ diu cōcupiuit. **S**ciūt etiā
q̄ afflictio ista medicinalis est. et a spūali morte id ē
peccatis p̄seruat. et apte vident illos q̄ in delicijs vi
uūt. aut vix aut nullo modo posse a vicijs abstinere.
Sciūt deniqz q̄ oēs sancti quoz glorioſa memoria ē
in ecclīa. a p̄mo vsqz ad nouissimū p̄ hanc viam innu
meris tēptationibz p̄bati transferūt fideles ⁊ sic tan
tē p̄fecti amici dei facti sunt. **S**ciūt insup q̄ ista nō
caſualiter aut fortuito agūt in hoc mūdo q̄ sic dis
similit̄ administrat̄ gen⁹ hūanū. videlicet q̄ vn⁹ est
paup̄ alter diues. vnus glorioſus alter cōtēptus. v
nus san⁹ alter egrotus. vnus fortunatus alter ifau
stus. vnus acutus alter simplex. vnus prelatus alē
subiectus. s̄ cūcta iuxta diuine p̄uidentię regulā eq̄s
fime ⁊ optime disponūt. **S**ciūt deniqz et caute ad
uertūt q̄ sicut seipſos facere nō potuerunt sic nec in
esse cōseruare nec ea quibus indigent creare. sed
omnia de largiſſima domini manu expectare habent
qui pascit vniuersa que condidit et implet oē aīal
b̄ndictione. cui nēo dicē iuste p̄t cur sic facis cū nul
li debitor sis nec nullius op⁹ habes. **S**ciūt deniqz q̄

*De admistrat
p̄ntis gen⁹*

debet ergo
viri opib' dei

nullus potest imutare decretum diuini consilij super genus hu-
manum. et quod non omnino melius habuit. quam scrutator esse vo-
luit maiestatis. aut impatienter remitti contra manum om-
nipotentis. qui ymmo tales in peius semper plures sunt. sed
illi soli cunctas miseras euadere meruerunt quam diuino scer-
etro suas ceruices humiliter submisserunt tenuolentem lon-
gamini expectantes donec diuina bonitas emplastrum
perne correctionis quod posuit. tollere dignetur. nec quicquam ali-
ud cupiunt. **Dicam** ergo quod nullus pauper bone voluntatis
homo sic de se desperabiliter sentire debet quasi de ipso non
curet pro eo quod in hoc seculo contempnit. **Aut** quasi opera sua vo-
luntate non placeant. aut meritoria non sint quia pro nihilo
reputantur a stultis amatoribus mundi sed sicut iam dictum est
eo amplius a deo se diligere firmiter credat ac magis opera
sua in futuro remuneranda sciat quo minus recipere
bona temporalia in vita ista. **Formet** denique fidelis ag-
nola siue alius operarius quicumque intentionem suam
ad deum per hunc aut consimilem modum. **Gracias**
ago tibi domine creator vniuersorum qui me ex nihilo
fecisti et usque in hanc horam clementer conseruas-
ti. et vices cum bona voluntate tribuisti. quatenus
iuxta preceptum tuum in sudore vultus mei rescare
pane meo te nunc ex toto corde rogo ut dirigas me in
omnibus operibus meis secundum precepta tua et intenti-
onem cordis mei sursum trahere ut sint mihi labores
huius peregrinationis in remissionem peccatorum me-
orum et meritum eterne vite. **Amen.** Quicumque hoc modo

procedit et in oib⁹ q⁹ facit deo placere cupit. scire delect
q⁹ a bono deo nunq⁹ sepabitur sed magn⁹ scis in reg
no supno erit. Si em ipsa veritate testante. nec ca
lip aq⁹ frigidie porrect⁹ p⁹ deo erit sine mercede. qd⁹ p⁹ ta
tis sudorib⁹. vigilijs. frigoribus. caumatib⁹. neces
sitatibus curisq⁹ diurnis et nocturnis. ac ceteris sine
numero miserijs q⁹s fidelis qlibet rusticus tolerat ab
ineunte etate vsq⁹ ad decrepita senectute. qd⁹ inq⁹ re
tribuet p⁹ illis. Certe illa p⁹mia dabuntur q⁹ nec oau
lus vidit nec auris audiuit. et utiq⁹ in ta iustissima
mensura. vt nihil oino manebit ir remuneratu⁹ q⁹ auz
cuq⁹ modicu⁹ etiā fuerit siue factu⁹ siue patienter tole
ratu⁹ pro beneplacito diuine volūtat⁹. In patet q⁹
sicut dicit b⁹ Bernardus q⁹ labor scis ē etiā si ime
diate paupib⁹ nō impēdatur. h⁹ pprie necessitati sub
ueniatur. Et sicut habet duplicē occupationē. s. cōlē
et spūalē. ita etiā habet duplicē mercedē. Nā pp⁹ fati
gationē corporis debet ei sustentaculū vite. et ppter v
tuosam intentionē ei debetur merces regni celestis.
Quā vobis tribuat beatus et fidelis deus q⁹ sine fine
vixit et regnat Amen.

Tertio delect qlibet fidelis agricola officiu⁹ suum
honorare tanq⁹ a deo institutu⁹. et hilarit⁹ exeq⁹ ea q⁹ ad
ipsū spectāt. Hic qdā rustici plurimū deliquit. coic
illi q⁹ ceteris sūt honoratiores aut ditiores. superbia
tumentes et dolentes q⁹si ad uile officiu⁹ sint a deo w
cati. q⁹re etiā varijs modis suū statu⁹ mutare conanē

ad maiorē anhelando. Sed quid eōs sequatur quo-
tidiana experientia docet. Nam statim ut se altiori-
purperit deo a oib⁹ hoib⁹ odiosi sūt. derisōia p̄tēpai
parētes. Terra quos dignitaz rusticana ē defenfan-
da et hoc tripliciter. Primo qz a deo est instituta. Se-
cūdo quia a natura est principaliter intentra. Tertio
qz a celeberrimis viris est plurimum approbata. et
multipliciter priuilegiata. ¶ Quantū ad primū est
sciendum qz agricultura pluries est instituta ab ipō
sūmo omnī deo. Nam in statu innocentie dicitur eī
se instituta. per hoc quod legitur genesi secūdo. Tulit
ergo dominus deus hominē et posuit eū in paradiso
voluptatis ut operaretur et custodiret illū. In statu
quoqz natūe destitute. per hoc qd legitur genesi quar-
to. Emisit dominus deus adam de paradiso volupta-
tis ut oparetur terrā de qua sumptus erat. et cetera.
Hinc dicitur ecclesiastici septimo. Nō oderis laborio-
sa opera. et rusticationem ab altissimo creatam. Ec-
ce apta testimonia ex quibus liquide patet agricul-
turam pre ceteris mechanicis artibus hanc grē dig-
nitatē qz ineffabiliter a deo est instituta. Alie autem
omnes aut pene omnes humana curiositate sunt in-
uente. quare etiam nunq̄ in eodem ritu perseuerāt.
ut cōmunitet tractant sancti doctores nostri sup̄ q̄e
to capi. gen. ubi de origine et primis inuentoribus
mechanicarū artium fit mentio. Insuper saluator
noster ver⁹ de⁹ a homo. ut opus suū glorificaret. nō

222 effundit

ex auro vel argento vel lapidibus preciosis. aut ali
qua alia re curiosa. bñdictū corp⁹ suū a sanguinē p̄ci
osū cōfici instituit. s; ex materia vere dignissima salū
cet panem a vino. quā simplices rustici in sudore vul
tus sui parte cōsueuerūt. **Qd** utiq; merito cūctis fide
lib⁹ agricolis magna debet esse cā leticie a deuotionis
erga suū officiū exequēdū. ¶ **Sed** dignitas rusti
cationis ex hoc attendit. qd ē a natura p̄cipalē in
tēta. **Qd** sic patet. qz cū corp⁹ humanū dignissimū sit
int̄ oīa corpora ratione vniōis ad aiām rationalez.
a gloriificatiōis future sequit̄ qz oīa alia corpora siue
celestia siue inferiora subministrare hñt eīdez. Cū er
go corp⁹ humanū siue victu a vestitu in esse permane
re nō poterit et victus ipse et vestitus siue opere rusti
co nō puenit. p; qz tota machina ad hoc seruit vt do
mino orbis id est homini necessaria subministrētur
Hic dicit dñs ad noe gen. 8. Cūctis dieb⁹ t̄re semen
tis a mēs. frigus a estas. estas a hyemps. nox et di
es nō req̄sccēt. **Dauid** qz cū dñm in opib⁹ suis bñdi
ceret a decore vniūsh laudaret. cām totius intulit di
cens. **Et** educas panē de terra. a vinum letificet cor
hoīs **Ex** q̄b⁹ patet qz agricola ē p̄cipu⁹ cooperator dei
angeloz. et nature. q̄uis eī diuina maiestas p̄ suaz
oipotētiā possz oē hoīm gen⁹ nutrire et vestire. cū hoc
nō vult facē siue coadiutorib⁹ rusticis. ne sint vacua
opa bñdicte sapientie sue. **Similē** s̄ā angeli q̄ s̄m
sententiā hā dyomisij istis inferioribz prelati sūt. ad

Cl 2

965
quoz iperū singula queqz dirigūtur. q̄uis facillime
possent aptare vnūq̄oz naturā vsui hūano ad cōue
nientia p̄pagationis sue. p̄ multiplicatiōe eozūdez
neq̄q̄ tñ hoc faciūt sine cōcurētē rusticana p̄uidētia
ne dīne institutiōni p̄traire videant̄. **Natura** vero et
si oibz modis conēt ad p̄seruādaꝝ spēm hūanā i esse
suo. nō tñ ad hoc sufficit n̄ rusticoꝝ auxilio p̄t̄ a in
dustria suffraget̄. **Hec** oia adeo sūt nota. vt hys p̄
bād̄is. vltēri⁹ insistē sup̄uacuum existimē. **Videm⁹**
ei et sine inf̄missione exprimur q̄ multiplicat̄ hūana
natura sit sua. a quātis indigeat. **Et** si q̄busdā sal
tē ad tps carē possit. rusticano tñ fructu. nec ad vnū
diem q̄dē. **Oīm** pontificum languet baculus. vnit mi
tra arescit dextera. **Oīm** imperatoꝝ regūqz corona de
cidit. scepterū deridetur. purpura cōculcat̄ si rustica
na op̄e nō fulciant̄. **Dux** insanit. mollescit miles deli
rat sapiēs. titubat artifex. status ip̄e mūdi totus de
ficiat. si rusticus agꝝ colere cessat. **Hec** q̄ nō credit. ab
stineat ab hys que rusticano sudōe p̄ueniūt. et sine
oī doctore in breui inueniet solutiōnē v̄bi. **Tertio**
agriculture dignitas ex hac p̄peditur. q̄ a celeter
rimis viris ē plurimū approbata a multiplicat̄ p̄uile
giata. **Quod** sic ostēditur. qz primi n̄i parentes ex
quibz totū genus humanū p̄pagatū ē. de agricultu
ra et pecorum nutrimēto viuebant. et quia seruos
et ancillas non habebant. **Patet** qz ipsi cum filijs su
is a filiabus p̄p̄ijs manibus op̄i rustico inseruebāt

Curant de...
mre officio emy

Verū aū de pthoplausto. s. adā a uxore eius eua nō
 sit dubiū. de alijs q̄busdā sanctis hoīb⁹ exempla col
 ligam⁹. Et p̄mo de lameth q̄ post q̄ genuissz noe dix
 it. **I**ste cōsolabit nos ab opibus et laborib⁹ manuū
 nostraz. in terra cui maledixit dñs. **N**oe q̄z q̄ hoim
 scds p̄genitor post adā scribit̄. q̄d post diluuiū egerit
 ex. ix. ca. gen. patet. vbi sic legit̄ inter cetera. **C**epit
 q̄z **N**oe vir agricola exercere terrā. et plantauit vi
 neā. a. c. **D**einde ad gloriosos p̄archas illos tres vi
 delicet abrahā ysaac a Jacob scriptura descēdes nul
 los redditus habuisse illos cōmemorat ueqz in ciuita
 rib⁹ aut vill⁹ a domib⁹ hitasse s̄ tāq̄ p̄grinos i ca
 sulid ē ceterijs sup facie t̄re. a de agricultura et aiāli
 b⁹ vite nāria q̄hitasse. **F**ily q̄z iacob q̄. xij. p̄arche
 appellatur q̄d officij hūerit ex ip̄oz cōfessioe p̄z gen.
 xlvi. ca. **U**bi dī viri **P**astores sum⁹ ab ifantia n̄a
 vsqz i p̄ns a nos a p̄es n̄a. a c. **J**ob similis vir sim
 plex a r̄ais. dñi b̄ndcōe ditissim⁹ effais fuit de ags a
 p̄uibz. nec vnq̄ sua creuit possessio p̄ quamē p̄rimi
 ut ip̄e testat̄ i li. suo ca. xxxi. quip̄mmo a man⁹ eius
 apta iugie ad largiēdū erat paup̄ibz. **M**oyse q̄z de
 cu⁹ lau de t̄sonat celū a t̄ra. oim p̄phaz expellētissim⁹
 q̄uis i regia fuerat aula educat⁹ tñ disponēte dño
 añq̄ ad dīna oracula p̄fecerat. p̄us i scola hūilitat̄
 p. xl. ānos oues ietro p̄ḡti sui pascēdo exercebat **G**e
 reō vir fortissim⁹ dū opi rustico de hūiet scumēta pur
 gādo agē sibi appēte ducatū ppli isrl coact⁹ suscepit
C 6 3

et hostes dei prosternit **S**oos q̄ a abellan. xij. iudeo po
puli isrl. dū areā rētilat ruy mo ab itidē sibi despon
sat. q̄ i xpi genealogia ponit. **D** vir fm cor dei **D**uz
oues p̄is sui pascet. dīna ruelatiōe i regē sup totū
isrl vngit **H**elise⁹ dū i. xij. iuḡ tōū arar. a ip̄e i. xij.
iugiz tōū arātibz vn⁹ eēt vt luculentē scriptura ex
p̄mit. in gloric sū p̄ham p̄ **H**elya dimit⁹ eligit. **A**
mos pastor a rustic⁹ licz ip̄e⁹ fmōe tū sc̄ia plen⁹. vt
Ihero. testat i p̄logo s̄bilissimū texuit oraculū. **D**e
pascuis in p̄ham assūptus **D**e **R**echab a **J**onadab.
ac eoz filijs q̄ iugit i agris hīa bāt ac alijs vis sple
didissimi z sine nūo lōgū ē differe re. q̄ oēs pigrinati
onē hanc trāsegerūt iusto labore manū suaz sine
tumultu ac p̄p̄oso apparatu hui⁹ seculi. cōtenti fidelī
bus aruis. celebre nomē posteris reliquerūt. a exē
plū tutissimū. **N**e qz hoc p̄termittēdū ē q̄ etiā apud
gentes olim rusticana frugalitas sūope colebatur
et ad summos honores crebro tunc licet inuiti rustici
traherantur. **U**nde refert **V**alerius maxim⁹ de tul
lio hostilio. **H**ūc in cunabilis primo accepit agreste
tuguriū eiusqz adolescētia in pecorē pascēdo fuit occu
pata. validior etas ip̄erū cepit. s̄ senect⁹ eius in al
tissimo maiestatis fastigio fulsit. **S**eruius tullius
de matre ancilla licet nobilis p̄genitus. strenue ro
manū ip̄erū cepit. tres mōtes vrbī addēs. ac vltra
p̄decessoēs suos fossas rustico more circa muros dux
it. **N**abuchodonosor. **D**arius atēqz mūdi monarchiā

fufceperūt. in pascēdis pectorib⁹ cū ceteris pastorib⁹
intēti fuerūt. sicut olim remus ⁊ romulus. Quinti⁹
clit⁹ roman⁹ reptus ī tuē ab aratro sūpt⁹ ē. ⁊ ī dcā
torē creat⁹. q̄ rōz pene desolatā ppē adūfos cas⁹ ma-
gnifice cōsolat⁹ ē triūphis suis. Sic⁹ quiti⁹ ec̄ dcātor
pari ex⁹ post cruētissima bella victor fidelis effāis. ī
ea dē paup̄tate q̄ p̄us vixerat pmanēs. q̄tuor iuge
ra suis manib⁹ coluit. Curi⁹ Marc⁹. vir digne mēo-
rie quātū paup̄tate dilexit. patet ex hoc q̄ oblatas
pecunias respuit dicēs. Nec acie vti nec pecunia cor-
rūpi possū. Sic⁹ fabrici⁹ Aitili⁹ regul⁹. Scipio af-
frican⁹. ⁊ alij p̄les nobilissimi viri. ac fm honestate
secularē pbatissimi. quātū iustos labores dilexerūt.
et p̄imi grauamē vitauerūt. ⁊ rēpublicā pmouerūt
nullo possum⁹ stilo cōmēdare. Q̄ aut hodie pauci re-
periunt q̄ tā glorioſa exēpla imitant. manifestū sig-
nū ē quātū hic miser mūdus in peius p̄fecit. Si q̄dē
supbia auaritia luxuria accidia ⁊ cetera vicia adeo ī
ualuerūt. vt pene vix inueniāt q̄ patnos mores ad
bonū v̄tutis ⁊ p̄cipue hūilitatis spectātes imitari dig-
netur. nisi forte quē necessitas coegeit extrema. Pu-
tātqz iā hoies scādala iaurrē si ea agāt vñ olim viri
celebres grādē sibi honoris hauserāt materiā. Con-
stat certissime et oio viciſsim⁹ est. vniūsum genus
humanum a ppagine rusticana originem traxisse.
constat demiqz spectabilissimos viros olim ex animo
si ne ōni necessitate rustico opi isudasse. ne arrogāt

ultra metā patrū suorū se leuare putarentur. aut
erulescē sup hoc vñ remissent. cōstat rursū nullos i
peratores. reges. duces. comites. nobiles. medio-
cres. ā alios q̄scūqz hoies. cuiuscūqz status aut cōdi-
tionis. ab hac lege esse alienos. vt dicē possint sine
falsitatis rubore. nos de rusticis nō venim⁹. ā rusti-
coꝝ auxilio nō idigemus. ⁊ tñ qdā vanissimi hoies
mōzles ac mltis calamitatibz expositi ceca mēte. hoc
qd se. eē nolūt. viz filij rusticoꝝ. nec salte hoc eq̄ni-
mitē audire volūt. **Dez** ⁊ si hodie potētes qdā a nobi-
les ita desipiūt. tñ oli teste b̄tō **Aug.** quito de c̄itate
dei ⁊ alijs locis mltis mltō āplior hec insania princi-
pes q̄sdā occupauit. in tm̄ q̄ putabāt se nō hoies eē
s̄ deos **Cōtrariū** dicētes trucidabāt. nec isōtores eo-
rū sāssimos aliq̄mō patiēter audire potuerūt. **Mira**
p̄fus ⁊ miserāda cecitas. **Aut** q̄ glōsi illi p̄iarche
⁊ p̄p̄he ac ceteri viri stultissimi errauerūt ā istī. **Sz**
absit vt sic vanis ⁊ leuibz hoibz ac oī spurcitiā ple-
ris creda⁹ vt ab ill̄ do dignis ⁊ v̄ nobilib⁹ vis ēce-
dam⁹ q̄n pot⁹ veracissime dica⁹. si tot⁹ mūd⁹ tacēt.
ipsi int̄ se mutuo p̄ q̄tidiana p̄uitia q̄b⁹ iugit̄ madēt
sibūp̄is ⁊ alijs foris inotescūt. q̄les it̄ existūt. s̄ hoī
dimitta⁹ ⁊ bone volūtatis rusticos q̄tū possum⁹ p̄fir-
maē studeam⁹. vt viz adūtāt q̄ q̄tū eē dēant d̄no do-
vōt̄ioe sua. q̄m̄ eūera nō ad vile s̄ ad dignissimū int̄
oīa mechanica officii vōtī s̄. q̄n̄ taliū p̄m̄ imitato-
res eē meruerūt. **Qui** vere sciē voluit q̄lē p̄rogatiaz

i nouo testamto agricultura huerit legat scoꝝ hēmi
taꝝ ac monachozꝝ rēgulas . a inueniet qꝫ p̄ ceteris rēd
ditibꝫ ac puētibꝫ sūssimi p̄ces elegerūt de pastu aia
liū a agroꝝ fructibꝫ q̄s p̄p̄ijs maibꝫ excolēbāt viuē
tūqꝫ de stipēdijs iustissimis n̄ dubiū ē q̄n alios puē
tꝫ p̄elegisset . si illos iustiores i t̄is ep̄isset **Hic** te . **Je**
ro . rusticitatē sc̄āz appellat dicēs . **O** sc̄ā rusticitas q̄
natos ad labōres hoīes p̄uehis ad celestia . m̄do erep
tos **H**āc rusticitatē mlti rēges senatoꝝ p̄ciij . duces
p̄ciips . comites . nobiles . baroēs . milites . ac alij
xtusqꝫ sexꝫ hoīes honorati . a mediocres i f̄miti ele
gerūt . a nō solū salui f̄ā st̄ . h̄ ec̄ sup̄mas celestis rēg
ni sedes meruerūt **T**estes sūt **Anthoniꝫ Machariꝫ** .
Arseniꝫ Iosaphat . **Alypō** **Dinletes** **Brigida** **Vene**
dēs **Maurꝫ** **Iudocꝫ** filiꝫ rēgis britāie . **Arnulphꝫ** dup
lothāgie . **Karolomānꝫ** a **hildeicꝫ** filij rēgis frācie . **Ra**
chis rex lōgobardoꝝ . ac plēs alij reges frācie . āglie
bulgarie a cetera **I**tē **bruno** p̄mus fūdatoꝝ carchusi
ēf̄ ordinis **S**tephanus a **Bnardꝫ** cū f̄abꝫ suis p̄mi
ppagatioꝝ asterceif̄ ordis . alijqꝫ sine nūo **H**i oēs
q̄d egerūt . q̄bꝫ ve exercitijs ad culmē sp̄ual̄ p̄ f̄cois p̄
uenerūt . q̄sciē volueit sacros legat codices . a i rēgali
bꝫ manibus citiꝫ f̄urculū q̄ sceptꝫ iueniet . citius co
tē q̄ margaritā citius i mēsis aquā cū pane a r̄ido q̄
vina cōdita . **E**ya ubi sūt iā delicati rustici n̄ā q̄dam
q̄ tantopere sacros labores fugiunt . tā studiose ad
ociosos dies anhelant . **O** miseri quid facitis quid

respondebis districto iudici. qm̄ videbitis tales ac tā
tos viros palatia deseruisse. ⁊ ad vr̄am rusticitatem
descedisse. sicq; regna celozū pmeruisse. Vos in rusti
citate sc̄a nati estis ⁊ qm̄ faciliē continuare poteritis si
vultis deserē cupitis. Illi i purpura nati piter ⁊ edu
cati. quā relinqre iphis vr̄iq; semimors ē tā sollicitate
vr̄am securitatē amplectūt. cūctis mūdi honoribus
spretis atq; delictis. **T**ya adūctis q̄ breue tps labora
re hētis p̄ eterna gēte. q̄ incertū ē an honores tpales
sine piculo corpoz ⁊ aīarū adipisci poteritis. q̄s tū ad
eptos certū ē nō diu retinē q̄q̄ posse. **M**anete igit̄ in
sc̄o statu vr̄o seuro ⁊ humili. ⁊ honorate officii vr̄m
sc̄m a deo institutū. ⁊ aīo volēte ac mēte teiuola hila
riter exeqm̄ ea q̄ ad ipsū spectāt. i. i. aīo deī. ⁊ vere b̄i
eritis cū oib; q; labōes manuū suaz māducāt. teneq;
vobis erit h̄ ⁊ i. etnū. **Q**d vobis cōcedat idē gloriofus
de⁹. cui⁹ operarij estis. q; p̄ cūcta secula vivit et reg
nat Amen.

Quarto debet q̄libet fidelis ⁊ timorat⁹ rustic⁹ hu
militer d̄m̄s suis obedire. Hoc ē qd̄ monet **A**plius ad
romanos. xij. ca. oib; xp̄iaīs laq̄us ac dicēs **O**is aīa
pt̄atib; sublimioribus subdita sit. Nō ē ei pt̄as nisi
a deo **Q**ui at̄ a d̄o sūt ordiata sūt **I**ta q; q; resistit pt̄a
tī deī ordinationi resistit. **Q**ue aut̄ resistūt fibūph dā
nationē acquirūt. **N**ā p̄cipēs nō sūt timori boni o
pis h̄ mali **V**is nō timē pt̄atē: **F**ac bonū. et habebis
lauđē ex illa. **D**eī em̄ mister ē tibi i bonū **S**i at̄ malū

feceris time. **N**on em̄ sine cā gladium portat **D**eī em̄
minister est vindex in irā ei qui malum agit. **E**cce q̄
plana sentētia. nihil sincerius dici potuit. **A**ttēde q̄d
resistentib⁹ cōminet̄. vtiqz cā hui⁹ q̄ future vite dis
pēdium. **N**ā cōtra eos p̄cīpes ius acq̄rūt siue ad oc
cidendū siue ad puniendū. et dñs de⁹ eos eternaliter
dampnat. si absqz penitētia sic moriāt̄. **H**ic heu plu
res rustici deficiūt. nullaten⁹ obedire volētes nisi auz
resistere nō possūt. aut mltas occasiones caluas sin
gentes. sepe etiā mēdaciū se excusantes. aut alio co
lore illicito palliantes se et cōceptus suos vt a debi
tis huic⁹ absolūāt̄. **H**i oēs resistūt potestati et deū
grauit̄ offendūt. quia multa peccata p̄ modico lu
cro sepius cōmittūt. et tanq̄ fures in cōspectu di
uine maiestatis iudicantur qz rem aut seruitiuz qd
alteri debent ipso inuito detinēt. siue per violentiam
siue per fraudem. **A**st econtra boni et fideles rustici
ambulant̄ simpliciter in via mandatorum dei. **R**ec
mendaciū ne violentiam meditantur cōtra dños su
os propter timorē dei sed oībus iuxta eiusdem beati
Pauli monita reddūt debita. **C**ui tributum tributū
Cui vectigal vectigal. **C**ui timorem timorem. **C**ui ho
norem honorem. **H**ic sincere et fideliter seruientes
nō tanq̄ hominibus sed tanq̄ deo. neqz ad oculum
placentes sed ex animo. vt nemini quicq̄ debeant
nisi vt inuicem diligant. **H**oc est dicere. qz inter do
minos ⁊ subiectos debet esse mutua dilectio. **Q**uod

facile cōtingit qñ inferior debitū soluit tenuole supio
ri. Alio qñ iugis int̄ eos ripa a inuidētia orit̄ cū dei of
fensa. Et qz sunt nōnulli etiā bone volūtatis rustici.
aliqz xp̄iani nois p̄fessiores tā lrāti. q̄ putāt qz sub
iectio ista famosa. q̄ p̄ vniūsu pene orbem rusticana
plebs regit̄. a p̄cipue illa q̄ vinculo p̄uitutis ē alliga
ta. sit iniusta. eo qz natura oēs simus igeniū. ideo ad
tollēdū hūc errorē. aliq̄ scōz dca sūt h̄ subiūgenda.
Cōstat nāqz qz bone volūtatis hō facili⁹ a libenti⁹ p̄
uit qñ scit secū iuste agi. h̄ qñ putat qz violētē gra
uat̄ cōtra fas pene sanguinē p̄ aqua suda nisi fuerit
valde in v̄tutib⁹ p̄fectus. Est ergo sciēdū qz de cōis
iectione hoīs ad hoēm. nulla ē dubitatio. quin iusta
sit. p̄mo necessaria. alioqui in eccl̄a dei null⁹ essz ordo
h̄ cōfusio tota. Si ei nullus vellet subesse h̄ eq̄l̄iter
oēs p̄esse toti⁹ hūani generis optabilissimū bonū qd̄
ē pax cōtinue turbaretur nec possent hoīes simul ha
bitare. neqz cōuersari. veluti si plures ante vnā do
mū starent. a nullus alteri cedē vellet vt preiret. ne
cessitate oēs simul foras remanerēt. aut forte se mu
tuo violenter opp̄merent. donec vnus solus totā do
mū teneret. Hec q̄ essent absurda bestiarū cōiuctu s̄
edocet si hoīes ista nescirent. Nam pulchro quodam
et naturali instinctu vna alteri cedit. et quasi superi
orem recognoscit. Ea autem que scdm naturam sūt
optime se hñt. Igit̄ patet qz subiectio et prelatio ne
cessario sint in populo dei. et per consequens nō oīs

subiectio ē violenta ⁊ iniusta. sicut nec p̄latio. **I**nue-
nit nāq; eplex p̄latio ⁊ eplex subiectio i scriptura sa-
cra. **N**ā quedā ē diuina ⁊ natural̄ q̄ ap̄d oēs eq̄lis.
et sic dñs d̄s creator vniūsoꝝ. p̄h̄det ⁊ dñat creaturē
a se facte. Ita etiā suo mō pntes p̄lati sūt filijs. Et
hec iustissima ē. ⁊ q̄ huic p̄lationi resistit nimis est p̄-
uisus. **I**ux̄ illd̄ ps̄. Dixit insipies i corde suo nō ē d̄s.
vbi b̄tis. **A**uḡ. dicit q̄ paucoꝝ est ista insania vt di-
cāt nō est d̄s. **S**ic vix vnq̄ est reptus aliq̄s ita p̄-
uus. vt dicēt. se pntes nō hr̄e ā habuisse nec filios
debere pntibz s̄bdi. **O**is ratio p̄clamat. q̄ illis hono-
rē rep̄dē cū q̄titudine detem̄a q̄b̄ esse halem̄. **H**ic
in lege pari pena plectūtur q̄ d̄m̄ blasphemant. ⁊ p̄n-
tibz maledicūt. q̄ morte digni sūt. **A**lia est volūtaria
et social̄. ⁊ ad istā nēo tenet nisi se volūtarie obliga-
uerit tacite vel exp̄sse. sic vxor subiecta est viro ⁊ eō-
tra s̄m̄ modū suū. **S**ic miles duci. dux regi. clericus
sacerdoti. ciuis burgim̄ḡto ⁊ sic de singul̄. **Q**uiuis ei
vir n̄ t̄at̄ vxorē ducē tñ postq̄ duxerit tenet cohabitāē
eia debiti r̄d̄d̄a p̄uidē de illis q̄ statui iugali s̄t cō-
nexa. **S**ic de alijs oibz statibz a p̄mo vsq; ad nouissi-
mū. **R**ēo de cōi lege tenet suscipere p̄cipatū. s̄ si v-
lūtaria cōsensione suscepit. iā se obligauit. ⁊ ideo te-
net ad ea q̄ illi statui sūt debita ⁊ p̄grua. **S**ic de cōi
lege n̄ tenet alteri huiē. s̄ si pacto itueniēte ā alia cā
iuste se ad huiendū astr̄perit. iā obligatus est. ⁊ ser-
uire tenetur. **Q**uare autem hō sic debeat esse omnino

de h̄p̄lin q̄t̄
⁊ p̄l̄n̄oibz

24

liber ab omni coactione. ideo est quod alias non possit dici quod ve-
re esset ad ymaginem dei creatus. quoniam videlicet non habet
facultatem utendi libero arbitrio ad faciendum hec aut il-
la quancumque rationabiliter vellet quod libera voluntas absolu-
te loquendo soli deo et nulli alteri subdit. nisi ipsamet
se subiciat alicui citra deum. Et ergo ista prelatio sub-
iectio socialis nunquam est iusta sine proprio consensu de cuius lege
Quod dicitur propter illos qui nati sunt in servitute. quod illi sequuntur
conditionem parentum suorum. quod quis alias eam ex proprio consen-
su non habeat unde sepe dicitur libertate preuenit. Ex istis pro-
pter si aliquis omnino liber et absolutus ab omni imperatone humana quam
nullum omnino votum a premissis emisisset uti vellet naturali li-
bertate. ita quod nullus super eum habet iurisdictionem. siue auctori-
tatem precipiendi hoc vel illud. tunc possit ire in locum aliquem so-
licitatem ubi nullus habet dominium. tibi vacare soli deo et
sibi. Et quod diu sic vivet et se de manibus propriis nutret
a aliis et a deo sibi provisus absque omni humano suffragio.
tunc diu soli deo subdatur nec quodcumque iuste possit eum cogere
ad aliquid etiam minimum esset quod talis sibi dominus sibi
suis sibi prelatus sibi subditus nec aliquid coactione intrare
teneatur. Sed quod cito se hominibus sociaret. ab eis auxiliis
et solatiis accipiendo tunc statim tenet se eis conformem in
bonis moribus eorum iuxta congruentiam statum sui quod incipit esse
per eos quibus convivit. Et teste beato augustino. turpis
est omnis pars que non congruit suo toto. Et iuxta vulgatum
proverbium. Quod cum ceteris melius lingue cupit. oritur quod prope cum
eis apud aculeos sustineat. Quare sequitur secundum deum dicitur recte

rationis. q̄ q̄ vult solacijs et auxilijs humane socie-
tatis p̄cipaē oz q̄ etiā onera eius quātū sibi icūbit
rationabilē ferat. ⁊ p̄ p̄ns tacite vel expresse iuris dic-
tioni se submittat. Et ex tunc et q̄ diu sic ē obedire
tenetur p̄tati humane. in hijs que suū statum cōcer-
nūt. **Dez** q̄ p̄dcā vita solitaria magis vis vidēt eē
āgelica q̄ hūana. ideo viz ā parū i factis scripturis
de illa iuēnt. Et ē vis scōz sentētia q̄ nō ē cōsulēdū
leuē vt aliquis illā arripiat q̄ p̄iculōsissimū ē. max-
ime rudib⁹ ⁊ ipsās i via dei q̄uis quidā s̄ssimi viri
ipsam ab iēute etate elegerūt. Quia tamē p̄uilegia
paucoz non faciūt cōēm legē. ideo tales sancti sunt
magis admirādi in hoc q̄ imitādi. Vita autē socialē
magis secura quo ad oēm statū. Et p̄ illa legitime
cōseruanda ⁊ dirigenda sunt valde multa scripta et
leges tā diuinitus p̄mulgate q̄ humanitus istitute.
Tertia p̄latio ē coherciaua et subiectio suilis. Et hec
nūq̄ ē iusta nisi p̄cedēt peccato. nec fuisset i statu i
nocētie sicut due p̄cedēt. iuxta illd̄ Apli. Iusto nō
est lex posita sed peccatorib⁹. **Qd̄** s̄m glosam intelli-
gīt de lege coherciaua. s̄ue penali. **Dez** q̄ totū huma-
nū gen⁹ p̄pagatū ē de scirpe viciata ⁊ radice ifecta p̄
peccatū. ideo etiā tota natura humana multiplicat
ē sua. artāte eam decreto d̄ine iusticie. a q̄ nūq̄ se in
hac vita absolue p̄t. Et ergo ista vis suitus q̄ dicit̄
Eccl̄asticū. xl. iugū graue sup filios **Adam** a die nati-
uitatis eoz vsqz i diē sepultuē. absqz dubio ē iusta

ex a iusto deo inflicta. Huic autem fuituti p̄me succedie
altera quādiaria. p̄pter peccata quā quādie cōmittim⁹ q̄
nō ē homo sup̄ terrā quā nō peccat salte rēmalit. et tes
te ip̄a veritate. quā facit peccatū suū p̄cā. ergo quā quādie
peccat quādie sic suū. Et ista ē pessima fuitus a sola
h̄ ē culpabil. alie autē s̄t p̄ales. Ex ista autē scda fuitute
generat̄ etiā quā d̄: fuit⁹ legal. de quā leges tractant. q̄
ē iure gētiū itro ducta videlicet quā t̄m erat piculū
q̄ grauioribz penis erat plectendū. Nō olim ap̄d pi
issimos p̄cipēs. hec clemētia fuit vt eos quōs in bello
ceprāt hostes. mortū dignos. vite reseruabant. ad
certa opa deputandos. Et ob hoc seruus a suando
nomē accepit et dictus est suus quā si suatus. Vbi est
notādū q̄ ista fuitus legalis tūc solū iusta ē. quā bel
lū iustū ē vel quādo quōs tale crimen cōmittit. p̄pter quōd
leges fuitus infligunt. Est etiam alia quedam ori
go fuitus multū vtuosa et p̄cā. quā videlicet aliquis
ex humilitate seip̄m in seruū dat alteri intuitu dei.
sub qua cōprehenduntur boni religiosi. quā se in p̄petu
os suos dei cōsecrant. Est adhuc alia origo fuitus
quā ex necessitate p̄cedit. quā videlicet quōs p̄pter defensi
onē alteri se tradit in suū. aut quā quōs p̄pter debita te
net aut redit̄ siue alia hmōi. Et quā quā cupiditas ē cā
fuitus. sic in quibusdā terris p̄t̄it. vbi sui p̄ alijs sūt
magis diuites aut apli⁹ p̄uilegiati. quā ē n̄ nulli in
genuū tradūt se fuituti ob hoc t̄m ut grātia honoēs
sū officia et hēditates a d̄m̄s p̄sequūt. Et quā quā simplici

loquēdo hoc nō sit peccatū nisi quātū cupiditas id p
suaserit. tamē nō videtur laudabile. Est em̄ libertas
magiū donū dei. qd̄ p re vili nō debz v̄di sic sūt tēpo
ralia. Unde et Esau rephendit̄ ab aplo qd̄ donū na
ture nobile. scz p̄mogentia rā p alio necessitatis eti
am tēpe fū v̄didit. **S**ola nāqz illa fuitus ē lauda
bilis q̄ ex v̄tute pcedit. **S**ic multi serui ex natiuita
te sic pcreati. magnū meritū apd̄ deū habebūt. si fide
liter dñs suis seruiāt cū tali intētiōe. qd̄ potius vo
lūt p̄ale iugū sustinē. q̄ p fugā ā violētā siue frau
dē se a fuitate absoluē & cōtra bonū v̄tutis agē dñm
deū offēdō. **S**imilit̄ de illis q̄ se p̄t paup̄tate ven
dūt vt p̄rio satisfaciāt. ē sciēdū. **O**ēs isti merito iter
martiēs sūt cōputādi. **Q**ui at̄ p̄t sua p̄ca p̄pria ser
uituti mācipātur & nihilomin⁹ paciēt̄ sustinēt cū ple
na p̄ritōe p̄cā. silt nō solū p̄cōz remissionē s̄ etiā
meritū eēne vite cū p̄dās hēbūt. **Q**ui vero iuite et cū
inmure fuit. seipōs miserabilē decipiūt. nisi p̄
p̄iteāt. **N**ā neqz apd̄ deū neqz apd̄ hoies grāz hēbūt
Qd tñ itelligit̄ de mortali ipatiētia. **N**ō ē ei m̄z si hō
bone volūtatis i q̄t̄iana fuitate de sudās aliqñ sen
tiat mot⁹ ipaciētie v̄ial. sū erūp̄tia v̄bo m̄⁹ suavia
p̄t dños suos. qd̄ vix a s̄āllis viris vnq̄ potuit obf
uai. s̄ sufficit hūil̄ recogtō cū p̄ritōe v̄ie p̄hmōi lap
sū. totāes q̄tiens. cū p̄oito se deiceps p̄cauēdi. & tūc
nō amittit̄ meritū. **E**t q̄q̄ sic m̄te spēs fuitutis s̄m
leges tñ q̄tūad̄ p̄oitu sufficit p̄ digēda p̄sāa s̄ipliciu

ē adūtedū. q̄ simpliciter loquendo de fuitute a stricte tūc
tm̄ illi dicūt fūi. q̄ oīo absq; aliq; aditōe apposita sē
alteri⁹ iuris a ppetuo fūie tenēt. a q̄cqd̄ h̄nt oī hora
ad dñoz p̄tinet volūtate s̄n vlla p̄dōe fuoz. Et h̄c
vix ep̄it̄ i p̄tib⁹ almaie. s̄ i p̄talia a p̄cipue i locis ma
ritimis. vbi q̄tidie venales adducūt de fris sarrace
noz captiui a emūt i fuitute simpliciter. s̄n oī pacto p̄
uio. Et hec vocatur fuitus legal̄ de q̄ iura cōiter lo
quūt i p̄lib² locis. Alia ē fuit⁹ ad cōnal̄ s̄n vsualis
q̄ s̄m diūsas r̄giōes diūsimo de narra^t ieroducta. a
succesu t̄pis pleissime p̄st̄pta ita q̄ de h̄o nō sit dubi
tādū qui iusta sit. Et ista h̄z limites suos vix s̄m mo
rē p̄rie ā certe s̄m pactū p̄uū ratificatū int̄ dños et
h̄mōi fuos ex cōi cōsensu ita q̄ q̄n solutū debitū fue
rit. deiceps dñs nec de p̄sona fūi. nec de reb² ei⁹ itēē
h̄z. n̄ forte p̄ mortē ei⁹ ā i certis casib². s̄m q̄ p̄suetu
do ā pactū de h̄o canit. Vbi ē diligēt̄ adūtedū q̄ fidel̄
fū⁹ q̄ se talit̄ obligauit. tenēt facē diligēt̄iā suā noc
te a die. q̄ten⁹ dñō suo solitā p̄sionē soluat. ita q̄ si
alif̄ fecerit. videlicet negligēdo laborez debitū aut de
licijz vacādo vltra modū. q̄uif̄ peccat. et reus tenēt
corā dñō deo a hoib⁹. Si āt post fideles labores ifortu
niū aliqd̄ euenerit. ita q̄ p̄sionē solitā solūē nō pote
rit. tūc cū bona p̄scia p̄t se excusae narra^to cām sim
plicia corde s̄n oī dolo. h̄c se res h̄z. a tūc corā deo a oib⁹
hoib⁹ ē excusatus. Si sup̄ hec dñs fuus eū grauare
volueit. nō statim debet currē ad lapides aut minati

aut maledicere. sicut quāda pterui facere solent. h hu
milis rogare aut bonos aliqs viros inducē vt p se i
fcedāt. q̄ten⁹ negociū in oī caritate sopiat. **Q** si fece
rit i timore dei cū oī māfuetudine. absqz dubio pius
et misericors de⁹ nō negliget fidelē seruū suū. h mit
tet spm̄ bonū int̄ ipm̄ dñm suū. q̄ loq̄tur pacē inter
eos. ā si dñs vtqz irrōnabilē q̄uare suū vellet. tūc
hoc certissime ē tenēdū qz clemēs de⁹ aut grāz patie
tie sibi dabit ad magnā coronā suā. aut illico vīdica
bit iniuriā paupi scāz. sic sepissime sc̄m legit. **M**aḡ
igit̄ fiducia ē oībz sperātib⁹ adiutoio altissimi. qm̄
nō illoz obliuiscēt misereri de⁹. h paup̄ū afflictōz
gemit⁹ audiet ⁊ faciet iuditiū ipōz. **S**cio qd loquor
Nō lōge añ hec tpa p̄iceps qdā dū vltra solitā p̄si
onē ihumanitē qsdā rusticos q̄uaret nec q̄cōp̄ suspicā
ret̄ mali. subito absqz aliq̄ morbo cepit vētrē dolē. ⁊
in breui miserabilē ei⁹ obclusū os fuerat. ita vt s̄i
sacramētis formidabili morte vel d̄ canis vitā finirez
Noui añ annos .xx. quēdā famosū tirannuz q̄ p̄ne
nihil hūanitatē habuit. **H**ic multa pecunia cōgrega
ta p̄ exactiones graues a paup̄ib⁹ hūis. dū sibi pui
dere vellet in futurū. caute eas vt ipse putauit auidā
honeste ciuitati in depositum dedit. h mira res accidit
vt ciuitas ipsa in quodā necitatis articulo cōstituta
oēm illam pecuniaz cōsumeret. succedētibusqz necita
tū pericul⁹ nihil ip̄i tirāno. q̄ tūc indigens fact⁹ erat
reddē potuit. **T**anta siq̄dē ei⁹ seuitia fuit vt a pprio

filio adhuc puero vinculis traditus et a p̄ca expul-
sus affligeret. **A**rmiger q̄dā circa idēz tps dū suos
suos crudelit̄ tractaret. ita vt etiā mulieres icparz
sine cā. in sacra solempnitate paschali pene i feusta
ps̄ci⁹ miserabilic̄ veld testia i manibz p̄cudētū sp̄m
efflauit. **N**ec mirū. **H**oc em̄ dñs de⁹ cōmiatus ē vniū
his platis in mltis locis sacre sc̄pture. **N**ō exodi. xxij
legit̄. **N**ō cōcristab aduenā neqz affliges eū. **V**idue
et pupillo n̄ nocebis. **S**i leseritis eos vociferabūtur
ad me. et ego audia clamorē eoz et indignabit̄ furor
me⁹ p̄cutiaqz vos gladio. **V**erū nō hec scripta sūt vt
statim q̄libet lefus debeat vindicāz petere a deo cōtra
adūfarios suos. s̄ vt sciāt humiles q̄ nō indigent
seip̄os vindicāe. qz dñm iudiciū vigilat sup hoc. vt
eruat de manu violētū paup̄em. **S**i q̄d multo āplius
cōsulēdū ē afflictis vt paciēt̄ sustineāt. et cōgitet̄ di-
ligēt̄ si forte aliq̄ peccata habeāt sub se. q̄ nōdū em̄
dauerūt. pp̄t̄ que etiā grauioribz peccis digni essent
Qz si non inuenerint tunc cū omni fiducia supplicare
possunt dño deo pro emēdatione dñoz suozum. **H**ec
autē oratio efficacissima est et acceptissima coraz deo
et ip̄his subiectis multo vtilior. q̄ si aduersarius de
medio tolleret. qz nescit̄ q̄lis futur⁹ eit qui illi succe-
det. q̄ pluries em̄ exptum est q̄ malo prior. et prior
pessim⁹ successit in regimine. **Q**d tamē frequētius nō
cōtingit n̄ pp̄ter p̄ca ppli. ā exercitiū elcōz. **C**ōmuni-
ter nāqz diuina p̄uidētia bonis et modestis hoibz

116

diligent

116

discolos p̄fides nō p̄mittit **Nā** iuxta vulgatū p̄biū
q̄lis ē r̄cō: acatis. tales et inhīcates in ea. ⁊ ecōūso. q̄
lis p̄plus talis ē ⁊ p̄iceps q̄ regit ipsū. **Hoc** etiā i sc̄p
tura sc̄a luculentē exp̄mīt. **Nā** bonis d̄ns p̄mittit y
saie. lx. **Dicēs.** **Donā** p̄positos tuos iusticiā. et occu
pabit sal⁹ muros tuos. **Perūsis** at̄ p̄mīat̄. ezechiel.
xx. **In** furore effuso regnabo sup̄ ws. **Et** oze. viij.
Dato vobis regē in furore meo. **Et** i **Job** dicit **Q̄** r̄g
nare facit hoiem p̄p̄ritā p̄pter p̄cā p̄pli tollenda. ē
igit̄ culpa vt cesset tirānoz plaga. **Req̄z** tñ p̄p̄ hoc
tirāni s̄c̄ sine culpa q̄ subditi merue rūt r̄gimē eoz
h̄ sicut p̄t̄ v̄gā in ignē picere solet q̄ filiū erudit.
sic fiet etiā p̄latis discol. **Narrat** b̄t̄s gregorius i
libro dyalogoz de theoderico rege gothoz famoso ti
rāno. q̄ sanctū iohannē papam ⁊ symachū patriciuz
ac beatiū ⁊ alios eque catholicos viros martirizati fe
cit. q̄ ab ip̄sis q̄s iust̄ e occiderat. ab hac luce subtrac
tus fuerat. et in os vulcani pietus **Sic** de alijs ml̄
tis legit̄ sine numero. **Dati** formē q̄z sentiēdū de im
quis seruis eē cōstat. sicut de im̄ q̄s d̄ns. q̄ raro bo
na morte fungūtur. **Quant̄** em̄ nōnūq̄ hui inuiste
oppmāt. tamē nō h̄nt ius inuadēdi d̄nos suos aut bo
na ip̄oz. **Et** aliq̄s sciui q̄ cōtra fas diffidarunt d̄nos
suos. licet clamore totius vulgi iustificarēt. tñ d̄ns
de⁹ ap̄te plagauit eos **Et** sicut fecerūt sc̄m̄ fuit illis
H̄z q̄ritur quid faciendū sit h̄uis qui nō possūt tole
rare tā inuista grauamina supra modū **R̄ndetur** q̄

D C 3

Rūdetur q̄ ad s̄b̄dia iuris p̄nt cōfugē. sicut alij ige
nui facē solēt. **R**ā i iure plene dispositū ē qd̄ i h̄o cau
feri d̄eat. **D**icit̄ ei i lege. seq̄t̄ de iurē p̄sonaz. i iustu
tis. de hys q̄ s̄ui. ut. q̄ nō licet sine cā rōnabili d̄nis
sup̄ modū i suos de s̄ui. **E**t q̄ s̄i cā s̄uū suū occidit
nō min⁹ puniri iubet̄ q̄ q̄ s̄uū alienū occidit. **E**t q̄n
ē in tollerabil̄ seuiicia d̄noꝝ. p̄nt s̄ui cōfugē ad loca
sacra. a q̄bz extrahi nec p̄nt nec d̄nt. do nec v̄datur
a lian̄ p̄to viro. q̄ eos clemēt̄ tractat. et p̄ciū nihilo
min⁹ cru delibz d̄nis d̄t̄. **E**xpedit̄ ei rei publice ne q̄s
re sua male v̄at̄. **E**t q̄ fr̄q̄nt̄ seuiicia d̄noꝝ suos i
hūanit̄ tractat. ideo et̄ mos inoleuit i ciuitatib⁹ emi
nētiorib⁹. vt ciues eos sub sua defensione pie susci
piāt. nec aliqd̄ eis malū eueniē fināt. n̄ s̄m viā iuris
si v̄ero sup̄ma p̄t̄as i culpa fuerit. ita q̄ n̄ sit suis lo
c⁹ euadēdi tirānidē. nec inuēiat̄ aq̄uē cui p̄grāt̄ iuriā
sibi factā. q̄ eos libare possit. adhuc illo mō p̄mittit̄
eis iuadē a p̄soāz a s̄baz d̄noꝝ suoz. s̄ ad d̄nz d̄u cō
fugē d̄nt vt p̄dcm̄ ē. **D**ez q̄ mlti a varij cas⁹ i hac
mat̄ia eueniē solēt. ideo p̄sultū ē q̄ sp̄ ad aliquē disci
pliātū v̄iz r̄ferat̄ negociū. q̄ singla diligēt̄ examinet
ne alian̄ fiat iuriā. **E**x q̄bz p̄z q̄ q̄uit̄ peccat̄ p̄cip̄s
dissimulātes iuriā pauperū suoz q̄n a vasall̄ suis
opp̄mūt. q̄ cū sint p̄ncipales admistratoēs r̄i publi
ce. illū d̄nt negligē i iurē suo. n̄ facile credē o p̄ssoi
b⁹ h̄mōi. s̄ sic b̄n̄s iob fecit. diligēt̄issie cāz exaiāe. a
vnicuiqz qd̄ suū ē t̄buē. alio q̄n cāq̄ p̄sentientes ap̄d

deum rei tenebuntur. Aptissima namque lex dicit dominorum
potestate in suos suos illibata esse oportet nec cuiquam hominum
ius suum detrahi. Cui divina lex consonat. ad ephes. vi.
Ubi beatus paulus apostolus verosque salubriter informat dicens
Serui obedite dominis carnalibus cum omni timore et tremore
in simplicitate cordis vobis sicut christo. non ad oculum sicut
terris quibus hominibus placetis. sed ut sicut christi facietes voluntate
dei ex animo cum bona voluntate sicut dominis et non
hominibus. scientes quoniam unusquisque fecerit bonum. hoc recipiet
a domino sicut sibi sive liber. Et vos domini eadem facite illis re
mittentes minas. scientes quod et illorum et vobis dominus est in celis. et
personarum acceptio non est apud deum. Ecce aurea doctrina. quae
vobis sic iugiter fuerit. quod tunc nihil restaret nisi habundantia
pacis et dilectionis. Rursus quidem quoniam seruus fit iniuria a
dominis suis. aut quoniam est locus iuste quae re. Rursus quod si sint ser
ui conditionati. secundum certa pacta aut consuetudinem patrie
prescriptam. tunc non licet dominis quare suos ultra consuetum
modum taliter prescriptum. Si vero sint simpliciter sicut tunc
si dominis eis negant victum et vestitum necessarium. a philone
eos aut iulent ultra quam ratio dominij se extendit. Aut
si ad mala cogant et cetera. Si iniuste affligant. Si
ultra vires laborare faciant. Pro quo est adiutendum secundum
thomam 2 2^e. q. ciiij. ar. 7. quod inferior suo superiori obe
dire non tenet si ei aliquid praecipiat in quo ei non subdit. iuxta
illud seneca. Errat si quis existat sicut in totum hominem
descendere. pro eius melior excepta est. corpora obnoxia sunt
et asscripta dominis. mens quod sui iuris est. Et ideo in hijs

168
D C R

160
que p̄tinet ad interiorē motū volūtatis. hō nō tenet
hoī obedire s̄ solū dō Tenet aut hō hoī obedire i hijs
q̄ exteri⁹ p̄ corp⁹ sūt agenda. sic ad opa huilia. s̄ui te
nēt dñs obedire. nō ad opa naturalia. q̄ natura oēs
hoēs sūt paēs **Uñ** q̄ ad sustentationē corporale à plis
generationē. s̄ui nō s̄t dñs s̄iecti. **Uñ** nō tenēt s̄ui
dñs obedire de m̄momo p̄rahendo aut nō cōtrahē
dō. de v̄gitate huāda aut n̄ huanda ⁊ hmōi. **Ite** de ie
iunio ultra posse. aut labōe p̄petuo aut nuditate idis
creta. aut v̄gilia p̄tinua. aut alijs s̄ilibz q̄ natam de
struūt. **Ite** q̄ maior potestas p̄cipit s̄uis. tūc minor
ptās cedē dz sic p̄tra p̄ceptū di nūq̄ dz subditus obe
dire hoī. **Similit̄** cōtra p̄ceptū papē. nō valet p̄cep
tū aliau⁹ p̄tatis inferioris **Et** cōtra p̄ceptū p̄cipis
nō debet vasall⁹ cogē suos suos. cū et ip̄met sit q̄si
s̄uis p̄cipis **Ita** ⁊ de alijs suo mō est dicēdū vt viz
maior potestas semp̄ p̄matū t̄eat. **Sic** em̄ dñs deus
suā eccliam disposuit. vt nullus in ea sit absq̄ obie
ta **Et** sūm⁹ totū⁹ mūdi p̄latus videlicet dñs papa nō
se aliq̄m magnū scribit. s̄ hūilit̄ se s̄uū s̄uoz dei nū
cupat. **Et** i veritate ita ē. nec audebit i p̄spcū dñe ma
iestatis aliq̄ alio titulo gloriāi n̄ de isto. **Nā** h⁹ p̄cep
tū h̄z a dño n̄o ihu xp̄o cui⁹ vicari⁹ ē sic di luce. xxij
Qui maior ē in vobis fiat sicut minor. ⁊ q̄ p̄cessor ē
sicut ministrator. **Et** vt hanc humilitatem omnibus
xp̄ianis efficaciter imprimeret. seip̄sū i exemplū de
dit dicēs. **Ego** in medio v̄tū sum sicut q̄ ministrat.
Et itēz **Nō** veni ministrari s̄ m̄strāē. **Et** cū i v̄tū

cena discipulorum pedes lauisit. ait **S**i ego vester dominus
et magister laui vestros pedes quantomagis et vos debe-
tis alter alteri lauare pedes **E**xemplum enim dedi vobis.
ut quemadmodum ego feci vobis ita et vos faciatis. **A**-
men dico vobis non est superius maior domino suo neque apud
maiores eo quam misit illum. **S**i hec scitis beati eritis si fece-
ritis ea. **M**erito hec omnibus suis maxime debent esse con-
solatoria. et licet hoc exemplum amplecti. et tenuole
fuisse. quam si sic fecerunt sunt veri imitatores filii dei. **O**b-
hominum multi reges et principes nobiles ac mediocres al-
tas sedes dimiserunt et humiles statum assumpserunt ut christo
domino vice rependerent **E**rubescant ergo sui et timeant si dominus
suis humiliter non obediant **E**rubescant filii domini et paueant
si suos suos irreuerenter tractent **N**on audiri sunt a tre-
mendo iudice. **Q**ui vni ex minimis meis fecistis quod in me
credunt in fecistis sibi bonum sibi malum. **S**icut a suis exi-
get gratia sua doctrinam et exemplum imitatum fuerunt. quam pla-
tis dixit in persona apostolorum **Q**ui vos audit me audit. et qui
vos spernit me spernit. **R**euera quam utique seriose hec adiu-
tat. tunc benignitas in prelatibus et fidelitas in suis facilius sur-
get **Q**ui vero his non propugnat spiritualiter mortuus est **D**e hoc
legitur nobile exemplum in secundo libro. vitaspirum **ca. xix.** **U**bi
narrat de quodam sancto patre. qui fuit humilium conditionis. et per sin-
gulos annos venit de humo ad dominos suos deferens eis
portionem sic solent sui facere dominis suis **S**ed dominus eius mag-
nam ad ipsum reuerentiam habentes. horabant eum. occurre-
tes et salutantes eum. petentesque ut per ipsum deum exoraret

6¹¹⁷

176
Ille autē mittebat aq̄ in peluim. ⁊ festinabat lauare
pedes dñs suis. cū oī humilitate obsequz eis cupiēs
exhibē. Ipi vero nō acquiescebāt. dicētes. Noli btissi
me p̄ grauari aias nrās. Ac ille rñdēs dixit. Ego s̄
u⁹ vt sū. Nā vos dños meos op̄s de⁹ p̄stituit. ⁊ grās
ago vob. q̄ me i fuitio dei p̄misistis. ⁊ ideo detuli vo
bis p̄s̄hōz fuitutis mee. quā si n̄ accepitis iā decreui
hic manēa fūiē vob. qd̄ vidētes dñm. acq̄erūt. ipsūq̄
dimitētes licēciabāt sic petiuit. Voluit ei lib̄tati do
nari. neq̄ ab ānua p̄s̄hōe absolui p̄p̄tiorē dei. ⁊ ne
latōēs sui eēt i dō aliena. s̄ p̄ eos eēnā marcaēt lib̄
tate i celestib⁹. Nūc r̄deūdo ad cāz videlicz cū hoies
p̄ij dicāt q̄ fuit⁹ iusta sit p̄ eo q̄ hō vedit sic vacca
⁊ equ⁹. qd̄ irrōnabile ē. Pz q̄ n̄ debite loquūt. nō eī
ē simile vt iā clae dictū ē. Q̄ autē crebro fūt suis op̄
p̄ssiones iuste. nō ē n̄iz q̄ ille eēt fūt igenuis. p̄m
mo idrñt statib⁹ vniūsis p̄p̄t h⁹ tñ nō sūt stat⁹ phi
bēdi i ecclā tāq̄ illiciti. Demū q̄rit i q̄b⁹ casib⁹ dñm hē
āt iustā q̄relā p̄t suos. Undē q̄ si su⁹ sciat iñdicias
pari dño ⁊ ip̄e auxiliū nō tulerit. reus iudicat. Sicut
si videit dñm piclitate. ⁊ eū nō adiuuerit. Itē si eum
criminalit̄ accusauerit. vel diffamauerit. Itē si se mis
cuerit vxori sue. vel filii delicto eū offēderit. Isti sūt ca
sus q̄ues. Porro si alias deliq̄t vel dño nō obedierit. le
gitime eū corrigē p̄t. iux̄ moduz culpe s̄m dictamen
toni viri. s̄p̄ i timore dei. sciēs q̄ eadē mēsurā remeti
ēt ei q̄ mēsus ip̄e fūerit. Prudenter eēt dñs adūcat qd̄

fuo expediat sic sollicitus est ad disciplinandum filium aut
filias. **H**acri namque canones testantur. quod nonnullos pro
niciose libertas est. et salutifera fuit. **Q**ui ei accepta lib
tate superbie nouerunt expedit eis ut in fuitate reuocentur.
quatenus hominibus potius uoluisse obediunt. quam uicij primicio
se fuit. **C**ontra sunt non nulli fuit. qui et ingenuis persistentiores
existunt illi non uoluisse fuit. qui eos in uoluntate neque
quam antedunt. **H**ij non tamen libertate digni sunt. primo tamen quam
promi uenerari debent. **T**anto siquidem maiori honore in futu
ravitae per alij sublimabunt. quanto huius in tanta subiectioe
timorati persistunt. **H**inc scriptura ait **S**i est fuit fidelis
sic est quasi anima tua. **H**ec loqui pertracta sunt. sed nunc sic per
uoluntates rusticos siue liberi sunt si fuit in omni oes mo
nem. ut dominis suis humiliter obediunt. in timore dei.
nec est alia uia ueniendi ad ueram nobilitatem nisi per
obiectas. **Q**uanto est ei stirps nobilior tanto est ceruix
flexibilior. **Q**ui ei regendi sunt et ceruicosi de generes
comprobant. et si carnaliter nobiles existant. **U**erum quod
pene per totum mundum hodie rustici sic a diebus antiquis mul
tipliciter quant. ideo multa est eis paciencia necessaria. qua
tenus in hac uita plene purgentur et coronas plures merentur
sicque depurati et dealbati. tamen ab ipso qui beatitudines et
nax huius permittit qui propter iustitiam persecutionem paciuntur. in
eternum regnum assumunt. ubi est reges sine labore. satu
ritas sine fastidio. euasio periculorum. affluentia hominum. co
pia deliciarum. abundantia diuiciarum summa libertas libera
securitas. tranquillitas iocunditas. felix eternitas. gaudium

sine dolore libertas siue fiore .p. infinita sc̄la Amen.
Quinto debet q̄libet fidelis et timoratus rusticus
p̄cipue clez̄ reuerai. et ex corde diligē. q̄ hec ē
volūtas dei. vt sc̄z qui deū colit a venerat. q̄ etiā hmi
lit̄ nūciōs ei⁹ libent̄ aspiciat. **H**ic cōter rustici sūt ce
teris laycis p̄ferēdi. Nam p̄sbrōs qui bñ viuunt sū
mo studio colūt. nō solū verbis. s̄ etiam ob suantia
exteriori i oī loco vbiūqz res postulat. **Q**uod si aliqui re
pian̄ inferioris grad⁹ i clero i morib⁹ dissoluti a pū
se vite vagi a ociofi. nō ē mir⁹ q̄ a pp̄lo graui a labo
rioso min⁹ reuerēat. cū tales nullis placeant siue in
celo siue i terra. **I**n q̄ tñ venerabiles layci tā ciues q̄
rustici a alijs q̄cūqz. sūt pie auisandi. ne tales p̄sbite
ros aut clericos iudicāe audeant p̄t̄ reuerētiāz dñi
cule⁹. qui p̄ ip̄os i facie ec̄cie q̄tidie exhibet. **N**ā h̄c d̄t
b̄t̄is ḡg. **C**ōtingit aliq̄m vt hō potēs famulū habeat
despectum. **E**t q̄uis iure talis famulus siue nun
cius despiciat. tñ subditi nō audēt eū deridē siue cōtu
melijs afficē p̄t̄ reuerētiāz p̄cipis qui eū misit. q̄
sciūt q̄ p̄iceps talez iniuriāz reputaret tāq̄ sibi fac
tā. a graui⁹ puniret. **S**ic etiā domi⁹ d̄⁹ vult q̄ fa
muli sui ab alijs nō tangant̄ q̄ uis etiam rep̄hēsi
les sint s̄m illd̄ psalmi. **N**olite tāgē r̄p̄os meos. a in
p̄phis suis meis nolite malignari. **I**tē sup̄ illd̄ nume
ri. sc̄do. tribū leui noli nūare dicit domi⁹ moyfi ne
qz ponas sūnam eoz cū filijs israhel dicūt sc̄a q̄ phi
bitū est laycis a deo ne iudiciū exerceant in clericos

aut alios quoscūq; dīno cultui mancipatos . qz sepi
us p̄trariū faciētes dīna vlcō paul̄it **R**efert ozosi⁹ qz
qdā dur̄ ip̄ial̄ exercit⁹ noīe mascezel . cui periculosa
qdaz bella p̄ficē debēt . clez cōuocās a q̄sdaz honora
bilē secū ducēs . deuote p̄ directiōe tāti negotij eorū
orōnes ip̄lorauit **f**cūq; ē vt isperate de hostib⁹ vbi
qz triūpharet . **S**z post ī supbiā elatus . cū clez p̄seq̄
īncipet . statim miserabiliter īterfect⁹ fuit **E**t s̄bdit
idē ozosi⁹ nōbile v̄bū dicēs **P**robauit ī se vno ad v
trūq; sp̄ dīnū vīgilaē iudiciū . qñ a cū sperauit adiu
tus . a cū p̄tēp̄it ociosus ē **I**nuenit̄ ec̄ in sacris libris
qz ab origine mūdi q̄tq̄t fuerūt molesti cultorib⁹ v
ni⁹ veri dei . iugiter infortunati extiterūt . sicut apte
moyses īp̄catur eis deutro . xxxij . dicēs . **P**ercute
dorsa inimicorū ei⁹ . a q̄ oderūt eū nō cōsurgant . loq̄t̄
autē ibi de leuitis . **A**dūtant hec quīq; fideles iustici
ac alij vniūsi . a p̄caueāt sibi . qz omnino verissime in
ueniēt . qz nihil lucrāt per hmōi blasphemias . q̄s q̄
daz īsensati p̄tra p̄rimos suos frequētāt **C**ur g⁹ p̄ ni
hil tā hui⁹ quam future vite dispēdia sibi marcātur
Quis eos nō p̄hideret . qui iugiter alienaz vitā macu
lare solēt . **Q**uis nō statī ap̄d semetip̄sū dicat . caue
to me a talib⁹ . qz immundum os habent . a sicut alij
retro dorsū detrahunt . sic facient a mihi **C**ontra hos
p̄pheta orat . **D**ñe libera animaz meam a labijs in
quis et a lingua dolosa . **H**inc ap̄stolus etiā dicit
Detractat ores non solum hominibus . sed etiā

970⁸

h
l

S

S

æo odibiles esse. Et si hmōi detractio cōtra quēlibet
p̄ximū graue p̄cām ē. q̄nto magis cōtra dei vicarios
Nā tāto zelo dñs ds h° phibuit. vt meito oīs sensa-
tus hō expauescē deat. ne ad talia linguā laxet. **D**i-
cit ei dñs exodi. xxij. **D**ix nō detrahes hoc est sp̄uali
b°. ⁊ p̄cipi ppli tui nō maledices. **N**ē refero q̄ in ciui-
tate q̄dā p̄cigit dū puer fui. **A**urifaber q̄dā q̄tidie p̄s
b̄as detraxit. **H**ic sepi⁹ a vicinis admoit⁹ fuit. vt
maledcāz linguā corrigēt. ne sibi eueniēt qd talib⁹ q̄
ter accidē solet. videlicet ne i mortis hora sacerdotis
aduentu indign⁹ fieret. **M**iser ille ⁊ infelix qd a timo-
ratis hoīb⁹ suadebat p̄uipendēs. p̄mo vxoris solatō
p̄uat⁹ fuit. q̄ secū hira ē noluit. **D**einde ad op⁹ sedēs
subitanea morte vel d̄ cāis vitā finiuit. **C**ōcurrentib⁹
antē vicinis ⁊ sibi mutuo dicētib⁹ qm̄ qd p̄diximus
iā euenit. tā⁹ timor cūctos iuasit vt i p̄ubiū vterēt
qd veraciē audiūm⁹ a p̄genitorib⁹ nūc nūc ocul⁹ vi-
dim⁹ q̄ ad ei⁹ mortē nūc p̄s biē veniet q̄ libentē p̄s bi-
teris detrahit. **Q**uāta autē debent diligentia fideles
layci etiā apta vicia cleri occultare docet gloriofus i
perator p̄stantin⁹. ⁊ habet i decretis dis. xcvi. vbi ait
Dere si p̄prijs ocul⁹ vidisset sacerdotē dei aut aliq̄
eoz q̄ monachico habitu circūamicti sūt peccātē. me-
am faciez explicatē ⁊ cooperitē euz ne ab aliq̄ videre
tur. **E**t q̄dē satis iuste. **Q**ui enim alit facit quantū in
eo est deū inhonorat. **N**am sicut vt ap̄lus ap̄t repro-
bam vitā xp̄ianoz blasphemāt nomen dñi iter

Ex^m

168

168

gentes. sic p̄p̄ p̄c̄a sp̄ualiū p̄sonaz nomē d̄m̄ blas
phemāt in̄ xp̄ianos. et auctus p̄plus sc̄adalisatur.
Qui ergo libenē publicat ⁊ dilatat p̄c̄a clericorū aut
religiosorū. cōuic̄it apte. q̄ ruinā ppli ⁊ dehōratiōem
d̄mi nois p̄curare festinet. **Q** r̄c̄e ḡo et cōsulte ait q̄li
bet timoratus rustic⁹. si ori suo frenū imponat. oīa du
bia i meli⁹ in̄ p̄c̄a do illa aut q̄ oīo mala sūt occultādo
q̄ p̄ hoc ab infimitis p̄iculū literabit. **H**ui⁹ figura p̄
cessit olim in noe ⁊ filijs eius. q̄ vt dicit̄ gen̄. ix. auz
noe inebriatus iacussz. ⁊ a chā derideret. alij duo fi
lij ei⁹ scz sem ⁊ iaphet palliū iposuerūt humeris su
is. incedētes t̄troisū o peruerūt r̄rēda p̄ris sui. faci
esqz eorū aūse erāt ⁊ p̄ris virilia nō viderūt. **S**ic vs
qz hodie boni filij faciūt parētibz suis tā sp̄ualibz q̄
carnalibz. **C**ū ei nō sit hō sup̄ trā. q̄ nō peccet ad mi
nus venialit̄. nūq̄ d̄est calūpniatoribz occasio ipro
perādi ⁊ indignādi. s̄ v̄tuosus hō quē cōmunis infir
mitas tāgit. sp̄ est p̄mor ad cōpassionē q̄ ad indig
nationē. sp̄ patior ad occultādū q̄ ad publicādū. ⁊
tal̄ cū p̄dās filijs noe d̄no moderāte b̄ndicōe t̄plei me
ret̄. **I**nfirmati vero neqz h̄ neqz ifuturo t̄ q̄ez iuueniēt
qz maledā s̄t. **N**ō solū aut̄ sufficē dz timoratis laicis
vt cley ⁊ p̄cipue p̄sbiteros nō lacerēt v̄b̄ detractō
rijs s̄ neqz libēt tales audiē q̄ h̄o faciūt. p̄o tenēt eos i
h̄o sic hōraē sū sic p̄ntes sū absentes ex aio. p̄p̄ t̄ue
rentiā d̄mi nois. vt iā d̄c̄m̄ ē. **D**e h̄o idē ḡlos⁹ ipator
t̄tē t̄h̄q̄t̄ exēplū. cū ei corā eo q̄dā ep̄i cās suas p̄se q̄

960

ueller. et suaz smam sup se peteret. rñdit. **N**os estis
nob a deo iudices pstituti. de uob iudicæ nō audem⁹
h nos poti⁹ uram smaz expectaē decet **D**e uob aut so
lus de⁹ iudicabit. **S**icut alij mlti ipatores rges duces
a pñcipēs fecerūt a faciūt vsqz hodie. sciētes q ab u
tero mūs vsqz ad sepulturā expiari oz eos p sacer
dotū man⁹. nec unq ad supmi regni pallatia pueiēt
nisi sacerdotali ope illic mitcāt. dicēte dño **Q**uicūqz li
gaueris sup terrā erūt ligata a i cel. a qñqz solueris
sup terrā erūt soluta a i cel. **U**bi dē bñs gg. q tātā ē
auctoritas pastorū q ec gregi timēda e smā eoz n̄ so
lū iusta h etiā iusta. **A**ut ei **T**ūc uera ē absolutio p
fictis. cū intm arbitriū seqt iudicis **S**epe fit ut er
ga quēlibet pximū odio uel grā moueat pastor **S**z
utq iuste uel iuste obliget pastor. pastoris tñ sentē
tia gregi timēda ē. ne is q subest a cū iniuste forsitān
ligat ipē obligatiōis sue sentētiā ex alia culpa mere
atur. **P**astor ergo uel absolue timeat indiscrete uel
ligare. **I**s autē q sub manu pastoris est ligari time
at uel iniuste. **N**ec pastoris sui iudiciū temē rephēn
dat. ne a si iniuste ligatus est. ex ipsa timide rephēn
sionis supbia culpa q nō erat fiat. **I**tē **A**mbrosius.
Nihil in hoc seculo sacerdotibus ē excellentius. nihil
sublimi⁹ ep̄is repiri potest. sed noscam⁹ quid sumus
ne sit honor sublimis et uita procliuis. ne sit deifi
ca p̄fessio et illicita actio. **I**tem **C**risostimus. **D**a
cerdotij aspice dignitatem. **A**git in terra sed officiū

celestibus negotijs p̄tinet. **N**ō ei hō nō āgel⁹. nō ar
changel⁹. nō aliq̄ alia creatura nō v̄tus. s̄ ip̄s sp̄s
s̄c̄s hoc mun⁹ istituit. atq; adhuc manētes in carne
misterio fūgi p̄stitit angeloz. **P**er ip̄s xpm̄ idu⁹ p̄
ip̄s dei filio cōiūgimur. p̄ ip̄s mēbra ip̄s capitis ef
ficiamur. **Q**uō ergo nobis isti nō sūt reuerēdi magis
q̄ r̄ges ā duces. s̄ etiā nō magis erūt hōrabiles q̄
p̄ntes. **S**acerdos q̄ b̄n̄ v̄uit et b̄n̄ docet. tā sibi q̄ po
pulo v̄alis ē. **Q**ui aut̄ male v̄uit et bene docet. alijs
ē v̄al̄ sibi ip̄s p̄ncipio. **M**eli⁹ ē p̄t̄ bonos. malos eti
am fauoē. q̄ p̄pter malos etiā bonos negligē. **P**rop
ter bonos sac̄dotes et malos honorat. ne p̄t̄ malos
etiā bonos cōtēpnatis. **H**ic b̄t̄s paul⁹ ad thessa. 1.
ait Rogam⁹ at̄ vs fr̄es vt noueritis eos q̄ laborāt i
ter vs. et p̄sūt v̄b̄ i d̄no. et monēt vs. vt habūdā
ti⁹ h̄eatis illos i caritate. et p̄t̄ op̄ illoz pacē h̄ete cū
eis. **E**t p̄. ad thimo. 1. **Q**ui b̄n̄ p̄sūt p̄sbiteri duplici
hōre digni sūt. maxime q̄ laborāt i v̄bo et doctrina. **E**x
q̄bz v̄b̄ p̄z. q̄ fideles laici q̄cūq; n̄ solū debēt p̄sbr̄os
venerari. s̄ etiā ex aīo diligē ultra alios. q̄ hoc rō
dicat. **C**ū em̄ sūmos b̄n̄factoēs sūme debeat diligē
q̄stat q̄ p̄sbiteros p̄ q̄z misteria a p̄t̄ate demonū lite
ramur. et deo cōsiliamur. p̄ ip̄m d̄n̄m deū sūme dili
gē tēamur. **Q** si ad t̄palia b̄n̄ficia oculm̄ digni⁹. tūc
nihilomin⁹ testāte b̄t̄o aug. et orosio maxīmā inueni
m⁹ diligēdi occasiōez sac̄dotes di. **N**am aīo p̄p̄iani
nois p̄dicatio oīēt sup̄ t̄rā. tāta fuit i h̄o sc̄lo p̄p̄orū

turbatio a p̄cipue rusticoꝝ . pp̄t̄ in q̄etudines guerra
rū vt oīs a udit̄ phozrescat . h̄ post̄q̄ p̄ sacerdotū ora
euāgelica tuba sonuerit in t̄ra sublimē pax hoībus
nūcia a a reformata fuit . **T**estes sūt vsqz hodie terre
ille ī q̄bz cultus xp̄iani noīs floret . quātū illic p̄ cete
ris rusticana gēs moderat̄ admīstrať . **Q**m̄ n̄ cessat
s̄c̄a p̄dicatoēs ppl̄m admouē vt int̄ se pacē a caritate
h̄uēt . a ī timore dei ābulēt p̄cipēs qz similit̄ vt clem̄
te subiectis p̄sint . **E**t vt hec oīa efficac̄ h̄āt . iuges
ad d̄nm p̄ces fundūt . sp̄ cū tali salute rima cōditōe
apposita . q̄ten̄ sic trāseāt p̄ bona t̄palia vt nō amie
tāt et̄na . **H**is q̄d salubrī excogitari possit nō repiť
ī mūdo . **D**atagite igit̄ venerabiles rustici sac̄dotiuz
d̄mitus istitutiū honoraē vt et̄nos honoraēs a t̄pale p̄
speritate p̄seq̄ m̄eami . **P**er xp̄m d̄nz n̄m q̄ ē sac̄d̄s
ī et̄nū hm̄ ordiez melchisedech b̄nd̄cs a s̄claudabil̄ .

Sexto dz q̄libet timorat̄ rustic̄ deāas a p̄s̄hōes
ac cetera debita fidelit̄ solue . **H**o si nō eēt a d̄o
p̄ceptū . nat̄al̄ rō docēt . q̄d sic oñdit̄ **C**ū ei nat̄a sim̄
eql̄it̄ oēs eq̄ nobiles eq̄ libei eque d̄ites . tāq̄ ab vno
p̄nte vgeiti . vñ oēs vocamur fr̄es . n̄l̄ portātes ī hūc
mūdū . p̄stat q̄ t̄ra eql̄it̄ nat̄ali iue d̄eterz hoībz d̄idi
Sz qz n̄ ī solo pane viuit hō h̄ idiget eē mlt̄is alijs
ideo rōnabil̄ officia diūsa cōmissa sūt illis q̄ ad h̄o
vtiliores putabātur . agri aut̄ rusticiis d̄missi s̄t . **S**i
ergo rustici p̄uetus terre sibi solū t̄spuaē vellēt . a n̄l̄
m̄dz ceteris suis fr̄ib̄ id ē hoībz cōmunicare . magnaꝝ

iniuriā toti hūano generi facerēt. cum illi vix pauca
las ⁊ agustas domos sibi reseruārūt. ipi vero latissi
mos agros possideāt. Sequerētq; officiariorū deficiēs.
et tādē etiā ipōz rusticoz total destructio. Qd pz ad
oculū. Nā multa nccāria sūt ad agriculturā exercē
dā. q̄ p ipōs fieri nō pnt. tū qz industriaz nō hēnt. tū
qz tps nō sufficēt. **Dez** qz xpiani sum⁹ loqmur nūc
ppiano more. videlicet qz nūq̄ bñ ducit hūana vita
nisi p̄mū grāt ēgnū dia iusticia ei⁹. Ergo añ oia fide
les rustici nccārio idigēt ministris ecclāsticis. q̄ eos do
ceāt ⁊ sacramēta ip̄s ministrēt. fm qz h⁹ dicit⁹ ē istitu
tū. Et qz ec isti ministri indigēt quādiano victu ⁊ vesti
tu. nec pnt s̄p ⁊ semel carnalibz ⁊ spūalib⁹ s̄uē. nec
eadē hora i ecclā ⁊ ruē laborāē. iō dñs de⁹ istituuit qz de
tā ps oim q̄ tra pfert. ⁊ hūano sudōē pueiūt ministris
ecclē tribuat. **Insup** ⁊ p̄micia oblatiōes supaddāt
q̄ten⁹ sibi p̄sone spūales plene diuinis vacāē possint
⁊ p oī p̄plo deū exoraē. Et reuera qñ sic fit nō minor
s̄ maior labor clero incūbit. q̄uis hoc nō ois homo e
qualit̄ adūtat. **Rursū** qz p agricultura exercēda tē
poralis paz ē nccāria ideo scdo rustici debitores sūt
p̄cipib⁹ fr̄em̄is ⁊ militib⁹. ⁊ iudicib⁹. ac alijs in dig
nitate seculari existentib⁹. sine qb⁹ nec ab hostibus.
nec int se pacē haberēt. Alijs aut̄ mechanicis de iure
communī nihil debent nisi quantum ipsis seruiunt.
Si autē inter eos sint aliqui contractus iusti fua
tim imiti de cōsensu cleri ⁊ principum. aut alias iuste

168
p̄scripti. h̄nt modū suū. ita t̄n q̄ semp̄ cōe totūz p̄fe
rat̄ p̄uato. **S**imilit̄ nec mechanici tenēt rusticiis de
coi iure. n̄ quātū soluūt ip̄sis p̄ suis laboribz. **C**lerici
aut̄ milites vtriusqz debitores sūt. q̄libet sc̄dm sta
tū suū. **E**t q̄ istis q̄ ec̄e faciūt maior labor̄ et maius
piculū inninet. iō ec̄ maior honor̄ ip̄sis debet̄. **D**icūtur
em̄ status̄ eḡitiui q̄ alios regē habent. **N**ā p̄lati spū
ales cū suis clericis ēgerūt populū p̄p̄ianū q̄ ad spūa
lia. **D**icipes vero seculares cū suis officarijs quo ad
tp̄alia. **D**ia hec tā pulchro ordine i primitiua ec̄cia in
stituta fuerūt. vt cūlibet statui ratio abilit̄ sufficēt.
nec alijs grauabat̄. **S**imilit̄ etiā olim ap̄d iudeos. et
gentiles. p̄ vt i plurimū. **S**ed p̄chdol̄ et h̄ tā pulcher
ordo hoīm malicia inualescētē tā multipliciter hodie
cōfusus ē vt verisimilit̄ nūq̄ ad p̄stīmū statū r̄uoca
ri possit. **H**odie q̄ clericis debent̄ laici possidēt. q̄ p̄ci
pijs deputata fuerēt stabularij occupant. q̄ rusticiis
in suos ac familie ip̄oz vsus dimitti debuerāt. tiran
ni violent̄ auferūt. **H**icqz fit vt vis ius m̄suret ne
moqz i suo iurē p̄maneat. **O**im̄ hoz cā p̄cām ē. **S**ed q̄
h̄ de infōrtiōe rusticoz p̄cipal̄ int̄ctio ē. iō o; vt a
liqua eoz vicia tāgāt ne sibi quasi ino t̄ab⁹ blādi
ant̄. et p̄ p̄ns inuuste affligāt. q̄ t̄n n̄ om̄s eq̄l̄it̄ p̄stā
gūt. h̄ q̄sdā q̄ tāq̄ filij belial̄ s̄n iugo viuūt. **Q**ui ḡ
in nocētes sūt audiāt libent̄. vt diligēt̄⁹ caueāt et do
grās agāt. aliosqz informēt. **Q**ui vero rei sūt audiāt
paciet̄ vt emēdēt. ne p̄⁹ h̄ mala priora eis p̄ueniant

Legim⁹ i sacris libris ac p̄m nostrorū relatiōe didi-
cimus. p̄ora tpa rusticos habuisse dignissimos. mo-
rib⁹ q̄ues. fide integros. simplicitate redimitos hūi-
litate p̄cipuos. castitate p̄claros. smone veridicos.
doli ignaros sacro labori intētos sobrios cōp̄ritos.
p̄passiuos. tenuolos. caritatiuos. ac oī iusticia ita
plenos. vt si grādia munera p̄mēri potuissent. nec
fallē voluisset nec valuisset. **S**ic studio se suis d̄m̄s
obedire satagebāt cūcta debita p̄mpte soluēdo sine
q̄rela. vt potū⁹ sibi ipsa n̄re nccātia subtraxissent. q̄
fraudē à simulationē siue diminutionē excogitassēt
Sic se ad cōtribulos suos ac ceteros q̄b⁹ cōiuebāt
diligētissime custodiebāt vt nulli facerēt qd sibi fieri
n̄ voluissent. ⁊ qd sibi ab alijs fieri auerēt p̄ virib⁹
tota diligētia adiplerēt. **S**icq; pacifice int̄ se viue-
bāt vt nedū ad iudiciū nō venirēt. s; qd eēt iudiciū
à sigillū siue lra aut excōicatio ⁊ alia filia p̄itus ne
sacerēt. **F**uerūtq; hec q̄rūdā pioꝝ rusticoꝝ veterū lam-
ta dū puer erā. **O** vbi ē iā ille bon⁹ ātiqu⁹ mūdus
de q̄ aliquā vidim⁹ q̄sdā tā legales viros ac seias. **E-**
pya qd iā emim⁹. qd audim⁹ nūc? **Q**uāē at̄ ista dixūt
p; ex seq̄nab⁹ **H**is tā glōsis v̄tutib⁹ iux̄ dimū p̄mis-
sū succedebat mētis securitas tpm trāq̄llitas opulē-
tia i reb⁹ sanitas i corpōib⁹. p̄speritas i diuīna pa-
ce. honestas i familia reuerētia ⁊ q̄tūdo ad oēz pplm.
mors secura ⁊ vita p̄hēnic māsura **A**st heu nrā etas
m̄seābil̄ pplmos his t̄pib⁹ rusticos h; distortos m̄te

et moribz. p̄santes sine timore. sine fedē sine le nig
ta re. iuicē detrahentes. iuicē mordētes. inuicē nocen
tes. iuicē puocātes. absqz mia. absqz caritate. sup
bos. tu m̄dos. m̄jos. inobedientes. dolosos mēda
ces. bibilos ac vt ebosos sup̄ modū. p̄uissos luru
riosos. ociosos. ac breuē dicā ita execatos ⁊ p̄sios
vt n̄ sciāt qd̄ sit xp̄iana vita ā sciē velit. ita desides
et tenaces. vt nūq̄ bonū facerēt. ā debita p̄soluerēt
sū coactiōe **H**ic potatiombz nocte ⁊ die vacātes. vt
tabnarij oēm q̄stū eoz sibi vsurpēt. nihilqz vporibz
ac filijs ⁊ failie remaneat. **H**is tot ac tātis mal' sub
se q̄t̄ dissuetudo pessima i domibz viz q̄ p̄ssailias
q̄ sbiectos istituē dēterēt. ⁊ a mal' phibere met sūt p̄
ūse vite. tūc labor negligit̄. idustria illa m̄ta ⁊ sollici
tudo p̄tinua q̄ agcultuē ē n̄cāria p̄uipēdit̄ lingua ad
oia inhonesta ⁊ ma' edica v̄ba laxat̄. cetera qz mēbra
totū corpis vicijs sb̄sēnūt **E**t qz rustica gēs p̄ maio
ri pte lēas nescit iō postq̄ mala p̄suetudo nat̄az p̄ssi
mauit sūt pene incorrigibiles. qz sic aliis n̄ vidēt n̄
sciūt n̄ didicēēt. putāt sibi totū licē qd̄ aīo occurrit.
totū eē bonū qd̄ solitū. p̄rriū asserētibz n̄ credūt. ⁊ sic
p̄mit̄ v̄cādīā amittūt **I**n sic iduratis r̄ncēdū est. cū
p̄qrūt de tot plagis. v̄ueta magis q̄ p̄ferūt v̄lora ali
os hoies. ⁊ dicēdū. **Q**z qz n̄ stāt i bō vita p̄m āi qz
iō n̄ st̄ digni. vt t̄pal' p̄spicias eos comiteē. neqz vt cle
m̄tia a eis p̄fruāt **Q**uia eē frōs mēctis scā ē eis ⁊ eru
tescē nesciūt ⁊ idurati se em̄dāē nolūt. iō duros t̄cā

nos hęc debent. q̄ eo s̄ s̄ mia cōterant. sic vicrū. si for
te vel sero ad cor ēdeāt a p̄uitate sua ēcedāt. Ita qz de
deīs dicē incepim⁹ q̄s dño deo q̄ oīa largit̄ solue de
berēt. h̄ iā supflūū arbitramur de h̄ loq̄. cū epigēte
p̄tinacia a motediētia rusticoz. i tātū excreuerūt p̄
hiones q̄c̄diane. qz vix deāz sibi retineāt. capiūt qz
dñm qd̄ sibi placz. nec aliū p̄ iure hāt nisi qd̄ volunt.
Hic sic oz audiē vitriū q̄ sp̄nit dogmata patz. **Hic**
tollit fisc⁹ qd̄ nō accipit xp̄s. **Ita** oz vt discāt deām
int̄ s̄uitiū deī a hoīm. qz q̄ mādat̄s dei obedire cōtēp
nit q̄ ḡuia nō sūt. p̄zbit on⁹ hoīm velit nolit. vt ex
piāt qz ds̄ verax a iust⁹ ē. **Rec** ista ḡuamīa tirānoz
sufficiūt. quī ymmo. ignis. grādo. fulgur. frig⁹. cau
ma. locusta. brucas. erugo. v̄mis. sterilitas. aer. v̄
tus. nebula. aq̄. nix. glacies. sp̄s pcellaz. a tādem
totus orb̄ trax̄ puḡbit cōtra isensatos. **Ubi** vt b̄ūs
ihero. xvi. q. ij. ca. rūtāmi. **Si** qñ fames a penuria a
ēz oīm egestas opp̄mat mūdū. sciam⁹ h̄ ex dei ira des
cēdē. qz fraudat̄ i deīs a p̄nicijs. **Itē** auḡ. Deāe tri
buta s̄ egētū aīaz. qz si deās dederis. nō solū ha
būdātiā fruct⁹ accipies. h̄ ec̄ sanitatē corp̄is cōsequis
Nō igit̄ dñs de⁹ tu⁹ p̄miū postulat h̄ honorē. **Noster**
ei ds̄ q̄ dignat⁹ ē totū daē. deāiam a nob̄ dicit⁹ ē reci
pe. a n̄ sibi h̄ nob̄ sine dubio p̄futurā. **Sz** si tardi⁹
date peccatū ē. quātō magis pei⁹ ē peccatū n̄ dedisse.
De miltiā. de negotio a de artificio ēdē deāas. **Cū** ei
deās dādō a trena a celestia p̄mia possis p̄mereri. p

168

168

168

U 2

163
auaritia duplici benedictioe fraudatis **H**z ei dñi iu
stissia p̄suetudo. vt si tu illi decias n̄ decies tu ad deci
mā reuocaberis **D**abis ip̄io multa. q̄ nō vis daē sac
doti. **B**ū facē de⁹ sp̄ pat⁹ ē. s̄ hoim mali ia phitetur.
Decia n̄z etei ex debito requirūt. ⁊ q̄ eas dare nolueit
res alienas iuadit. **E**t quāti paupes i locis suis vbi
ip̄e hitat. illo decias n̄ dāte. fame mortui fuerūt. tāto
rū hoicidior̄ re⁹ añ et̄ni iudicis t̄bunal apparebit q̄
rē a dño paupib⁹ delegatā suis vsib⁹ rehuauit **Q**ui
g^o sibi ā p̄mū p̄pae. ā p̄cōz desiderat indulgētiā pro
m̄eri ēddat deciaz ⁊ de nouē p̄tib⁹ studeat elemosinā
daē paupib⁹. **hec aug.** **E**x q̄b⁹ v̄b p̄z apte ⁊ cōcordat
s̄c̄s tho. i 2 2^e. q̄ decia oblatōes ad sac̄dotes p̄tinēt
n̄ vt eas solū i suos vs⁹ p̄tāt. s̄ vt eas fidelit̄ disp̄e
sent. p̄t̄m exp̄dēdo eas i hys q̄ p̄tinēt ad cultū dei. s̄
ad eccl̄as edificādas l̄ t̄parādas. siue p̄huādas. ad
sacra vasa. ⁊ vestim̄ta ad luaria continēda. ⁊ filia.
Parti i hys q̄ p̄tinēt ad p̄p̄iū victū ⁊ vestitū. ⁊ ad de
cēcē familiā iux̄ sui stat⁹ religiosaz seu gali. atē i oī cas
titate ⁊ sobrietate. nō ad sclarez p̄p̄ā ⁊ libidine ā p̄sā
guineoz p̄mōōz aut hmōi **E**t p̄ti in vs⁹ paup̄z. q̄
quātū fieri p̄t s̄ de t̄b⁹ eccl̄ie sustētādi. **E**cce q̄ salu
bris doct̄ia q̄ ad oīa sp̄ūalia resp̄c̄m hz. **I**ux̄ illd̄ ihe
ro. ⁊ ābro. **Q**ūd sup̄est paup̄z ē **E**t it̄z **Q**uicqd̄ h̄nt
clericā paup̄z ē. **E**x q̄b⁹ ⁊ filib⁹ pioz laicoz cons̄cie
merito gaudē deit̄. q̄n̄ ad t̄les vs⁹ eoꝝ decie cōtūit̄
⁊ alia q̄ūqz sp̄ūalib⁹ p̄sonis exsoluūt. aut largiunt̄
Hz et̄ q̄ ad hmōi siue dāda siue exsoluenda alacres

et deñt a hilaes .sp i corde hñ do . q nō hoi vt homini.
h vt in psona xpi cūcta largiant. **H**ilarez em dato
rez diligit ds . **E**t ipē xpus dt. **Q**d vni ex minimis
meis fecistis m̄ fecistis . a ad platos **Q**ui vs audit
me audit . a q vs spmit me spmit **Q** si vidēt laici q
ad p̄dcm vsū clerici nō exp̄dāt bō ipōz pūt eos hūi
lit̄ a reuerent̄ admōere . vt viz mēozes sint officij sui
singula debite dispēsando put de iure tenēt **E**t si se
nō correperit . pūt sup h° auisāe platos eoz vt ad idē
cooperit . **S**i at neqz emēdatio fuerit s̄bsecuta dēt
totū dñō deo cōmittē cū oī securitate . qz ipse dispo
net oia s̄m ordinē bñdē sapie sue . qz nihil de merito
pibit hys q honorant sc̄m nomē suū . ec̄ si sepedē de
āe a oblatiōes siue alie q̄cūqz p̄hones p maximos
p̄tozes cōsumerent . **I**mmo sepe pl⁹ merent̄ laici de
uotū i tali casu p̄p̄ v̄tūe paciē . qz tūc vere pbāt deū
honorare . qñ solitas deāas a oblatiōes . s̄ū alias p̄
hōes q̄s cūqz paciēt̄ ill̄ soluet̄ sine p̄p̄ deū q̄ ex sua
v̄tūe h° nō merent̄ . **S**ic i **E**zechiele dt . **S**i q̄ thau .
I sup frōtes viroz ac muliez dolētū sup cūctis ab
hoiatiombz ihrlm . **U**bi dicūt s̄ā coiter q qñ aliq̄s vi
det malū fieri a dolet a libent̄ illd emēdaret a nō p̄t
tūc ceteris parib⁹ pl⁹ mēt̄ . q̄ si illd em̄datū fuissz . **R**ō
ē qz pia mēs plus ex h° cruciat̄ . **S**ecuri sint g° tiora
ti rustici . dūmodo ip̄s nō cōsentiāt . a faciant de neci
tate v̄tūe qz sic eis dē expen̄s viuūt bñ a male . sic eis dē
labuib⁹ merēt̄ celū a infern⁹ **Q**ui ei hūilit̄ a paciēt̄

laborando ex bono corde se quod die cum pro crucifigit. ut
superioribus suis debita persolvat. non dubium qui regnum
dei mereat. **Q**ui vero involuntarie. et cum murmure a corde
et a coroso laborat. filius est diaboli. qui hunc affligit. et post hanc
vitam dampnabit. **E**cce vos omnes qui laboratis. istud dili-
genter advertite. et pensate quod necessarium est vobis cor tenuolus.
Nam unus a idem labor non unquam a duobus pensus unum mit-
tit ad celum. alium ad infernum. quare? **Q**uia et si par est labor non est
tamen par intentio laborantium. **S**ic duo filii. per hunc aliquam sol-
vitam suam impediunt. **U**nus libens cum intentione placendi
domino deo. aliter coacta sine tali intentione. **P**rimus meret vitam
et naz. 2us supplicium sempiternum. **S**ic de omnibus alijs. **B**o-
naz si quidem voluntate et simplicitate cordis diligit dominus deus.
Et quicquid ex illa procedit gratia est sibi. **Q**ui autem ex illa non pro-
cedit abhominabile est. quantumcumque et sit magnus et precio-
sus. **Q**uid ergo restat nisi quod quilibet fidelis rusticus dirigat
intentionem suam. secundum hanc sanctam doctrinam. et bene secu-
rus erit. **R**egum hunc est opus magis subtilitate quam difficultate.
quod non tam facile est unicuique hominum. quam bonum velle. **E**t hoc in ius-
tis operibus sudant satis est. **G**ratia igitur dei percurrere. quam omnibus
parata est facilius bonum et timoratus rusticus per meritum celum
quam per infernum. **S**ed ut omnes salvi fiant. qui stat videat
ne cadat. et qui cecidit resurgere festinet. **Q**ui vobis tri-
buat clemens et misericors deus. qui est benedictus in secula. **A**men.
Septimo debet quilibet fidelis et timoratus ru-
sticus solempnitates et ieiunia ac ceteros ri-
tus ecclesiasticos devotus observare. **H**oc est preceptum

ecclie dei. quā spūs scūs ifallibilē regit. Qui ergo hoc
nō obstat spiritui scō p̄dicat. Quō aut ista et q̄ tpe
debeat obstat i prochia lib⁹ ecclie et cois ppli lauda
bili cōsuetudie denūciat. **U**bi est adūcēdū q̄ i hys
magna ē discretio necēaria. et mlti mltipliciter errāt. Nā
p̄mo q̄ ad solēpnitates ecclīasticas. q̄daz putāt satis
esse. si nō corpaliē laborāt. sic alijs dieb⁹. et iō dormi
ūt diu. ā ludos exercēt cū balistis. ā alijs. q̄ sūt nō
min⁹ laboriosa occupant. q̄si p solatijs. **I**te q̄daz va
cāt potationib⁹. coreis. aut capill⁹ et hmōi. **I**te q̄dam
solicitātē nimis dieb⁹ festiuis quid faciēdū sit i futu
ra septimana. aut de alijs tractant reb⁹ t̄pali⁹. q̄si
h̄ p̄petuo mansuri sint. **O**m̄s tales n̄ rē celebrāt. q̄
ad h⁹ dies festi nō sūt instituti. p̄mo qui peccāt dieb⁹
festiuis. pl⁹ offēdūt dñm deū q̄ alijs dieb⁹. **E**t ē p̄ch
dol⁹ mala p̄suetuetudo. q̄ directe p̄trariū faciūt q̄
dā. viz q̄ pl⁹ vacāt opib⁹ peccaminosis dieb⁹ sacrīs
q̄ alijs. cū deberēt ecōtra tūc āpli⁹ vacare dño deo. et
emēdare q̄cqd min⁹ bene fecerūt dieb⁹ feia lib⁹. **H**ec
est etiā hostis v̄sutiā. vt q̄cquid spūs scūs instituit
p̄ aiāz saluatione. ip̄e p̄uertat ad aiāz dāpnatiōez.
Un̄ p̄ hoc min⁹ malū est q̄ tales opib⁹ mechani
cis et licitis occuparētur. q̄ vt commessationib⁹. et t̄
pudijs ac seditōib⁹ vacarēt. **S**ūt p̄ ea nōnulli q̄ ez
tra nimis strictā h̄nt cōsāam viz q̄ nec aliq̄ necitate
utilitate liceri sibi putāt. q̄cōp̄ opādū. **D**io q̄ est adū
cēdū. q̄ mediū ē tenēdū. **N**ā sūt mltā opa carnalia

160

q̄ p̄nt fieri i diebz festiuis .s. p̄p̄atio ciboz adaq̄tio si
ue pastio p̄coz .a extractio eoz si i foueaz ceciderūt
aut hmōi curatio ifirmoz .v̄ditio .a eptio necessaio
rū **I**te q̄ immet piculū ignis .aut i cursu hostil. lici
te p̄nt solita t̄media applicai **S**ile p̄t ipropiciū cur
fū aeris p̄nt blada metū aut p̄gregari i hoorea .a filia
fieri q̄ ncātas aut cois vtilitas t̄q̄rit. **I**te de allecibz
capiēdis .et nūdimis publicis exercēdis .a hys q̄ ad
hmōi nccario t̄qrūt .idē ē iudiciū. **I**n oibz talibz .a si
milibz ē pie p̄cedū .p̄t ncātate aut euicēte vtilita
te. **D**e notat p̄t ncātate aut euicēte vtilitatez .q̄ si
hmōi fierēt p̄t cupiditate ā aliā fictā cāz min⁹ ius
tā .nō eēt sū p̄co. **D**at ec̄ doctrīa salubris a scās doc
trūbz .p̄ maiore serenatiōe scāaz .q̄ tales q̄ i p̄dās
casibz min⁹ p̄nt d̄mis iteē .p̄t p̄dā opa exercēda
suppleāt i elemosinaz largitiōe datiōe .a alijs pijs o
pibz vt sic efficiāt p̄ticipes spūaliū .t̄p̄ēdo t̄palia
Studeāt ec̄ si p̄nt vnā mīssā audire .aut p̄ces sūde
cū itētiōe pl⁹ faciēdi si t̄ps p̄mittēt .aut i postez sup
plēdi q̄n pleni⁹ ad hmōi vacatē potuerūt **S**ecdo q̄ ad
obfuātiā ieiunioz sile p̄les ercāt **R**az sūt nōnulli
q̄ ieiunia nec i q̄litate nec i quantitate obfuant .et
horaz p̄ueniē nō curāt .aut iterato reficē .nihilq̄ ad
nūc statuta ecclie .aut bonaz cōsuetudinē illoz q̄bus
cōuiuūt .hij sine t̄iore cōsant .a q̄uic deliquūt **S**ūt
p̄tea alij q̄ ecōtra nimis scrupulose ieiunaē cōtēdūt
inullo rigore remittentes .quare etiā in varias sepe

infirmi-
tates
incidunt
et non
numquam
resam
perpetuo
efficiunt
Hic
mediū ē tenēdū ut viz caro discrete maceret.
ne lasciuat. et nihilominus in sacro latere dūa ē possit
Sūt nāqz ples casus in iue descripti. in quibus sine peccato ie-
iunium solui potest. **Hic** propter infirmitatem. paupertatem
magnam et mediā procedit. propter latere magnos et nū-
rios qui non possunt profici sicut in mestitōe. **Hic** propter viam pagēdā ex
mādato principis quā scilicet. cursores debilitant ex
fatigatiōe itinēis. **Hic** de huiusmodi ad mēsa p̄cipū. et
p̄gnantibus ex iusta necessitate. de mulieribus impregnis
et nutricibus sicut lactantibus. infirmis. debilibus. senibus.
et alijs filibus. est pie stādū arbitrio alicuius boni viri. qui
iuxta decem rōis. et laudabilis consuetudinis. pro loco et
spe pronūciat quod unicuique expediat. **Quo** ad tūm scilicet de
retris ritibus ecclesiasticis. ē firmiter tenēdū. quod quicquid scā-
mē ecclīa hō ē cōmunitas fidelium obstat. tam in sacra-
mentis quam in alijs ceremonijs. alijsque consuetudinibus sanctis hoc
debet quilibet christiani nominis professor ex aīo venerari. et de
uote exequi quilibet quod sibi ex suo officio et statu incūbit.
Et quicquid contra hō insurgit. tamquam oīno mortiferum ac vene-
nosum abicere et persequi. **Hic** nāqz huiusmodi generalis obstatia sin-
gularē privilegium apud deū hō expēlicat de legibus gene-
ralibus p̄uincit. **Nā** qui tales bene obstat multum cōmo-
dū reportat. et qui eas infūgit penā nō euadit. **Sic** et
de legibus ecclesiasticis ē sentiēdū. **Quō** nō p̄tigit quod peccator in
dō sua seorsū orans nō exaudiat. si autē ad ecclīam ve-
nerit. exaudiri mereatur propter cōis orōnis efficaciam

16

Ita q̄ pallatiū regis sol⁹ intraret sepe nihil impetraret
p̄mo repelleret. s̄ si debito tpe cū alijs venerit. solito
bñficio nō p̄uaret. Legim⁹ q̄z i eccl̄asticis hystorijs
q̄ illos dina maiestas a dieb⁹ atiqs semp multiplici
bñdictione repleuit. q̄ libentē dinū cultū dilexerūt. a
auperūt **T**estes sūt. **D**d. **E**zechias **S**alomō. **C**ōstā
tin⁹ **K**arol⁹ ac alijs innumerabiles. qui tā huius q̄ fu
ture vite bñficia cōsequuti sūt plima **C**ōtra q̄ vni⁹
rei dei cultū destrūē conati sūt siue de honestatē sp̄ fuē
instar furni defecibiles. a infauti. **P**ōp̄i⁹ romane
urb̄ p̄cōsul. ac victor mirabil. putā q̄ viginti duos
reges bellādo p̄stravit. postq̄ sel̄ tēplū dei i iherlm̄ de
honestauerat. deinceps nihil p̄spere sibi vnq̄ succes
sit **N**ā iuli⁹ eū supavit. q̄tidie p̄tra sp̄. cū fortissimū
exercitū idē p̄p̄ius hr̄et **C**ādē ad regē egipti socerū
suū fugiēs. miserabilē capite punitus fuit. **H**⁹ inē
vniūsa exēpla q̄ i mūdo vnq̄ sc̄pta fuerūt p̄tra vai
tate ei⁹ q̄si p̄matū tenet. q̄n̄ tāt⁹ vir q̄ nūq̄ legiē suc
cubuisse. a p̄tra secularē iusticiā aliā egisse. p̄ h̄ solo
sic punitus fuit. vt nullibi refugiiū securū inueniss̄
Crass⁹ q̄dā p̄fectus post eū. nō solū tēplū ausus ē vi
olaē. q̄n̄ p̄mo a thezauros a q̄bz p̄p̄ius abstinuit dī
puit **H**ic statī post a r̄ge parthoz supatus fuit a au
rū liq̄factū bibē coact⁹ expiravit. **Q**uid ultra? **S**ū
mas monarchias hui⁹ seculi tūc defecisse legim⁹. q̄n̄
p̄t dei cultū se exereēt **A**ssirij. **B**abylonij **M**edi. **P**ar
se. **G**reci. **R**omani q̄d p̄t oipotētis manū valuerūt in

168

168

168

p̄mptu est videre **S**ūt p̄terea exempla q̄t̄diana de
 hys tā plima. vt vetera recēdere nō sit necesse. **S**ci
 ui añ paucos ānos p̄cip̄e quē dā olim inclitū a dilec
 tū. q̄ postq̄ vni⁹ p̄cessionis sacramental solēpnē appa
 ratū q̄h hostiliter iua h̄s. licz n̄ p̄fec̄s. tū deiceps
 sic ifortūat⁹ i oib⁹ extitit. vt ip̄emet q̄i admirās dicēt
 q̄ n̄ p̄spez i hoc mūdo hrē debet. **T**andē ec̄ sine sa
 cramētis subito vitā finiuit **S**cio diūsa monasteria
 q̄ violentias a plib⁹ sustinuerēt. h̄ ita p̄tinue d̄ma vl
 tio iua soēs hmōi p̄culit. vt infra breue t̄p̄s horribili
 morte cūcti ab hac luce migrent. **I**n vita sc̄i ādree et
 bti lauretj āthonij. ac alioz sc̄oz plimoz legir̄. q̄ to
 zelo celestes pr̄m. ec̄iaz suaz possessiōes a iua defē
 dant Reuera nō ē iocādū cū talib⁹ sc̄is. q̄ celo p̄fidēt
 a suis cultōēs desup q̄t̄die tuent. **N**ō ei bti illi sumi
 dei milites. iugit̄ excoicari. assari flagellari. ac fusti
 b⁹ cedi. ā derideri volūt **Q**uā a si sel̄m maib⁹ ipioz de
 r̄licti videb̄ at̄ h̄ deiceps gl̄a a hōre corōti s̄ potētes ef
 f̄ci adiuuādū oēs cultōēs suos a ad deiciēdū oēs adū
 saios ip̄oz **D**e horredis ec̄ plagis q̄ crebro p̄tigit̄ de
 risorib⁹ sac̄z cerimoiaz ec̄clasticaz. t̄le exēplū añ de
 cē ānos narra t̄ eueisse **M**ilitais q̄dā i die cinerz ioco
 se socijs suis adhuc i lecto iacētib⁹ cinerē iponēs q̄si
 ec̄clastico more. subito añq̄ singlos arcuissz tribulic̄
 oculo se eūctēs i trā corruit a expirauit **N**ō illi q̄ sup
 fēt̄z se ponētes q̄i mortui ēnt vt tali ioco ad risū ali
 os puōrēt. fletū p̄ risu pepererūt. **M**ulca filia diūf

16

16

16

16

cōtingerūt vt discam⁹ nos q̄ adhuc supstites sum⁹ di
uina venerari. ⁊ neqz cū deo neqz cū sc̄is ei⁹ iocai. **Nā**
vt ait apof. **De⁹ nō irridet.** s; q̄ semiauerit hō hec et
metet. **Adūcāt** hec q̄qz fideles rustici. ⁊ sibi caute pf
ciāt. **Studeāt** libenter festiuitates deuote pagē. nec
eas sine necessitate ifrīgāt. **Sermoibz** ⁊ hoīs sacris
quātū pāt intesse festinēt. **Ieiunia** diligēter obfue
p̄fessiōes ac alio sacra exercitia ecclāstica frequētē.
sacmēta venerēt. **Cultū** dei p̄ posse augē conēt. **Hic**
qz in oibz q̄ ad dei glāz et aīaz salutē spectāt se tem
uolos ⁊ p̄mptos exhibeāt. q̄ten⁹ h̄ tyalic ⁊ post etna
lit a dño bñdici mereāt. eodē coopāte cui laus est in

Osecula Amen.

Ctauo debet q̄libz fidel ⁊ tiorat⁹ rustic⁹ paupi
b⁹ q̄ntū facultas p̄mittit elēosinas elargiri. **H⁹** ē q̄
sc̄is thobias 3⁹ filiū suū docuit dicēs **Ex** tua s̄ba fac
elēosinā. ⁊ noli aūtēre faciē tuā ab vllō paupe ita ei
fiet vt nec a te aūtāt faciēs dñi. **Quō** potuēs ita esto
misericors. **Si** m̄tū ē fuerit. habūdantē bue. **Si** ex
guū ē fuerit etiam exiguū libentē ipartiri stude. **Pre**
miū ei bonū tibi thezaurisas i die n̄cāratīs. **Quā** ele
mosinaz ab oī peccato ⁊ a morte liberat. ⁊ nō patiet
aīaz itroirei tenebras. **Fidutia** ei maḡ eit corā sūmo
deo elemosina. oibz faciētib⁹ eaz. **Et** dñs i euangelio
p̄mittit eis vitā eternā dicēs **Venite** bñdā p̄ris mei
p̄cipite regnū qđ vobis patū est a cōstitutōe mundi.
Et vt sc̄iem⁹ q̄ sint opa mie subdit. **Esuriui** enim ⁊

dedistis mihi māducare **V**iciui et potastis me. **I**nfirmus fui et visitastis me. **p**egrinus erā et collegistis me. **I**n carcere fui et remisistis ad me. **R**udus erā et cooperuistis me. **C**ōtra nō facientibus hec opa dicturus est. **I**te maledicti i ignē eēnū. q̄ p̄paratus ē dya-
bolo et āgelis ei⁹. **H**ic ē diligētē notādū. q̄ q̄dā p̄fisi
hoies p̄pter ista v̄ba errorē quēdā p̄nciosū dogmati
sarūt. dicētes q̄ quāta cūq; p̄cā p̄miserit hō dūmō h̄
fecerit mie opa nō poterit dāpnari. **E**t rō eorū ē. q̄
s̄mā dāpnatiois p̄nunciabit a iudice. tm̄o p̄tra illos
q̄ ea nō fecerūt. **E**cce q̄ absurda doctrina. q̄si aliud mi
hil sc̄ptū sit in euāgelio q̄ ista v̄ba. **M**ulti fuerunt
hmōi falsi doctores. q̄ q̄sdā sacre scripturē p̄cūlas ta-
lit sc̄dm vesamiā capitis sui extraerūt. et p̄ libito ex-
posuerūt et p̄les deceperūt. **Q**uos oēs timorati laici
diligētē cauē debent. **D**ñ b̄tūs auḡ. dicit. q̄ ille opti-
mus scripturaz tractator ē. q̄ eas p̄mūz ex integro le-
gerit. et sic eas exposuerit. vt nullā in eis cōtrarieta-
tē admiserit. **H**oc q̄ sup̄bi aut nolūt aut nesciunt.
ideo multi p̄le desipiūt. **Q**uiz eī laicus hoc nesciat. q̄
luxuria. iurāe blasphemaē. et alia hmōi nō eēnt pec-
cata. si ab illo fierēt q̄ mie opa facēt. **Q**uin̄mo notū
ē faciēte ex sc̄pturis. q̄ p̄les hmōi opa fecerūt ex vana
gl̄a. q̄ ob hoc mercedē nō hūerūt ap̄d deū. **E**t breuiter
dicēdū ē. q̄ quāq; opa exteriora quātū cūq; maḡ si fi-
ant i p̄cō mōzli. hoc ē ex caritate. nō sūt meritoria et
ne vite. **D**ñ et ob hoc dicunt̄ mortua. **B**onum si quidē

est ex integra causa. malū autem ex singulis defecti-
bus. Quod ut simplicibus notū fiat accendant cor-
pus hūanū. Si em̄ aliq̄s delectat dici p̄fūs et formos⁹
ut oportet hēat singula mēbra integraliter. ⁊ debi-
te disposita. Si autē vel vnū defuerit. iā nō h̄z perfe-
ctū corpus. Sic etiā q̄cūqz esse desiderat ver⁹ xp̄ian⁹
oz q̄ ab oi p̄cō mortali ad min⁹ absteineat. ⁊ bonam
volūtatē hēat ad faciēdū oia opera bona q̄ suū statū
p̄seruēt. Et per p̄ns nō solū delectat miam exercē ad p̄-
imū s̄ etiā ad seipm̄ sicut docet sapiēs eccl̄asticus. p̄p̄-
dicēs Misere aie tue placēs deo. Ecce nūc bonaz doc-
trinā. Qui aiām suam imaculatā suat optimā miaz
facit. et talis deo placet. ⁊ q̄cūqz deinceps primo ex
mia ipendit. similiter deo grata erūt. Vñ et in euā-
gelio math̄. 23. añq̄ ad hec verba dñs remisit. p̄mū
p̄misit. Pharisee cece mūda p̄us qd̄ intus ē. ut fiat
qd̄ foris ē mūdū. Quasi dicēt Stult⁹ ⁊ cecus es si ad
alios fueris benefic⁹. ⁊ tibiip̄i perniciosus. Fac igit̄
in te p̄mū miam ⁊ deinde in p̄imū ⁊ tūc letus audies
s̄m̄am meā. Venite benedū p̄is mei ⁊ c̄. Vex nō p̄p̄-
h̄ ph̄ilendi sūt p̄cōres ab operibz bonis. ymmo ex
hortādi. ut q̄cūqz boni p̄nt intēū faciāt. donec micris
de⁹ cor eoz ad p̄m̄am emolliat. Vnde dicit b̄tus iero.
⁊ auj. q̄ mala morte raro legūtur p̄isse. q̄ libent̄ opa
pietatis exercuerūt. Rā tales habent multos m̄ces-
sores qz p̄ci bz adiuti. citi⁹ grām dei p̄merent. Sed
sic sentire q̄ peccata alia nō nocent. si q̄s opa mie

fecerit. extreme demetie est. Sūt plures doctrine sa-
tis pulchre de discretionē hūda in elemosinaz largi-
tione s; pu to q; p rusticis nō sine multū necessarie q̄
re dimitto eas grā breuitatis Ipsi em̄ de paupratu-
la sua put cuius nō valent magnas opes deducere.
Diuites autē a maxime prelati regulis illis diligen-
tius intendere habent. Sufficit rusticis q; excepto
necessitatis articulo sic debent opa misericordie pau-
peribus impendere. ut non impediantur a solutione
debitorum suorum. Hoc enim delet precedere quod
apostolus dicit Red dite omnibus debita. Deinde qd
sup est. date de illis elemosinam indigentibus. Q; si
visibilis necessitas imineat pauperi. ita q; si nō de-
rit aut mortē aut infirmitatē notabilem incureret.
tūc sine oī discretionē aut sollicitudinē de crastino. oia
debēt eē coia. s; m q; d; btūs auḡ. P asce fame morien-
tē si n̄ pauis occidisti. Q; p̄mpti dē ant eē fideles ad
hmōi opa mie. docet p̄cipu⁹ ille vir miaz btūs greḡ.
in multis locis Vñ narrat exēplū de qdā p̄famili-
as. q; cū tota domo sua sedule hospitalitati de fūiuit
qdā vice cū ex more aq̄ infundē vellet ī man⁹ pegri-
m̄ subito nō cōparuit. Mirās sup hoc audiuit nocte
seq̄nti dñm sibi dicētes. Hucusq; me in mēbris meis
suscepisti. s; heri meip̄m Silt de martirio. q; xpm̄ in
forma leprosi pōruit. s; dñs de collo ei⁹ p̄siliēs ait Cu-
me n̄ erubisti sup t̄cā. n̄ ego te erube scā sup celos
Pla a alia r̄piūt exēpla a doctrine salubres. q; p̄ anni

circulū i ecclie pdicant. pijs hoib⁹ in cōsolacōem p se
a auaris i testimoniū cōtra se. **S**ūt p̄terea opa mie
spūalia q̄ etiā fideles laici libenter p suo modulo de
bent proximo s̄bministrare. **E**t sūt hec **D**ocē a cōsulere
in docto. **C**astigare peccāte vel increpare. siue emēda
re aut corrigere delinquentem. **C**onsolari tristem **R**e
mittere offensam. ferre auxiliū. aut patientē susti
nē īportunū. siue p̄tuneliōsū ne peior fiat ex t̄spōho
ne. **O**rare pro alijs indifferent. **S**z ad hoc maxime
plati sūt astricti plus q̄ simplices. q̄uis etiā pro lo
co a tpe suo mō ad hoc subditi teneant. **S**tudeant er
go quiqz fideles rustici pro viribus mie opibus īsu
dare. vt a ipi miam hic in eternū cōsequi mereātur.
a largo dño. q̄ dat oib⁹ affluent a nō īpropēat. **C**ui
laus est a grāz actio debetur. per omnia secula secu
lorum **A**men.

Nono debet quilibet fidelis a timoratus rusticus
quātū in se est. cū omnib⁹ hominib⁹ et p̄cipue
cum vicinis et cum contribulibus suis pacem serua
re **H**oc ē qd̄ monet **A**plūs ad **H**ebr̄. xij. dicēs **P**a
cē sectamī cū oib⁹ a s̄amoniā. sine q̄ nemo videbit de
um. **E**t dñs in euāgelio mādauit discipul⁹ suis de pa
ce dicēs **I**n q̄cūqz domū itraueritis p̄mū dicite **P**ax
huic domui. **E**t si ibi fuerit filius pacis req̄sctet sup
eā pax vr̄a. s̄inaūt ad vos reuertetur. **I**tē vt breuic
dñs eā nob̄ p̄mēdaret ait. **S**i pacifici qm̄ filij dei vo
cabūt. **U**bi a p̄t̄rio sensu exp̄positores dicūt. q̄ meito

filij dyaboli vocantē. qui pacē turbare non verentur
Hic est diligenter aduertēdū. q̄ ista pax sancta nō
potest seruari nisi inter homines bone voluntatis. q̄
deum timent et iusticiam diligunt. **E**t ergo auisan
di sunt boni et pij laici q̄ pacem peccatorū fugere de-
bent. et nequaquā ipsīs cōsentire q̄n ad mala trahere
volunt. **Q**uin potius eoz insultū patienter tollerari.
aūq̄ a via dei p̄p̄t eoz iniquā pacē recedant. **E**t bre-
uiter dicendū ē cūlitet xp̄iano. et precipue rusticano
pp̄lo illd̄ saluatoris. **I**n mūdo p̄ssurā hēbitis. **R**estat
ergo vt sic se iustitiat timoratus rusticus. q̄ten⁹ hec
duo studiose obseruet videlicet q̄ oibz iusticiā ser-
uet et eā sibi fieri a nullo expectet. et q̄ oibz pacē pu-
ret et a singulis p̄secutionē et cōtumeliā recipere sit pa-
tus. **Q**si alit̄ sibi euenerit. hoc q̄si p̄ miraculo hēat.
Dicatqz aie sue illd̄ cōsolatoriū v̄bū b̄i pauli apli.
Nos scim⁹ qm̄ i hoc positi sum⁹. **Q**uia oēs q̄ i xp̄o pie
viuē volūt p̄secutionē patiētur. **N**ec mirū. qz veri
xp̄iani sūt h̄ p̄grimi. et i t̄gione hostiū xp̄i. **N**ā totus
h̄ mūd⁹ cōcurauit cōtra xp̄m. vt b̄t̄s Bernar. dicit.
H pius d̄ns nō delinq̄t spantes i se. **Q**n̄ ergo ista pax
tp̄alis turbat̄ siue int̄ p̄cipēs. siue aīos. ā vicinos
nō debet ex h̄o minis dolē ā puillo aīo fieri bon⁹ xp̄i-
anus. dūmodo ip̄e nō fuerit i cā. s̄ ad pacē scōz se cō-
uertere. quam reliquit cristus discipulis suis. **H**ec
pax sc̄a ē. q̄ hō bene stet cū deo suo. et q̄ p̄ omnia sit
de hoc cōtētus. an v̄lit eū esse paup̄em aut diuitē

sanū aut egrotū. honorabilez aut despem. fortunatū
aut infaustuz. et sic de alijs. Et qdāqz euenerit. sibi
libenter accipiat. et gratias agat. **Max** autē mūdi or
dinatur ad qētā fruitiōez bonoz tēporaliū. et est in
hilomin⁹ donū dei. et cōmuniter eaz tā elā q̄ reprobi
desiderant. h̄ qz frequenter eā pōitatur multiplica
tio vicioz. id est simplici populo multū piculo sa. ym
mo et scās hominib⁹. **Q** sit populo rustico piculo
sa. p̄z p̄ illd̄ deuē. 32. Constituit scz populū ysrachel q̄
ad lrān rustican⁹ erat eū sup̄ excessā terrā ut come
deret fructus agroꝝ. **U**t fugeret mel de petra oleūqz
de saxo durissimo. **B**utiz de armēto et lac de ouib⁹. cū
adipe agnoz et arietū. et hircos cū medulla triciā. et
sanguinē vne biterēt mēaci simū. **I**ncrassatus ē dile
ctus et recalcit raut. **I**ncrassatus. ipiguatus. dilata
tus. **D**eliq̄t deū factorē suuz. et recessit a deo salutari
suo. **E**t de sodomitis d̄r **E**zechiel. xvi. **H**ec fuit im̄ q̄
ras sode. saturitas panis. et habūdantia. et otium
ip̄h⁹. **H**ic dñs sup̄ iherlm̄ fleuit dicēs. qz si cognouis
ses et tu fletes. **N**ā ea q̄ sūt ad pacē tibi nūc. s̄baudi.
sūt ē fūme p̄nitiosa ī futurū q̄ uis id ignoēs. **E**x h̄ijs
et alijs sanis doctrinis. et exp̄iētia q̄t̄diana. exiuit il
lud nōbile p̄ūbiū. q̄ rustica gēs ē optima flēs h̄ p̄s
fima gaudens. **L**egit̄ in vira scā ābro. q̄ cū qdā nocte
apud q̄ndā ditissimū rusticū hospitaret. et ab eo au
disset q̄ felix status ei⁹ sp̄ fuisset. et q̄ nihil triste vn
q̄ sibi accidiss̄. ait vir sanctus ad suos. **S**urge et

in Sodomis

qz a rustico
1022

hinc velocius fugiam⁹. qz dñs nō ē i loco isto. **Mox**
illo egresso tra se apuit. ⁊ hoīem illū cū tota sbā sua
absorbuit. **Similia multa de alijs leguntur.** **Restat**
ergo simpliciter fateri. qz magna est misericordia dei
qz hec temporalis pax aliquando turbatur. ne prop-
ter huiusmodi carnalem petulantiā. hoīes testijs fides
efficerentur. ⁊ p cōsequēs nūqz ad angelicā dignita-
tem p̄ficere cuperēt. ad qd facti sūt. **De illa autez pa-**
ce domestica. quā inter se rustici seruare debent **Im-**
mo et cristiani vniuersi. dicit apostolus. **Solliciti**
seruare vnitatē spūs. i vinculo pacis. **Ubi dicit cas-**
ho⁹ **Rec inueniri potest forma expressior cōuersatio-**
nis āgelice. qz vnitatis social. **Hic ps ait** **Ecce qz bonū**
⁊ qz iocūdū. hincare frēs in vnū **Ubi dicit bñs Aug.**
qz sūt aliqz bona q nō sūt iocūda hē ieiunare laborare
et similia. sūt etiā aliqz iocūda q nō sūt bona sicut de-
licitari. solari ⁊ filia. **Dz hincare frēs i vnū. pif ē bo-**
nū et iocūdū. **Ad hāc pacē requiritur sollicitudo mag-**
na ⁊ diligēs custodia. neqz tm bonū gratis venit aut
pseueraē solet. nisi cū igēti studio. etiā int illos q p-
bate vite eē vident. **Qz si qnqz ex pte inruptū fuerit**
cit⁹ dz ad pacē fieri rears⁹. ne si tardior mora inter-
uenerit. dīma pñtia a nūs cordibz se subtrahat. **Ait**
ei bñs Thero. ad Rusticiū monachū tractās illd. ps.
Declina a malo ⁊ fac bonū. i qre pacē ⁊ pseque eā. **Pax**
qre da ē vt bella fugia⁹ **Rec sufficit eā qre. nisi iuetā**
fugietēqz oī studio psequamur. qz i pace hincat deus

¶ R

Ex^m Nem refero breuē vō h̄ grauidam factō p̄ domesti-
ca pace cōsuanda. **M**ulier q̄dā in Anglia fuit bñ fi-
del ac v̄tutibz plena. a p̄cipue hospititati sup̄ vires
intēta. **H**ec pp̄ lōgū vsū bonoz op̄ez. sc̄a vt vere fu-
it reputabat. **V**ez in vno deficiebat. qz malos a iu-
riosos hoies sibi vicinos. q̄ eā crebro a idigne moles-
tabant n̄ oio eq̄niter tolerabat. q̄n̄p̄mo a aliq̄n̄ m̄d̄
patiēter eis r̄ndebat. **I**git̄ post aliq̄d tps cū iā diu de-
functa fuerat q̄dā vir sc̄s eā in penis purgatorij vi-
dēs mirabat̄. qz t̄ate fame seia adhuc illic detinētur.
q̄ nihilomin⁹ grauiē p̄ sua ipatientia quā admise-
rat flere a penitere solebat. **C**ui dñs visionē exponēd̄
r̄ndit. **E**go steti coram **P**ilato a p̄ hoim̄ pcc̄is satisfi-
ciendo filii ad cōtumelias illatas nō pro peccatis me-
is. **H**ec autē qz me i hoc imitari neglexit. ideo nūc ius-
tū ē. vt magna acerbitate purget̄. ne aliq̄d malum
maneat ipunitū. **E**cce km̄i bonam doctrinaz. quō scz
turbationis tpe patiētes esse debem⁹. a mutue paci p̄-
uidē. **E**t q̄q̄ iuste inuadimur. tū ex hoc nō dat̄ no-
bis licētia malū p̄ malo reddē. h̄ in bono vincere ma-
lū p̄cipimur. **V**t videlicet ad tēpus patientē cōtume-
lias aut alias iniurias sufferam⁹. aut blande leuic̄.
qz respōdeamus. ne proximū nostz. pro quo xp̄us
p̄ciosū sanguinē suū fudit. nostro furore p̄iozē fa-
ciamus. **Q**ui hec modo facere dissimulat. grauiē pos-
tea recōp̄sabit in tormentis. **Q**ui nescit modo tolle-
rare v̄ba. tūc eū scire oportebit tollerare grauiissima

verbera. et ardores horrendos. Nunc igitur o venera-
biles rustici ac ceteri laici quicumque. tam viri quam fe-
mine cogitate nunc de piculo dum agitur de piculo.
pacem diligite in qua deus habitat. ut deus vobiscum
permaneat. nec pro vili re tantum dominum repellere
velitis. potius iniuriam pro ipso patienter accipite quam
reddatis. considerantes quod ex mutua contentione infimi-
ta peccata oriantur. Omnia ergo modis in silentio et pa-
ce vitam hanc breuem transire satagite. condonantes in-
uicem. sicut et deus in christo condonauit vobis quantum de pace ad
pacem migrare mereamini. vobiscum manete deo pacis
et dilectionis in cordibus vestris. Cui laus est et gloria per istum

Omnia secula seculorum Amen.

Etiam debet qualiter fidelis et fioratus rusticus sollici-
te ad hominibus. ut familiae suae laudabiliter regat. Quia ut
dicit apostolus ad thimotheum. Qui suorum et maxime domesticorum curam
non habet fidei negauit. et est infideli deterior. Qui ergo praesentia
familias sunt primo debent seipsum instituere ne sint reprehensibi-
les. fidei illibatae uxori suantes. sobrii prudentes.
pudici. modesti. non violenti. non passiones. non litigiosi.
non cupidi. non bilingues. non turpe lucrum sectantes.
non inhonesti. non maledica verba loquentes. non deride-
ntes. sed patientes. non leues sed legales esse studeant. He-
ant deinde curam sollicitam erga uxores suas. ut eas di-
ligant et diligenter caueant occasiones displicentiarum. non
facile credant illi quae in se discordias se miscere volunt.
quod nunc diabolus sunt. Similiter uxorem virum honoret. et

humiliter recognoscat eū sibi diuinit⁹ platū neq; cū
alijs viris familiaritatē habeat aut colloq̄a nisi pau
ca et in tali loco vbi nulla suspicio oriri possit. **T**imē
dū siquidē ē nisi mulier caute p̄ueniat viruz eū vene
rabiliter tractādo tā v̄bis q̄ alijs p̄uicys tenuolētie.
q̄ cito ātiqu⁹ hostis semariū piculose discordie inter
eos mittet. **E**t q̄q̄ p̄cipaliter ī v̄ro rei familiaris sal⁹
cōstituat tū sine cōiugis fidei adiutorio ipse parum
aut nihil p̄ficiet. **M**ulier q̄ sine viri defenhiōe flebil^r
creatura ē. que si diligēter abo adūtāt. q̄ scz sit ip̄si
mutua dilectio necessaria. et mutuū fidele iuuamen
tunc merito quilibet alteri deferti debet. q̄ reuera q̄c
qd̄ sit vni eoz. siue bonū sū malū. in alterz redūda
bit. hic p̄ aplm̄ dr̄ ad **Col. ij.** Viri diligite vxores ve
stras. et nolite amari eē ad eas. **I**tē ad **Eph. v.** Viri
cēnt diligē vxores suas vt corpora sua. Qui suā vx
orē diligit seip̄m̄ diligit. **V**xor at̄ virū suū timeat.
Hec si ita fiāt. dom⁹ ip̄oz firma erit. et sc̄i āngeli iuuā
būt eos p̄tra oēs incursus malozū. et florebūt sic vi
tis et filij ac filie eoz sic nouelle oliuaz. **M**ata et grā
dia laudū p̄omia dicūt ī sa. ris lib. de hac sc̄a cōcor
dia et vnamini fidei. ate p̄iugatoz adiucē. h̄ exhibi
tio ī re ē multo felicioz. **D**atis in hoc p̄cordāt. q̄ p̄bi
tas muliez oīo sit p̄regrēda ī vtili regie dom⁹. et fee
q̄nt̄ dis. vli maīti lucrifā s̄ p̄ vxores s̄fatas. **h**ic eccl̄.
xxx. di. **H**ic sol oriens ī mūdo. sic bōe mulieis sp̄s ī
ōrmētū dom⁹ ei⁹. **D**isciplina illi⁹ datū di ē **G**ra ei⁹ de

lcaabit virū suū. ⁊ ossa illi⁹ ipiguabit. **Grā** sup grāz
mulier scā ⁊ pudrata. ⁊ mādata dei in corde ei⁹. **Mo**
nēde sūt igit̄ vxores. vt maritos diligant. ac ppin-
quos ipōz hōrare assuescāt. qz hoc spēalīe viris ac-
ceptū ē ⁊ q̄si natalīe ih̄tū q̄uis nō nūq̄ alīe ore loq̄nt̄
Sāgs etei sanḡnē t̄agit **P**ariformit̄ ⁊ viris p̄p̄qs
vxoz suaz teiuole tractēt. p̄t̄ eādē cāz. **D**einde mo-
nēde sūt vxores vt discāt failiā prudēt̄ regē. gubnaē
domū. ⁊ seip̄as irēphēhibiles exhibē. vba qz carna-
lia ⁊ inhonesta t̄āq̄ pestē fugē a q̄cūqz etiā dicāt̄. **E**t
ē q̄si mīz dicē. quō mariti i h° maiorē ex corde h̄nt cō-
placētā. q̄n v̄b̄ ihonestis ac gestib⁹ lenocinijs a su-
is vxozib⁹ rēphēndit̄. q̄ si in talibz plausibilib⁹ sibi
psentāret̄ **I**stis sic p̄suppositis. viz qz vir et mlr sibi
mutuo sint bñ cōsētētes t̄āq̄ aīa vna et caro vna i
dño iā spes ē de salubri statu ipōz. ⁊ vtili rēgimē t̄i
familiais. ⁊ alias n̄ **S**i igit̄ eis sint filij ā filie. eru-
diant eos in dñm scdm doctrinaz apl̄i ad **Eph̄. vi.** di-
cētis **P**rēs nolite ad iracūdiā puocāē filios v̄ros s̄
educate illos i disciplina ⁊ correptionē dñi. **E**t iterum
Prēs nolite ad indignōnē puōre filios v̄ros. vt n̄
p̄villo aīo fiant. **D**iligent̄ ec̄ adūtāt p̄ntes q̄lis ic̄li
nationis sint filij. qz nōnulli sūt moll̄ cōplexionis
⁊ natalīe vēcūdi. alij duria audaces. q̄daz teiuoli q̄
da p̄t̄ui **E**t put̄ sigul̄ expedit. ita disciplina moderēt̄.
S failiā qz ita gubnaē studeāt. vt neqz nis seiose neqz
nis blāde. s̄ medie t̄pate ip̄ p̄cipiāt **N**ā rēgimē nis

*Quo familia
regi debet*

durū p̄cipitat a regimē nimis laxū negligit curā do
mesticiā. **Q**d at tpatū ē prudēt cōsuat. a fortit̄ auget
puētus q̄tidiaos. sicq; fiet vt a timore aut amori p̄
familias hēat a domesticis suis. **E**t qz sacra scriptu
ra d̄t. nisi i timore d̄i tenueris te citi⁹ subūrtur dom⁹
tua. idō sollicitate puidē d̄z vt tā faūli q̄ famule d̄ū ti
meāt. a i p̄ceptis ei⁹ ābulēt. neq; sustinē eos i domo
sua debet. si i mortali bus peccatis maxime publicis
vūere nō formident. **T**imenduz si q̄dem est s̄m d̄cā
beati **A**ug. qz pater familias coram deo tenetur ratio
nē redde re. nō solum de peccatis prolium suarū. sed
etiā totius familie. si i d̄s non correxit. aut discipli
nam debitā nō d̄derit. **E**t si opus est a se penitus nō
abegerit. si cōtumaces p̄manserint **Q**uātū igitur po
test curam impendat vt honestam familiam habeat
et firmiter cōfidat in domino. qz si plus talibus lar
giatur propter eorū virtuosam conuersationem. qz
plene hoc omnipotens deus sibi restituat. a hic et in
futuro. **H**onorifice etiam et ex industria consilietur
cum famulis suis. maxime quos prudentiores noue
rit. qd̄ et qn̄ singula queq; fieri debeant **C**oncordant
em̄ in hoc p̄conomi exp̄tissimi. qz familia digne re
gi neq̄t. nisi cum magna prouidentia. et precipue ea
que ad agriculturā spectant. qz ad plura respicē oz.
Et iō vbi plurima sal⁹ sperat. ibi multa p̄silia p̄cedē
d̄nt **S**ūt p̄ide singula aptāda t̄pib⁹ suis iuxta qd̄
sapiēs d̄t. qz oē t̄ps. t̄p⁹ suū h̄z. **E**st ei t̄ps plātādi.

765

tēpus euellendi. tēpus seiandi. tēpus metēdi. tēpus
arādi. tēp⁹ pplanandi. tēp⁹ firmādi tēp⁹ tbulādi. tē-
p⁹ purgādi. tēp⁹ instrumēta ppanandi. tps laborandi
tēp⁹ q̄s cēdi. tēp⁹ p̄meditādi. tēp⁹ exequēdi a sic de a
lys. **Q** si i aliq̄ istoz negligētia ā pigritia sū iertia
aut iprudētia se immiserit. tūc totū regimē detrimē
tū patiet. a dāpnū sequetur. **N**ō sic est vsqz qz de a
lys officijs mechanicis. prout ad oculū q̄ā diana ex-
perientia edocet. **M**agna igit̄ vigilātia a industria
rusticis necessaria est ad tam varia et pene cōtraria
prosequēda. ad que vnus aut pauci nō sufficiūt. **N**ū
et bt̄s **Bernard**⁹ v̄tile cōsiliū dat hys qui diuer-
sis curis grauātur. videlicet q̄ eligere debent aliquē
fidelē famulū. cui omnia cōmittant. cū aut oritate ita
q̄ quicquid faciat sit factū. quicquid iubeat sit iussū
neqz facile cōtra talem querelam recipiant. et nihilo-
minus ipsi diligenter aduertant. vt negocia debite
tractentur. **Q**ui sic procedunt proficiunt. qui autez
per se cūcta disponere volunt neqz cōsilijs acq̄escere
peritorz tales seip̄sos inutiliter inuoluunt. et alios ī-
pediunt. familiamqz crebro tanto tedio affligunt.
vt ad nihil quod v̄tile est sufficiat. **E**xpedit quoqz
famulis ac famulabus ip̄sis. si moderate honorent.
ac aliquando de bene actis recommendentur. **R**az q̄n
post magnos labores semp indignationes reportant
p̄nullo aio sūt. et q̄si de seip̄sis desperati. naturalit̄
infirmiores reddūtur. nec vnq̄ ad ea q̄ laude diḡ s̄t.

conf. h. b. d.

*quo famulus
laudanda*

910
resurgunt **H**ō autē hilāris et bonē spei. fortificatur in
naturalib⁹ suis. et grādia cōfidēter pcedit et p̄cipue
quā beniuolenter et venerabiliter p̄uenit. **H**ac p̄tica iu
lius cesar vsus fuit. q̄ subditos suos p̄miliones ap
pellauit. nec vnq̄ eis dolū aut irreuerentiā exhibuit
quare tāta eos fidelitate sibi ast̄rupit. ut corp⁹ et aia⁹
p̄ se dare p̄mptissimi esset. **F**cit⁹ q̄ ē ut tātoꝝ viroꝝ
adiutorio suffultus. **V**ictor in orbe fieret. **H**ois nāq̄
aim⁹ natalit nobilis ē. et p̄tati recalcitrat. et iō faci
li⁹ ducit q̄ trahit. **Q**ui autē beniuolētia nō vincitur
obiurgatiōib⁹ puocādi sūt. et p̄tate p̄medi. si nimis
irrationabiliter lassati fuerit. **V**bi ē notādū. q̄ sūt q̄
dā p̄ressamiliās. q̄ quadā mala et mutali clemētia. fa
miliā suā destruūt. p̄ eo q̄ nulla st̄cēnuitate ad viri
les labores eā instaurūt. nec desides corripuūt. neq̄ va
lētes i bona actiōe et ordinata diēta p̄seuerare faciūt
sicq̄ fit ut nec sibi. nec alijs in postez viles sint. **E**t
est t̄uera magnū malum. nam simplices et bone vo
lūtatē hoies hac occasiōe sil i corpe et aia destituūt.
Qui ei semel sacros labores dissuescit raro ad eos de
p̄fē redibit. **H**ic b̄t̄s **B**er. ait. **S**i dimiseris rusticiā
ne laborē p̄inuet. statim mollescit. **Q**u si laborāē ces
saueit q̄ merito eternā obtinebit vitā. **O**rare nescit
cōtemplari. meditari. studē. legere. ceteraq̄ studia spi
ritual vite ignorat. **E**t qd sibi restat nisi ocium? **O**ciū
autem diu rationalis creatura sustinere non potest.
Restat ergo ut si laborare i vacatiōe sua cessauerit

910
910

bernardus
in hinc

ad vicia ruat. et dyaboli cibus fiat. **H**ec sūt merā
monia libertatis male. **N**on segnē q̄z operā idem p̄
scūs cū inclitīs fr̄bz suis agriculturē impendebat. tā
p̄ v̄tūbz acq̄rendis. q̄ p̄ q̄tūdiā v̄ctū alimonijs
adipiscend. **P**reterea nedū orthodoxi p̄res hoc cēse
rūt. s̄ ⁊ gentiliū industriosa nobilitas idipsū luculē
ter adūct. **N**ū apud eos duo status esse memorātur.
q̄ sp̄ealit̄ ad laborandū sūt instituti. videlicet milita
ris ⁊ ruralis. **R**egit̄ nāqz q̄ sūm⁹ ille orb̄ monarcha
Octavian⁹ m̄liābz suis tātā disciplinā idixit. vt ne
qz vsū vel colloq̄ū sc̄iaz. neqz delicias. neqz ociū. ne
qz vestitū molliorē. ip̄is indulserit. s̄ exercitiū p̄tinuū
cū cibo grosso. ⁊ aspero indumēto. **N**ā deliciae ⁊ molli
or vestit⁹. cito virilē aīm enuanc. **E**ya vbi sūt hodie
q̄dā milites nr̄i ac rustici. vbi strenuitas ip̄oz inueni
ri potest. **N**ō ne sūt luxuriosū timidiorez. nōne femi
nis molliorez? **S**z venerabiles rustici p̄ua exēpla
respicē nō dēt quin̄mo h̄m vōcōz suaz sp̄ memoroz
sunt. qz ad statū sc̄m. ⁊ hūilez. ac laboriosū. vōti sūt a
dño deo. **E**t iō cauē dēt. ne in vestitu. ⁊ cibo. siue po
tu. ac ceteris q̄ ad vsū familiarez spectant. aliq̄ oste
tatiōez sū p̄ciositatē admittant. pro certo scientes.
qz si alit̄ fecerūt. tā dū q̄ sc̄os angelos. q̄ ec̄ totū mū
dū p̄tra se puocāt. vt auferāt ea i q̄bz male delcānt.
Sit q̄ m̄sa pro q̄tūdiano victu de cib̄ substantiosis
et simplicit̄ p̄paratis nō delicatis. qz h̄mōi cū delicā
ti facilliter digerūt. ⁊ nat̄az min⁹ iuuant. **C**ib⁹ aut̄

160

simplex et substansiosus . ac vniformis naturā ro-
borat . sanitatē cōseruat . et ad laboranduz corpus ap-
tat . ⁊ bene in stomacho durat . **Delicie** vero . ac crebre
epularum variationes . naturā inflāmant . et dissi-
pant . ac plēs egritudines introducūt . **Testes** sūt de-
licati ciues viri . ac femine . ⁊ alij quicūqz epulatiōni
bus q̄tidie vacant . qz diuersis tortionibus et infir-
mitatibus grauātur . de qb⁹ laboriosi rustici nihil pe-
ne sciūt . **Et** est vtiqz mirabile iudicium dei . quō illi
qui magnū studiū pro sanitatē aut cōseruanda aut
acquirenda ip̄dūt . cū tanta p̄iositate epulaz . raro
q̄d cupiūt adipiscūtur . **Isti** autē qui ruzientē stoma-
chum vix pulcib⁹ ac sabis solantur . ab in eūte iuue-
tute vsqz ad decrepitam senectutem . sani cōmunitre
p̄seuerant . **Si** aliud nihil sciremus . merito deberet
nos a dampnabili gula coh̄tere . **Videm⁹** nanqz ad
oculum qz plures gula q̄ gladio moriuntur . **Sic**
deniqz vestitus de lino crudo . aut panno grosso . iup-
ta morem patrie . apto ad labores q̄adianos . **Pro** di-
ebus autem festiuis qui habet . potest vti vestimen-
tis aliquanto cultioribus . in quibus tamen omnis
curiositas deuietatur . **Nos** etiam laudabilis apud q̄s
dam antiquitus seruabatur . vt nuptiarum tempore
de talibus vestibus sibi prouiderent . et pro diebus
solempnibus seruarent vsque ad finem vite . aut
q̄ diu durare potuissent . **Ceterum** quia expedit eti-
am nonnūqz rigorem laxare . ideo olim ap̄d sanctos

patriarchas et dei amicos. sc̄a conuiuia et solatia fr̄e
quētabātur q̄si i q̄ddā p̄sagiū future illius iocūditā
tis quā i celestib⁹ cū āgelis habituri erāt. Sic et ho
nesti rustici cū familia sua. aut cognatis siue vicinis
facē p̄nt certis dieb⁹ s̄m bonā cōsuetudiez p̄tē. In q̄
b⁹ sp̄ caue debēt occasiōes peccator⁹. maxie v̄ba ma
ledica. detractoria et inhonesta et c̄. **C**onuenticula autē
illa q̄ fūit tabernis. vbi ebrietates et scurrilitates et
cetera mala fūit oib⁹ deū timētib⁹ caueda sunt. **C**ori
satōnes etiā q̄uis ex se peccatū nō hnt. si debito tpe
et mō fierēt a p̄sonis laicalib⁹. tñ q̄ alia vicia frequē
ter se imiscēt. ideo cauti⁹ vitā t̄. **I**lla autē solatia q̄ sine
peccato fūit. debito tpe et mō. nō solū sūt licita. p̄mo
et meritoria. q̄ diligētib⁹ dū oia i bonū coopāt. **H**ui
deāt igit̄ venerabiles laici q̄cūq; sic seip̄os et familiā
suā i f̄ore dei gubnaē. vt parit̄ cū ip̄is p̄ hanc vitā

Uosequi mereant̄ gloriā sempiternam. Amen.

Recō delect q̄libet fidelis et timoratus rustic⁹
ad hoc m̄a vt n̄ solū a maiorib⁹ pc̄is abstineat. s̄ et
ut caueat se ab oi occasiōe mali. **H**ec ē doctrina ap̄li
p̄. ad thessa. v. **R**ōem hui⁹ affigit sapiēs ecclesiastica.
p̄. dicez. **Q**ui modica sp̄nit paulatim decidet. **U**bi
dicūt exp̄itores q̄ impossibile ē q̄ aliq̄s possit vitare
mōrlia q̄ n̄ fugit v̄ialia. **E**t dāt exēplū de dd. q̄ idcir
co i adulteriū cecidit. eo q̄ oculos n̄ custodiuit. **Q**uā
ta mala sibi ab hac leui occasiōe v̄nerūt. q̄ incaute
a lter⁹ v̄pore t̄sperit horredū ē dicē. q̄n p̄ adulteriū

f i

simulatio post simulationē homicidii seq̄bat̄. **P**ena
q̄z tā quis sibi inflicta fuit. ut a dño audiret. **N**ō re
cedet gladius a domo tua vsqz in sempit̄nū. **C**ia hec
a leui scāilla ortū habuerūt. **E**t q̄s mō secur⁹ erit. **R**es
tat igit̄ ut oēs timeam⁹. ⁊ sollicitē vias nr̄as scrutē
mur. **H**ic cōiter solent quidā rustici dicē. **A**ch nos su
mus rudes ⁊ simplices. ⁊ sine l̄ris. nec possum⁹ om̄ia
sic ad p̄ctū seruare. et filia. **Q**uib⁹ ego r̄deō. q̄ di
ligent adūtant hanc obiectiōnē suam. ⁊ si ita iuene
ūt. q̄ ip̄ossibile sit eis talia scire ⁊ suae. tūc meito sūt
excusandi. q̄ s̄m s̄m̄am b̄ti **J**ero. **M**aledic̄s ē q̄ de
q̄ de⁹ p̄cepit aliqd̄ ip̄ossibile. **V**ideam⁹ ergo de doct̄i
na hac **D**icim⁹ alicui simplici laico **N**oli r̄spicē i faciē
alicui⁹ mulieris. ne capiavis i aīo tuo. p̄ eo q̄ sc̄ptū ē
Qui viderit mulierē ad paup̄iscēdā eā iā mechatus ē
eam i corde suo. **I**tē noli irasci fri tuo sine cā. **I**tē nō
cōcupiscas rē p̄rimi tui. **I**tē noli detrahē p̄rimo tuo
Itē noli i corde tuo suspicari malū de ip̄o. nec iudices
eū. **N**oli dicē falsū testimoniū. neqz mētiaris. neqz cri
m̄eris neqz forniceris neqz fureis. nec aliqd̄ aliqd̄ fa
cias p̄rio tuo qd̄ t̄ fieri nō v̄l. hec sūt p̄cepta dei. **I**n
r̄nde an intelligas an n̄ **S**i dicis sic ḡt̄ eē debes ⁊ s̄
uae. **S**i dicis non. **M**ētiaris ⁊ maledic̄s. **Q**ū mul
to difficilius est dare causam q̄ ista nescias q̄ q̄ ea
scias. **R**euera nec sūmus sophista hoc tibi persuade
re posset. q̄ hec et similia ignozes. **I**n anima tua
hec plantata habes. et tu. et paganus. et iudeus.

Nullus ē excusatus. Si tibi non vis fieri furtū. nec
alteri facere debes. et sic de singulis. Si dixeris ar
duū p̄ceptū ē. nō valeo seruare illud. Itē mētiris.
Dia ei ista nō laborē sed q̄etē requirunt. Vbi ē nūc
simplicitas tua. Tota die ⁊ nocte cōtra deū ⁊ p̄ximū
cogitas malū ⁊ dicis simplex sū. Ut simplex esses.
dicatur ei simplex quasi sine plica. Si igitur sine pli
ca malicie es. tunc vere simplex es. q̄ diu autē i te
malū fuerit. nō es simplex. Poli te ipsum decipe. Ute
re domus dei vt intelligas volūtate eius dū tps hēs.
Ergo iā coactus r̄nde. si ista scis viz q̄ malū ē ista fa
cere cōtra volūtate dei nō ne etiā malū ē q̄ te nō vis
cauē ab occasiōe faciendi hec? Si scis q̄ malū ē ca
dere in fluuiū nōne eque faciliē scire poteris. q̄ bonū
et cautū ē trāshe sup ripā. Och och nihil facim⁹. q̄
nos excusare in peccis conamur. Simpliciter esse i ma
le delem⁹ vt illd n̄ faciam⁹. sic colūte q̄ neinē ledūt
et prudētes i bono s̄c̄ sp̄tes. vt illd nō amittamus
Vex nō sic ista scribim⁹ q̄ si hoīes rusticanos artare
vli⁹ q̄ oēs circūstācias hūanoꝝ actūū scire d̄ant. q̄
et lrātiōres effugiūt. q̄ vtiq̄ ē eis ipossibile. Sz vt
in his q̄ natālie insita sūt velamē impie excusatiōis
nō p̄cedāt. Que autē difficaliora vidētur. ad p̄latos si
os adducāt. ā alios q̄ talib⁹ suffragari poterūt. Bone
igit̄ volūtatis hoī hec sufficiāt cui sp̄s dei p̄sto ē ad
iuuādū in his q̄ ad salutē spectāt. Q̄ autē occasiō nē
querunt recedendi a veritate non mirum si tenebris

inuoluatur atq; irato deo qd videre noluerit dū po-
terit postea dū volūt nō pnt. **S**ūt p̄terea quidā qbz
n̄ vidēt peccatū q̄tidie iocari. ociosa loq̄. officiosa aut
ociosa mēdacia fingere. alios plausibilis deridere car-
mina qz min⁹ honesta dc̄are vel cātare. crebro iras-
ci leuiter iurare. cachinis risibus et similibz vacare
vltra mēsurā comedere aut bibere. ociari. tēp⁹ min⁹
vtilit expendere. bona sua irrationabilis cōsumere et
alia similia facere. **P**utantes qz ista nō faciāt ex ma-
lo corde. nec ex cōtēptu dei aut p̄rimi. qz propterea n̄
sint peccata. aut forte sint ita pua. qz de hmōi nō sit
curādū. et per cōsequēs emēdare vel cōfiteri non p̄po-
nūt **A**udiant qui tales sūt quid ipsa veritas in euan-
gelio dicat quasi sub iureiurādo. **A**men dico vobis.
qz de oī v̄bo ocioso qd loquuti fuerūt hoies reddēt ra-
tionē i die iudicij. **O**ciosū autē ē qd caret ratione ius-
te v̄ilitatis aut necessitatis. **S**i ergo de hoc mimi-
mo ita districte ratio req̄retur. qd de maioribz? **U**bi ē
diligentē adūctendū oib⁹ laicis qui simplicitatē suā p̄-
tēdāt qz illa oīno cauere debent. q̄ sine labore et idus-
tria sūt qz i talib⁹ nullā excusationē allegare pnt. s̄
si quādo talia cōmittant ex humana infirmitate qz hu-
militē recognoscāt et se emēdare cū auxilio di p̄ponāt
Quis ei dicē audebit coram deo. nō potui tacere. n̄ po-
tui quiescē? **S**i ita simplex es qz rationabilis loqui
nescis tace. et securus eris **Q**uis te ad loqndū cogit?
Ita de alijs **Q**ui sine ratione de mltas se icromittit n̄

mirū si cadat. **T**imendū est etiam cōiugatis. q̄ i ac
tu matrimoniali multa peccata ip̄his surripi possunt
si diligenter se nō custodiant. **M**agnū em̄ sacramen
tū est a deo ut **A**uḡ. dicit. **N**ihil in lecto turpiter agē
debes. nec excedas ultra cōcessam licētiā in lege dei.
Hic cast⁹ cū cōiuge thoz⁹. et si est cura ppagādi libe
ros. nō sit effrenata luxuries libidīnū. **D**eser̄ i lecto
tio cōiugi tue honorē. q̄ mēbra x̄pi ābo estis ābo ab
illo cōditū. ābo ab illo reparatū. **I**te act⁹ cōiugatis tri
pliciter fit sine peccato scilicet q̄ fit p̄pter bonū pro
tis. aut causa reddēdi debitū. aut p̄pter vitā dum ad
ulteriū. **H**oc p̄intellecto q̄ fiat debito modo hoc ē ho
neste p̄m debitū ritū nature simpliciter. a debito tpe.
Nā natura vetat tēpus ineptū sibi scz mēstrualis in
firmitatis q̄ tūc fetus q̄ cōcipiuntur cōtrahūt p̄plex
ionē leprosam. a alios morbos p̄petuos. et ob hoc ta
les olim in lege dominus interfici iussit ut habet **L**e
uitici. xx. ca. q̄ directe a volūtate cōtra bonū plis fa
ciebant. **G**rā similis vetat tēpus sacrū talibus exp̄
di actib⁹. q̄ dieb⁹ ieiuniorū a festiuis cessare debent
et deo pot⁹ vacare. **E**t q̄ q̄ tūc nō sine peccato exp̄gīt.
tamē q̄ cogit ad reddendū debitū aut nihil aut min⁹
peccat. s̄ tempore mēstruali nec exp̄gi nec reddi debet
Possūt quoqz boni a honesti viri faciliter hoc tps cō
siderare. q̄ pene semp̄ vniiformiter venit p̄ singula
lunationes. et facile p̄ tūc se a cōiugib⁹ elōgare. **F**e
mie nāqz quasi naturalit̄ vere cōdāt. cāz hmōi ppalae

Quo con e
pfit con
176

quibus in hoc grauiter peccet. si preterea talis verecundie
uiris consentiant. Non enim que naturaliter sunt ipsis
imputanda sunt. **A** maledictione eue ista uenerunt. **E**t
breuiter ut beatus **Augustinus** dicit. **P**aucum tempus
sufficit ad plures conceptionem et post hoc omnimoda abstinē-
tia usque ad partum eius. melior utique est et sanior quam illud
iterare quod superfluum ac lesiuum est. **P**orro in deuotis libris
legitur quod grauius quidam coniugati boni etiam ac sancti testimo-
nij apud inferos in igne purgatorij cruciantur pro excessu
sibi propter deum. **Q**uare uniuersis consiliatur quod caute se habeant
in hijs ubi facilius delinquntur et etiam ab omni alia occa-
sione mali se elongent. quia unum peccatum est causa alterius
et ad ad trahit. sicque solliciti cum deo ambulent. quatenus
ei hic et in futuro placeant et eterna ab eo gaudia percipiant.

Quod decimo debet quilibet fidelis et timoratus rus-
ticus primo querat perian. nisi ad bonum nomen et
probam famam apud proximos suos. **H**oc est quod sapiens do-
cet **Ecclesiastici**. **xi**. ubi dicit. **C**uram hanc de bono nomine hoc
em magis tibi permanebit quam mille thesauri magni et
preciosi. **E**t apertius monet fideles ut sine offensione sint
cunctis hominibus. ut quantum in ipsis est testimonium bonum habe-
ant etiam apud eos qui foris sunt. **O**bi est notandum quod hec et
similia facilia sunt ad dicendum. sed ad practicandum non ita
primo magna perfectio ad ista requiritur. **E**t ergo mag-
ni meriti est ad hoc tendere quibus pro libitu id quod que-
ritur non poterit adipisci. **S**unt preterea in sacra scrip-
tura quedam auisamēta. que disponunt hominem ad hoc ut sit

a famo quida

bone fame. et secure vite. tam quo ad corpus q̄ quo
ad aiā. **Primo** videlicet q̄ caueat se a familiarita
te magnatorū. et principū. q̄ raro poterit simplex hō
sic se h̄re. qui piculū iarrat p̄p̄ difficultatē illis an
neram. **Unde** et sapiēs dicit. **Pond⁹** sup se tollit q̄
honestiori se p̄municat. **¶ Secūdo** q̄ officia publica
declinet in quib⁹ vix aliquis sic caute se custodire po
terit quin aliq̄n a iusticia deuiet. sicut **Sapiēs** dicit
Noli velle fieri iudex. et in loco magnatorū ne steteris
Hic omnino admonendi sunt rustici. vt a strepitib⁹
iudicia lib⁹ sūme se custodiant q̄ reuera experientis
simi et doctissimi viri ac in via dei probatissimi. in ta
libus vix sibi providere poterint q̄ sanā cōscientiā
et bonā famā reportent. **¶ Tertio** q̄ nō velit se de om
ni iniuria sibi illata vindicare ad vnguē. s̄ magis
p̄pter bonū pacis dissimulare etiam cū damno aliquo
cpali. q̄n hoc iuxta bonā estimationē viderit faciēdū
Hinc sapiēs dicit. **In multis esto quasi nesci⁹** Hoc ē
aureū verbū. Qui em̄ cū hoib⁹ cōuersat̄. cito offēdit
et offendit saltē venialit̄. et ergo cōtinua paciā ē in ta
libus necessaria. **Nā** q̄ iugit̄ criminatiomb⁹ et incul
patiomb⁹ insistit. et ad oēm flatū irascitur. et cūcta
s̄m caput p̄priū disponere cōtendit cito efficitur odi
bilis. per p̄sequēs bonū nomē qd̄ diuitijs melius est
p̄det. **¶ Quarto** in arduis negocijs cōsulte p̄cedat.
et si quādo per maliuolos iniuste diffamatus fuerit.
q̄ de talibus legitime se purgare festinet q̄tam po

terit. nec debet esse cōtentus de cōfidentia sua. p eo q
ipse sibi bene conscius a securus ē q talia non cōmi
serit. qualia de eo dicunt. Nam sicut dicit beatus Au
gusti. **C**onscīa et fama due res sunt. **C**onscīa ē nobis
necessaria ppter nos fama ppter p̄rimos. Et ideo cō
temnē p̄riā famā est mortale peccatū. Et negligere
est veniale vel mor. s̄m q negligentia ē maior vel mi
nor. **C**uius ratio est. qz est directe cōtra dilectionē p̄
imi quam edificare tenemur per conuersionem bo
nā. Et in h̄mōi magnis infamijs abluēdis. debet sim
plex homo semp h̄re recursū ad aliquē virū discipli
natū pro cōsilio inquirendo. qz nō ē negociū puerile.
Si autē post legitimā purgationē. infamia talis fu
erit cōtinuata. nō debet curare aut nimis dolere s̄ cū
beato **P**aulo p̄ infamiā a bonā famā ad celorū regna
discat pueniē. **I**n em̄ nō habet qd ultra facere possit
et ergo debet dñō deo totū p̄mittere. **S**ic p̄fecti viri
iubentur tolerare infamiā iniuste illatā ppter verita
tē. a tamē nullo mō debent dare occasionē qz de ip̄s
mala fama iuste valeat suspicari. Et hinc tangi
tur ratio difficultatis supradicte. videlicet qz homo
ex corde soli deo cupiat placere a oēm fauorē a honorē
humanū contemnat et tamen sic venerabiliter viuat
honorē sicut a oblatū etiā honorē deo ascribat. neqz
cōtumelias iniuste illatas penset. **H**ec est ars artū a
p̄fectio p̄fōnū. Et q̄uis vix reperitur aliqs etiā in
ter viros alte p̄fessionis qui eam p̄fecte habeant tñ

multi simplices laici ipsam a dño mirabiliter obti-
nuerunt. ut in scō **Job** **Thobia**. **Paulo**. **Scolastica**.
Alexio. **Frācisco**. ac alijs innumeris apte claruit. Et
qz hodie nō ē man⁹ dñi abbreviata ideo nemo despe-
raē debeat. s; iugiter ad meliora conari. Demū auisan-
di sūt boni laici. ut caute cū primo suo ambulēt ne
vēcūdiam amittāt. qz ex h^o mlt̄a mala sequūt̄. **Quā**
to em̄ est cōditio vilior. tanto est ad vicia p̄liuor.
Ac proinde si semel homo paup̄ a degener vēcūdiam
amiserit. totalit̄ deinceps putrescat h̄c pomū cute de-
tractū. nec aliqd̄ scādalū inaurrē formidat. **Sed** q̄
diu inteḡa vēcūdiam habuerit. cohibet̄ a p̄seruat̄ p̄
eam a mlt̄is peccatis. **De** alijs occasionib⁹ scādaloꝝ
superfluū ē hic scribē. **Sic** ql̄ibet sensatus laic⁹ qd̄
sibi displicet i vicino suo. qz etiam debeat sibi displi-
cere i seip̄o. **Et** qd̄ placet sibi i illo hoc etiam placeat
sibi in seip̄o. et ita faciat. a optime p̄ficiet. **Doctrina**
sapiētis ē. **In** teip̄so disce proximū. a in proximo dis-
ce teip̄sū. **Estote** igit̄ venerabiles rustici scdm̄ diuīa
moita perfecti s̄m̄ modulū v̄m. qz dñs de⁹ v̄t̄ p̄fais̄
ē. a ab oī specie mali abstinete vos. q̄ten⁹ cā dē p⁹ h⁹
vite miseras et ne gl̄e mēami recipe coronas. **Amen.**

Tercio decimo debet ql̄ibet fidelis et timorat⁹ rus-
ticus se cauere a societate mala et cōsortio potā-
tiū a iurantiū. ac oīm qui sine timore dei viuūt. **Hec**
ē doctrina sapientissimi salomonis in p̄bijs ca^o. q̄re
to. **Obi** sic dicit. **Ne** delecteris i seitis ipioꝝ. nec tibi

placeat malorū via. Fuge ab ea ne transeas p̄ illaz
declina ⁊ desere eam. Non em̄ dormiunt nisi malefeca-
rint et nō rapitur somnus ab eis nisi supplantauerūt
Comedunt panem impietatis. ⁊ vinum iniquita-
tis bibunt. Via impiorū tenebrosa. nesciunt vbi cor-
ruāt. Respicit dominus vias hominis. ⁊ omnes gres-
sus illius cōsiderat. Iniquitates sue capiunt impium.
⁊ fimbriis peccatorū suorū constringitur. Ipse morie-
tur. q̄ nō habuit disciplinā. ⁊ in multitudine stulticie
sue decipietur. **H**ic est aduertedū. q̄ hō nascitur
cecus quo ad intellectū. ⁊ p̄liuis ad malū quo ad af-
fectū. Et ergo bona educatio ē sibi sūme necessaria.
Sed neq; hoc sufficit. nisi ⁊ iam bene educatus tene-
at se i societate bona. q̄ sicut David p̄ph̄a dicit. Cū
scō scūs eris. ⁊ cū viro innocente innocens eris ⁊ cū
electo electus eris. ⁊ cum pueris peruerteris. Homo
igitur cū ad annos discretionis puenerit tres habet
inimicos. qui eū post se trahere cupiunt scz. caro. p̄-
pria. mūdus. ⁊ hostis antiquus. **C**aro persuadet o-
ciū. luxuriam. gulam. molliciem. hanc si sequit̄ lesti-
alis efficitur. sicut equus ⁊ mulus quibz nō ē intel-
lect⁹. **M**ūdus fallax psuadet auaritiā. ⁊ gloriā t̄pa-
lem. hūc si sequitur. fit sollicitus sup̄ modū vanus ⁊
sup̄b⁹. **H**ostis antiqu⁹ imittit inuidiam. rancorē. ma-
liciam. suspicionē. blasphemiam. ⁊ desperationem.
hūc si seq̄tur maliciosus efficitur. aiosus crudel. ⁊ dy-
abolus. **I**n cāta pugñiōe hō bene idiget adiutorio ⁊

ergo si solus ē verisimiliter periclitabit̄. Et si sic quan-
tomagis si in medio maloz cōstitutus fuerit. **S**olli-
cite ergo se cōuertat ad bonam societate. ⁊ tūc iuueni-
et tres amicos fortiores q̄ sint p̄dicti tres hostes. **N**ā
cōtra carnē inueniet rationē s̄m deū regulatā. cōtra
mūdū angelos sc̄os ⁊ viros siue seias spūales. cōtra
dyabolū deū. **S**i hos audierit victor erit ⁊ bñ hēbit.
si illos. tūc p̄c̄ cū ill' p̄bit inefnū. **S**z qz nulla ars
sine magistro discit̄ ideo hec ē cōmunis s̄na sc̄orum.
qz homo bone volūtat̄is se applicat̄ debet ad aliquem
virū disciplinatū ⁊ doctū. q̄ eū instituat in oib⁹. ⁊ cui
tōq̄ deo obediat ⁊ q̄ viuēdi modū accipiat. cui etiam
oia cordis sui secreta reuelat. **E**t si talem inueniē nec
ad manū hr̄e semper potuerit. tūc debet cor suū ad do-
minū deū dirigere. vt ipsū a malis p̄seruet. ⁊ ad cūc-
ta bona p̄ducatur. sibiqz in dubijs certiorē viam de-
monstret. **Q**uanta autē sit pigritia et defectus in hys
duob⁹ flebile ē dicē. **S**i ei aliqua cā p̄phana hoīem
simplicē urgeat. vt videlicet timeat amittere in iu-
dicio ouē bouē. domū vel agrū. statim sine omni dila-
tione currit alacriter ad iurisperitos qui eū inueni-
ne perdat qd̄ diligit. ⁊ ita inueniet. **S**ed si cause ai-
me sue stimulent eū ne peccet. vix mouere vult pedē
vt saltem tepide pergat pro cōsilio inquirendo. ne do-
minū deum offendat. **E**t si pergit vix talem inueni-
et qui se cure ipsum iuuare poterit. inter tot altitudi-
nes sathane. quibus totus mundus implicatus est.

Tres amici ho-

Sed fidelis deus qui non patitur electos suos temptari supra id quod possunt. sed faciet etiam cum temptatione puerum ut sustinere possint. tam intellectum illuminabit quam iuuabit affectum. si tamen homo faciat quod in se est. querendo videlicet bono modo consilium et auxilium a superioribus suis humiliter. Quod si non inuenerit aut inuenire potuerit. tunc in simplicitate cordis sui dicat domino deo. hec aut similia verba. **D**eus eterne qui absconditor es cognitor. tu scis cor meum. libenter facerem quod tibi esset magis gratum si illud scirem. sed quia illitteratus sum et me iuuare non valeo. idcirco ad piissimam misericordiam tuam precor meas protergo supplicas humilime ut me in hijs perplexitatibus quibus nunc coartor iuuare digneris. quatenus te non offendam. sed quod expedit anime mee nunc iugiter patere valeam. amen. Qui sic procedit a domino dirigetur. **O**mnis autem non curat custodire conscientiam suam. sed cum vanis hominibus vires et tempus expendit. non mirum si nesciat quae sit voluntas dei beneplacens et perfecta. quae est facile a dyabolo precipitatur de vno peccato in aliud. **A**bsque dubio magnum est premium celestis regni. quod electis dabitur. et ergo etiam dignum et iustum est quod cum magna diligentia et industria pro illo laborent. **S**iquidem beato Gregorio teste ad magna premia non puenitur nisi per magnos labores. **S**ed quantumcumque laboremus siue patiamur pro illa gloria superna. nequaquam est condigna compensatio huiusmodi meriti ad illud premium. sicut beatus **P**aulus

ap[osto]lus dicit. q[uo]d finit[um] ad infim[um] nulla e[st] c[on]p[ar]atio. **Q**ua
re semp[er] humili[ter] sentire debemus nobis. et in verita
te ita r[ec]ognoscere. q[uo]d o[mn]es iusticie nr[ost]e s[un]t v[er]d[um] pann[us]
m[en]struate. in c[on]sp[ec]t[u] illius c[on]dor[is] d[omi]ne maiestatis.
Qui aut[em] ab hac humili r[ec]ognitione recedit. put[ans]
se ad e[um] cu[m] nihil sit. se ipsu[m] seducit a deo n[on] placet. nec
dign[us] e[st] vt gr[ati]a dei illu[m] saluet. **H**umiliamini igit[ur] o
vos venerabiles laici vni[us]q[ue]. qui timetis de[um]. vt exal
temini fortit[er] a societate carnaliu[m] hominu[m] vos absti
nete. vt int[er] a[n]gelos numeremini. strenue ab o[mn]i ebrieta
te vos t[em]peramini. vt spiritu sancto impleamini. ab
inutili et p[er]niciosa c[on]suetudine iurandi os vestru[m] cohi
bete. ne diuina vltio vestras domos dissipet. s[ed] magis
pura oratione et gr[ati]arum actione cu[m] o[mn]ibus bonis dite
mini. **D**icoq[ue] tota vita vr[est]ra in o[mn]i v[er]tute fulgeat vt q[ui]
cu[m]q[ue] vr[est]ra sanctam c[on]uersationem viderit in bono
edificetur. ac dominu[m] p[ro]pter vobiscum benedicat. **C**ui
laus e[st] et p[er]henne gloria p[er] o[mn]ia secula seculor[um]. **A**me

Quartodecimo debet quilibet fidelis et timoratus
rusticus sedule discutere p[er]s[on]am suam et crebro
c[on]fiteri. **H**ic timeo verisimilit[er] q[uo]d moderni laici nimis
sint negligentes. et valde deficiunt a p[ro]bitate laicor[um]
antiquor[um]. semp[er] illam excusatione[m] iniqua[m] p[re]cedentes
q[uo]d aut sint ita simplices q[uo]d hoc n[on] sciunt. aut alijs sic
prepediti. q[uo]d h[um]o[rum] vacare t[em]p[us] n[on] habeant. **O** q[ui]lis e[st]
ista excusatio? **I**ndustry s[un]t ad peccandu[m]. et simplices
ad c[on]fite[n]du[m]. **T**emp[us] habent ad opa iniqua[m] p[er]petranda. et

temp⁹ nō hāt ad male acta emēdanda. **S**ciūt discer
nē vsqz ad minimam auene mensurā quā hāt in domo
sua. et nō sciunt qd hāt in cōscientia sua. **E**t utiqz il
lud qd sciūt foris ē et istud qd se nescire dicūt intus
est. **N**ihil stultū est q̄ vt q̄s decipi ac seipsū. **S**i nes
cis discē. **V**ide an vnq̄ diligētā adhibuisti ad h^o vt
scias voluntatē domini dei tui. **C**erte hoc pro verissi
mo tenere debes q̄ ad hoc creatus es. **S**i autem hoc
ignoras ignoraberis. **P**ostposita igitur excusatione
calua ista. que cōmuniter laicis ē valde familiaris.
discē quomodo cōscientiā tuā discutere debes. **D**e ma
ne qm surgis. statim assuesce grās agere deo tuo. q̄
te in hanc horam vsqz pduxit. **D**einde recogita si ad
peccatū nocte pmissisti. et pete de hoc remiam. et nota
illud cū pposito cōfitendi. maxime si mortale fuerit.
Ora etiā ad dñm vt de futuro secur⁹ fias dicēs **D**ig
nare dñe die isto sine p̄cō nos custodie. **S**imiliter
de agēdis. vt angel⁹ scūs dirigat te ubiqz. **I**n pran
dio et cena similif grās age dño de beneficijs suis. et
in simplicitate cordis sume necessaria vite. q̄ deus lar
gitus ē tibi. **I**n cōuersatiōe tua p diē si sol⁹ fueris. co
ge cor tuū ad cogitā dū aliqd boni. et si aliqd mali ir
repserit. pelle a te vt meli⁹ poteris. **S**i cū hoīb⁹ no
li aliqd alteri facē vel dicere qd tibi nō vis fieri. **E**cce
q̄ breuis viuēdi norma. **E**sto fidelis in ope tuo. veri
dicius in sermone. patiens in iniurijs. et statim eris hō
fincē et bone vite. **D**e sero añq̄ lectū iteruas. recogi

960

ta an sic vixisti. et si nihil te commississe mali inueneris
gratias age deo. sicut. signa diligent cum proposito
emendandi et confitendi. **O**ra deinde deum. ut nocte illaz
tu et familia tua transeas absque macula peccati. **E**ya
quis homo audebit dicere i veritate. **H**oc nescio. sic viuere
est impossibile. cum gratia dei oibus sit parata. **V**ere vere
piorum vita subtilis est. et difficilis valde. **N**am sequi
est laboriosum scandalosum et dolorosum et periculosum super
modum si bene aduertat homo. **S**ed vita bona simplex
est et facilis honorabilis. et secunda. hoc presupposito quod
si homo simplex et bene voluntatis vellet stare conten
tus i uocatione sua. et se non intromittere de hijs que
sunt aliena a statu suo. nec ambulare i mirabilibus
super se. **Q**uod si aliquid tunc sibi molestum siue iniuriosum
accideret. quoniam sic simplici et bene ambularet i via domini. nihil
illud de hoc dolere deberet. sed gratias agere. quod per hoc ad maiorem gra
tiam et gloriam perueniret. **D**e ulteriori discussione conscien
tie non opus est plura dicere. cum nihil aliud sit hoc. quam seipsum ex
aminare. an recte ambulauerit in via domini. an non. **A**pli
cet igitur vitam suam ad statum proprium et tunc propria testimo
nium sibi probabit bene de hijs. **Q**uod autem sit uis ista dis
cussio docet **A**pulus. i. ad **C**orinthios. ii. dicens. **Q**uod si nos ip
sos diiudicarem. non utique diiudicaremur. **C**um autem
iudicamur a domino corripimur. ne cum hoc mundo damne
mur. **I**gitur qui flagella hereda diuine ire hic et in fu
turo uult a se et domo sua remouere. studeat tunc dum tempus
habet conscientiam propriam exanimare. et quod male gessit hu

mitte deflere a q̄ bene fecit in deū p̄ gratitudinē re
fundē. **A**n nō facili⁹ ē dicere pio corde. **D**e⁹ tu ppia⁹
esto in peccatori. recognosco peccatū meū hoc a illud
q̄ grauissimas egritudines sustinē. aut damna siue
scandala. aut certe acerbissimū purgatorij ignem.
Ecce modo de electis loquimur. a quibus nūc iudiciū
incipit eo q̄ nec minimū malum etiam quo ad ip̄s
manebit impunitū. **E**t si sic. quis finis eoruz qui non
credunt euangelio dei. neq; seruant mandata ei⁹.
Horrendum est incidere in manus dei uiuentis. **P**re
ueniamus ergo faciē eius cōfessione. nō tantū semel
aut bis i anno. s; p̄ singulos dies. effūdeno videlicet
cor nostrū tanq̄ aquā in p̄spectu dñi dei nostri. a q̄
copiā p̄sbr̄i hēre possum⁹ etiam sacramētalē absoluti
onē expectam⁹. **T**radit quidam mod⁹ valde securus
a s̄as p̄b̄s q̄ ad illos qui i mortalia p̄cā ceciderūt.
q̄ scz q̄n sibi nō h̄n cōscij sunt an p̄fectā p̄fessionē
fecerūt. q̄ semel ad min⁹ recolligant totā vitā suam
i amaritudine aīe sue. et tūc post plenam hmōi p̄medi
tationē. cōfessorē eligant ydoneū. cui totalis p̄fitean
tur quecūq; cōmiserūt. morose. et funditus. et corde
sincero. donec conscientia scrupulis om̄ibus maxime
mortalibz exuat y ad quietā y serenā pacē p̄ueiat
Qua habita. deiceps bene volūtatis homo diligētius
se custodiat. tāq̄ post picula factus prudētior. et ne
iterū multitudi obruatur. sepi⁹ de q̄tidiais p̄fiteat̄
Cōfessor ydone⁹ est pp̄rius a imediat⁹ pastor doct⁹

et lrauis sciens discernere inter mortale a veniale. a
alijs de eius cōmissione aut licētia deputatus. Si
igitur ppi⁹ pastor fuerit ipeditus potest subit⁹ ab eo
licētia petere. a aliū quēlibet accipe. De illa quoq; ge
nerali recollectione si memoria non suffecerit p vna
vice. potest p alijs septimanas aut mēses vel annos
si opus est cōfessionē iterare. toties quotiens pecca
ta nō cōfessa ad memoriā venerint. Dicens hec aut
similia verba. **P**ater qñ confessionē generalem feci
tunc aliqua oblitus fui. a p tūc ad memoriā nō vene
rūt. Et exprimē ea sicut oportet. **Q** si scribere nouit
potest oia simul ad cartā notare pro iuuōda memo
ria. et corā sacerdote tractatū recitare a cōpūcte. ut vi
delicet de singulis cōfessor possit deliberare. Hoc em̄
vtilē ē. nec valet q̄rūdā ipitorū duricia. q̄ hoc resp̄hen
dūt q̄si nō ex carta s; ex corde fieri debeat cōfessio. cū
a oia ecclāstica officia sil⁹ a ex corde a libris fiāt. vnū
em̄ alterū iuuatē debet. **Q**d autē dicit nō p breue. intel
ligendū ē q̄ cōfiteōs nō debet cōfessori lrām portigere
ut ipē legat. aut destinare sibi more aliarū missuarū
sed ore p̄prio p̄nūciare debet. **S**i etiam vidēt alicui i
possibile. q̄ antiqua peccata reuocare ad memoriā
possit. tal⁹ debet hūc modū adūtere. videlicet q̄ r̄cogi
tet annos a locū a societate cū qua vixit et officii qd̄
exercuit a alia iuuamina memorie. a inuocare gr̄az
sā spūs. faciēdo meli⁹ qd̄ possit. pro recordatione p̄te
ritorū. Et tūc p certo p̄it⁹ credē dz. q̄ a spūs scūs ob

lica ad memoriā sibi reduceret. aut dimitteret absq;
dubio. q̄ talis euanuerit a memoria. **Bon^o** em̄ dñs
est hys q̄ querūt eū ⁊ humiles spū saluabit. **Stude-**
amus igit̄ vti mīa eius dū tēpus ē. ne qd̄ ab sit si tan
tā neglexerim⁹ salutē cogamur velim⁹ nolim⁹ sentire
iustam vindcām. **Ceter^o** de iure cōi nō tenet̄ laicus ni
si sel̄ in anno cōfiteri. videlicet tēpe qua d̄ ragesimali
añ solēmitatē paschalē. qñ etiā tenetur de necessitate
coicare. **In** casib⁹ aut̄ tenet̄ plies cōfiteri videlicet si
sup̄ annū velit coicare. aut si fuerit in piculo mortis
aut si cōscia sibi dictat cōfite dū aliis mortale. de quo
sibi cōscius est et copīa cōfessoris habuerit. tūc nō de
bet laborare ad deponēdū scrupulū illū. q̄ ad meli⁹ tē
dit. ⁊ ex satis pbabili opinione p̄cedit. **Ite** si occur
rit sibi cōfessor cū verisimili cōiectura q̄ ei⁹ copīa i il
lo āno nō poterit h̄re. sicut sepe cōtingit de penitētiari
is dñi pape. vel ep̄i. tūc statim tenet̄ se p̄pare ad cōfi
tendū. si casus tales habuerit. **Ite** ē sciēdū de p̄prio
pastore. qñ timeret similit̄ q̄ debito tpe illi⁹ āni non
possit eū h̄re. **Nā** tūc tenet̄ p̄uenire extremū articulū
āni. **Alioquin** ex pte sui eēt culpa q̄ mādatū ecclē n̄ ef
set suatū. **Sz** hec ⁊ similia hoib⁹ bone volūtatis nō
ē necē p̄ponē. **Ipsi** ei p̄mpti sūt ⁊ solliciti expuere ve
nenu q̄ cito sentiūt. **Qui** aut̄ i extremis piculis tātū
remediū querūt. raro cōualescūt. **Securā** igitur vi
am studeāt tom̄ laici tenē. ⁊ seip̄s caute p̄uenire ne
callide p̄ueniāt. sicq; mūde abulaē p̄ singlos dies. q̄

cūq; hora dñs uenit patos eos iueniat. a ad cele
tia regna pducant eodē coopāte. cui laus ē i sc̄la. Amē

Quinto decimo debet quietus fidelis et timoratus
Quia siue rusticus fuerit siue alterius officij
p̄mo quietus et cristianus. sepius meditari de p̄cep
tis d̄i et obseruatione eorum et ut in recta fide am
bulat. Hoc est doctrina moysi in multis locis et pre
cipue in deuterio. Similiter et aliorū sc̄oz omnium.
Ratio hui⁹ ē qz post legē datā et in formationē accēp
tā solent temptationes insurgē. a ergo oportet auisa
re fideles specialit̄ de cōstātia a prudētia. a hoc nō se
mel neq; bis. s; pene p̄ singulos dies. a p̄cipue illē
tos. Mirū ei post euangelicā tubam solet bellū p̄sur
gere. Nā homo peccatis detentus quasi nō sentit tēp
tationes. s; q̄ cito uitā corrigit. tūc etiam de illis cre
bro tēptat. que naturaliter antea exhorruit. Unde
qz igit̄ oportet vigilare q̄ diu uiuim⁹. qz nulla est i
ista p̄grinatione securitas s; bellū cōtinuū. Bona ē
ergo similitudo ista. si traham⁹ eam ad nos. ut mo
re. ciuū q̄ quādie ab hostib⁹ ipeūant nrām ciuitatem
id ē nrām cōsolationē custodiamus. De hoc iam mlt̄
ta dca sūt. sed hic annectendū est qz aliquando ho
mo bone uite sentit magnam alacritatē a facultatē i
uia dei aliquā magnam difficultatē a tediū. Et utrū
qz sibi i bonū ueniet si p̄stans a prudēs p̄maseit. Tēp
tat igit̄ dyabol⁹ hoīez bone uite p̄ hec duo iugit̄. scz
ut vel ipsū p̄ errētē seducat. vel p̄ tediū uicet. Sed

S 2

vt nō seducatur oportet eū esse prudētem. ⁊ vt non
vicatur. ⁊ eū esse pstantē. **S**olus em̄ ille salu⁹ erit
q̄ p̄seuerauerit vsq; in finē. **S**upponam⁹ igit̄ p̄mū
videlicet qd cōstās ⁊ feruibus p̄māserit hō in via dei
et videam⁹ nūc qb⁹ dolis conetur eū decipe vt labōs
ei⁹ ianes faciat. **O**bi ē adūcendū diligēte. qd summo
studio laborat inimic⁹ qd fidē icēgrā a corde auferat
maxime qd ad rudes ⁊ simplices hoies. qd tunc scit qd
totū fūdāmētū bone vite collabit. **F**acit at̄ hoc s̄b sp̄e
boni. qd alias non crederēt sibi. **H**ic ē qd seminat diu
sas hereses immittit qn̄q; abhoiandas blasphemias
cōtra deū scōs suos. quasi nō sint iusti. aut pi⁹ si
ue misericordes. aut qd posset meli⁹ mūdus ēgia simi
lia. **E**t i hys nō p̄fecerit. tūc suadet sortilegia. ⁊ augu
ria et incantationes et alia que sūt cōtra rectā fidem
Per q̄ p̄cholor pene totū genus rusticānū ac alios
quosdā laicos nō modice vsq; hodie irreciuit et post
se trahit. **U**nde ⁊ ob hoc aliqua sūt auisamēta hic po
nēda tanq̄ maxime necessaria pro illozum exstir
patione. **S**ciendum ergo primo qd primū mandatū
dei est. **N**on habebis deos alienos coram me. **N**on fa
cies tibi sculptile. non adorabis eos neq; coles. **U**
bi dicunt sancti doctores qd dominus deus omnia ex
nihilo creauit. et in esse produxit. et in esse cōseruat.
et ergo iustum est et rationabile. qd creatura hoc re
cognoscat. et suo creatori obediat ipsum diligat. et
s̄m voluntatem ipsius viuat. **H**ec hoc dyabolus

facere contempfit. et ob hoc ad infinitā miseriam a
eternam damnationē corruit. et totus puerfus scūs
est. Quare etiā hōi inuidit q̄ ad tantā gloriā pueni
ret ut par angelis efficeretur. a qua ipse tam turpi
ter corruerat. Et quia per infelicem experientiam ip
se nouit. q̄ q̄ cito creatura mole diens deo facta fu
erit. statim exosam ipsam h̄ret. et a se projceret. ido
suahit hōi q̄ nō curaret de mandatis eius ut hac oc
casionē odium dei sibi procuraret. Quod et pro chdo
lor factū fuit. Nam statim ut Adam et Eua precep
tū s̄regerunt. diuinam indignationē incurrerūt a de
pa diso in hanc mortalitatē proiecti fuerūt. Demum
ad tantā resamam pene totū humanū genus perue
nit. ut postposito vno vero deo. nephandos demones
pro dijs colerēt. a ab iphs salutem a auxiliū atqz cō
siliū sperarent. Stetitqz in hac miserabili cecitate
mūdus vltra duo milia annorū ita q̄ vix paucissi
mi saluarentur. Sed pius dñs misertus super tan
tis malis cursum hoibus per moysen precepta dedit
quorum illud primū fuit qd iam dictū est ut videli
cet q̄ homines se auerterent a demonibus a ad suū
creatorē redirent. Sed hoc parū iuuit. Tandem mi
sit vngentiam suū in carnez. et ille aplos in orbem
terrarū. ut cultū vr̄i dei instituerent. et ydolatriam
destruerent. Quod vix tandem cum maxīma diffi
cultate factum fuit. Verum quantumcumqz postea
sancti patres laborauerunt. non potuerunt omnes

166
reliquias ab hominande superstitionis a populo xp̄ia
no extirpare. vsq; in presens tempus. **E**cce iā hate-
mus solidū fundamentū. per qđ faciliter deiici potest
totum sacrilege superstitionis figmentū. sed vtinam
miseri crederent et aduerterent ne tam infeliciter pe-
ricent. **F**undamentum igitur hoc est. qđ homo debet
creatori suo obedire. ⁊ ipsum diligere. et omne bonū
ab eo sperare. ⁊ eum colere. **I**tem qđ nō debet abijcere
sue puertere ordinationē diuine sapientie in rebus
ab eo creatis. s; vnaquaq; re vti sicut ip̄s instituit.
Item qđ nō debet hēre aliquod pactum expressum vel
occultum cum demonibus neq; ab eo auxilium vel cō-
siliū querē. **I**tez qđ debet firmiter credere que sancta
mater ecclesia credit et respuere que prohibet. et hu-
militer in omnibus obedire regulis sacre fidei et de-
terminationi eius. **I**am ad p̄ticulares casus super-
stitionū esset descendendum. vt simplices ⁊ bone vo-
luntatis homines auisaremus. sed tot sunt vt nes-
ciam quo icipere debeam. **P**remitto primū qđ diuer-
se sunt cause que huiusmodi trufas peperunt. **N**am
aliqui ex sola leuitate credendi procedunt vt in vetul-
puellis et pueris ⁊ rudibus hoibus. aliqui ex ioco et
ex cōfictiōe ad fallendū ⁊ irridendū alios. vt in scola-
ribus aut alijs p̄stis. **A**liqui ex vano timore. vt in
hys q̄ nimis timent sibi aut suis ne damna inaurcāt
Aliqui ex cupiditate ⁊ pigritia. ut i illis qui furantur
aliena ne ipsi laborare cogantur pro victu q̄tidiano.

Aliqñ ex supbia. vt in illis q̄ alios i potestate aut di
uicijs siue scientia prece dere concupiscunt. Aliqñ ex i
uidentia. vt in illis q̄ nō fauent alijs p̄sp̄era. Aliqñ
ex ipat̄entia. vt i illis qui paup̄tate aut infirmitate
vel iniuriā sustinē nō possunt aut nolunt. Aliquan
do ex ardore luxurie siue carnalis amoris. vt in phi
locaptis. Omnibus istis incitamentis agitatur cor hu
manū. a varijs medijs querit ad ipsa quod male ges
tit. Possunt aut̄ omnia ista per auxilium demonum
qui hec suadent etiam ad effectū perducī oculis mo
dis si deus p̄mittet. Hoc quoq; ex plurib; locis sacre
scripture posset oñdi. s; solus Job sufficit. cuius corp⁹
et substātiā ac p̄les demō abstulit. Nō ergo mirz̄ fia
alijs filē cōtingat. Et h; soluit̄ error quorūdā simpli
ciū q̄ nolunt credere q̄ aliqd̄ possit sup̄sticiose fieri. s; h;
putant totū mendaciū esse q̄cqd̄ de illis dicit̄. Et q̄
q̄ istud videat̄ de pietate p̄cedere. tamē nō valet. qz
est magis ex duritia q̄ fide. Sed sūt informādi vide
licet q̄ nō debent credere q̄ sic licitum taliter operari.
Que em̄ aperte ad oculū sūt nō debem⁹ inficiari sed
caute adūtere quomodo fiāt. et quare fiāt. Et iteruz
soluitur ex isto. quaē cor̄is popul⁹ aliqñ durior sit. qñ
per p̄dicas informātur minus plene videlicet qñ dē
ei q̄ nō debet fidem adhibere hmōi trufis. qz ē impos
sibile q̄ fiant. Nam statim popul⁹ r̄ndet. Nos aperte
videm⁹ q̄ hoc et illud. sic et sic fit. Nō debem⁹ hoc cre
dere. Ecce duo directa opposita. Primū om̄ino nihil

De p̄mote Jo

160

sed apertius
hinc fit

no bu

vult credere. scdm vult nimis libenter credere. Sed
mediū est tenēdū. scz qz possibile est operationes sup
sticiosas fieri. occulta vel aperta demonū cooperatio
ne. sed est grande peccatū. a directe contra mādata
dei qz nō ē possibile ipsas fieri per illas obſuantias
quas ipsi male fieri solent applicare. **E**xempli gratia.
Credendum est. qz pmittente deo maleficus potest p
auxilium demonis occidere vaccam vicini sui. sed nō
est credendum qz illa incantatio siue maledictio quā
ipse profert. vaccam occidat. **S**ed demon aperte vel
occulte hoc facit vt ad peccatum malitie a infidelita
tis homines trahat. **N**ec est curandum an aperte co
ram populo hoc fiat an inuisibiliter. **N**am vt robi.
qz fides periclitatur simplicium. **S**i enim maleficus fa
ciente aperte conūrationes demon visibiliter appa
reat et sibi obediat. putant debiles in fide qz illa ars
migramancie efficacis sit. a sup demones pntem habe
at. **S**ed nō est ita. quiprimo demones fingunt se cō
pelli vt aminas decipiāt. ne qm curaret de tali cōi
ratōne. eo qz nō fiat per aliqz potestātē superiorē. sed
tātūmodo per imōz eoz persuasione a hūanā curiosi
tate. stulticiam aut malitiam. **S**i vero effcās supsti
tiosi occulte fiant. tūc eqz hmo āpli⁹ fides populi picli
tat qz putāt illd eē dīmū qd ē dyabolicū. **E**t iuz sīmaz
bā **A**ug. **D**eior ē draco sibilans qz leo rugiēs. **H**oc ē
qz pl⁹ debet hō xpian⁹ timē occultas insidias dyabo
li qz apas. qz illas pnt cauere. has aut vix adūtere.

no

Dicamus ergo fm scripturā a sacros canones. q̄ ois
 obſuatio cui⁹ effcūs expectat̄ alic⁹ q̄ p rationē natu
 ralem aut p diuinū miraculū debet rōnabilē reproba
 ri. et de pacto demonū exp̄ſſo vel occulto vehemēt hū
 ſpecta. q̄ tūcūq; etiā ſcā a ſalubris videat̄. **Dicam⁹**
 etiā ſecurē q̄ nulla v̄ba hodie i ecclā dei ſūt. dimitus
 iſtituta ad determinatos effcūs pducēdos. niſi tm̄ ſa
 cramētalia fm ritū ſuū. ſc̄z a debito miſtro ſup debi
 tā materiā cū intēſione faciendi q̄ ecclā facit. a n̄ ali
 ter. **Dicam⁹** q̄z nullas ceremonias aut caracteres ſū
 ſigna laicis dimitus traditas eſſe. aut ab ecclā iſtitu
 tas p aliq̄bz determinatis effcūs⁹ producēdis. **Ut** at̄ ſim
 plices itelligāt q̄d ſit ex aliq̄ cā n̄tali ſū miraculoſa
 determinatū effcūm producē. h̄ ſic ē accipiēdū. q̄ aliq̄ v̄
 to dō vel ſigno ā caractē protracto. aliq̄d neccario ſe
 q̄rēt q̄d ille itēdit q̄ hoc d̄t vel facit. **Hic** i natalib⁹
 videm⁹. **Quicūq;** fundit aq̄ ſup ignē. ſeq̄r neccario
 q̄ ignē extinguat. **Ex** q̄ ſequit̄ q̄ aſpho aq̄ b̄ndcē a cō
 ſiḡtio crucis. a ſilla nō h̄nt determinatos effcūs ex nec
 c̄tate iPELLēdi oē piulū ſpūalez corpale. ſ̄ h̄nt p̄gruē
 tiā ad hoc ita de alijs ceremonijs vniūſ. **Si** ei p ſiḡ
 tiōez crucis. ā orōez d̄m̄cā ā aliā op̄libz ſacrā opatōz
 i ecclā p̄ſuetā. ſtati oē malū p̄pellēt neccario. tūc fides
 a ſpes q̄ ad ml̄ta euacuarēt. neq; ſtātib⁹ reb⁹ vt ſic
 creator h̄rēt plenū d̄nū ſup creat̄az a ſe ſc̄z. **Patet**
 apte. q̄ ſi h̄rēt homo talia adm̄m̄cula. tūc nō eſſet i
 p̄tate dei aut alic⁹ alteri⁹ creature q̄ hō poſſz tēp̄ari

puniti sū mori a c̄. **S**trati ei signaret se aut orōez sū
dēt cū sibi aliqd̄ p̄trū accidēt. a p̄tinuo libaret necā
rio cui⁹ p̄trariū q̄tidie videm⁹. **S**ūt ergo oēs orōes
a c̄rimoie ec̄cl̄astice sc̄e a lone. a p̄ tois adipiscēdis
a mal⁹ p̄pulsandis frequētiā. h̄ effais c̄c̄minatos n̄
h̄nt h̄c sacramēta. q̄uis nō min⁹ debem⁹ cōfidē i spe
et pia fide de eoz effai salubri. si a i q̄ntū deo placeat
et nob̄ vtilēs sint ad salutē. **E**cce notabilē mutclam
ex q̄ reprobat̄ q̄rūdā i p̄ritoz p̄sbite roz siue alio
rū q̄rūcūq; stulta dogmatizatio. volētū fideles indu
cere. vt hec aut illa credant. a tūc necessario ip̄sis ad
votū ita succedet sicut credūt. alit nō. **N**is ei extēdūt
illd̄ dictū saluatoris. **N**ia possibilia sūt credētī fiat ti
bi s̄m fidē tuam. cū fili b̄. **T**alia ei nō sūt referēda in
drūt ad oia q̄ hō cupit. h̄ ad illa q̄ spectant ad salu
tē aie. alit ei ē dicē iniuriā ip̄si saluatori q̄si occasio
nē dediss̄ per h̄mōi v̄ba alicui cōtra salutē aie sue. t̄i
mēdū h̄q̄dē ē q̄ p̄ hec v̄ba male itellcā p̄les sint sup
stitiones itroducte. a q̄si d̄ine auctētica eēnt. **D**ebet
ergo sic pplus iformari. q̄ firmē i d̄ū credant. a i oī
b̄ pericul⁹ a n̄cātātib⁹ p̄fidēt sub al⁹ p̄tētiōis sue p̄fu
giant. tūc tali p̄p̄titudie ai. ac fidutia q̄ oia patiēt a
q̄tāt ē btō. **J**ob. de maū d̄m̄ velit c̄ape. sū p̄sp̄era sūt
ad usū. neq; alit de ip̄o op̄tio creatore sentie q̄ de p̄ys
fimo p̄rē. q̄ aliqui cōsolat̄ filios. aliqui castigat. put
sibi placz a ip̄is filijs p̄desse nouit. **Q**ui sic credit a sic
cū deo ambulat. illi om̄ia sūt possibilia. nō q̄dē vt ip̄e

mirabilia faciat. s; vt ea a deo impetret merito fidei
sue. **S**unt p̄tere a quidā hoies modice intelligētie vl
tra alios forte q̄ audacter dicūt. **N**os p̄ certo scimus
q̄ q̄cqd̄ sit p̄ pat̄ n̄r̄. et aue maria. ⁊ euāgelia. et cre-
do ⁊ p̄s. et alia scā v̄ba hoc ē licitū. **E**t q̄ duri sunt a
dyabulo possidēt ad ip̄si⁹ volūtatē. **Q**ue sit hoc friuolū
p̄ eoz r̄nsionē statim patebit si ab eis q̄rat̄. an pos-
sit abusus fieri sacroz v̄boz. **P**uto em̄ q̄ r̄ndebunt
q̄ sic. si aliq̄ mō mēoēs sint q̄ dyabul⁹ xpm̄ tēptauit
p̄ sacra v̄ba. **S**imilit̄ a hēuā sine inf̄missione sacra
scriptura abutūt. **E**t in p̄s. d̄r̄. **D**eccatori aut̄ dixit
de⁹ q̄re tu enarras iusticias meas ⁊ t̄. **D**icāt modo si
audeant. q̄cqd̄ sit per sacra v̄ba licitū ē. **C**erte nō au-
debūt si aliquē sensū hūt. **S**ed t̄n̄ veraciter loquēdo
nihil hoz per sacra v̄ba fit. que ip̄si putāt talit̄ fieri
sicut iam dictū ē. **N**eq̄ ad hoc sūt instituta diuinit⁹
⁊ idēo impossibile ē q̄ preter dei ordinationē tales ef-
fectus habeant. s; vt dyabolus simplices decipiat sa-
cra v̄ba suis trufis applicat. **F**uit añ paucos anos fa-
mosa q̄da vetula totalit̄ augurijs occupata. q̄ h⁹ mō-
aiusdā p̄cipis pedē recēt gladio perforatū sanauit
Nam statim vt vuln⁹ vidit inclinauit se ⁊ hec v̄ba p̄-
tulit. **I**n noie p̄is ⁊ filij ⁊ sp̄s sc̄i **A**nē. **S**tetit q̄z s̄a-
guis ⁊ illico vuln⁹ curatū fuit. **A**t ille let⁹ exclamās
dixit. **S**i aliud nihil vellet dicē. sp̄ d̄eret me curare
Postea idē casus colonie exaiatus fuit ⁊ sup̄stici os⁹
iudicat⁹ eo q̄ n̄lla ibi signa alicui⁹ miraculi fuerūt. n̄

*Volte opt̄ si ab
sacra v̄ba*

Ex^m

tātmōdo abusus sacroz vboꝝ. **P**ari mō faciūt non
nulle auguritrices ⁊ etiam q̄dam viri effemiatī pro-
nūciantes sacra vba sup febricitātes. aut alie infir-
mos. filiē et sup testias. pro ip̄oz cōualesecētia. **I**tem
cōtra vmes q̄ fruges in agris aut clera i ortis. aut
fruct⁹ i arborib⁹ corrodūt. **I**tē p̄ra lupos bñdicūt vac-
cas ⁊ oues eq̄s ⁊ azinos. vniūsa peccata cāpi. q̄si se-
cūri⁹ sit ea demomb⁹ tradē q̄ pastorib⁹ cōmēdāē aut
meh⁹ aiam damnare q̄ testiam amittere. **E**t ē ifimi-
ta stulticia aiaz errātiū i hijs ⁊ alijs q̄ nūare aut te-
diosū ē aut vix possibile. **V**erz latet hic laq̄us imiti-
valde occult⁹. viz q̄ ista iō sint tolerabilia. qz ad v-
tilem finē tēdūt. **S**z teste samuele. magis vult deus
vt olediat vci sue q̄ oblatiōes arietū ⁊ hircoz pm-
guiū. **H**oc ē dicē q̄ de⁹ vlūtatie pmittit aut p̄cipit
q̄nqz aliq̄. q̄ fm cōem vsū sūt damnosa vt appareat
obia sue mobia hoīm. **E**t qz oia largit. ⁊ potēs ē ml-
to maiora retribuē. iō iustū ē vt hō p oia se illi subijci-
at. tā q̄ ad corp⁹ q̄ ad aiam q̄ etiā ad exteriorē s̄bam
Hic ē q̄ **A**ug. dicit nō nullos eē martiēs i p̄prie lās
suis. q̄ poti⁹ vlūt egrotāē ⁊ mori q̄ deū offēdē admic-
tēdo sortilegos pro cura sua. **I**ta ⁊ de alijs similiē est
dicendū suo modo. **Q**ui potius parati sūt damna et
penuriam p̄peti. q̄ cōtra mandata dei face re. **P**roim
de sūt ⁊ alie plures superstitiones maligne quaz ef-
fectus tendūt ad malū finē etiam sub capitalibus
penis in lege prohibitaum scilicet ad furta homicidia

16

destructionē bladorū vinearū ⁊ hmoi. **S**z ista coiter
nō diu manēt sine iusta vindicta. **U**bi nō ē diligētis
sime adūtedū. q̄ ātiquus hostis aliq̄n i vno tali ope
duas aīas lucrāt. vnā videlicet p hoc q̄ ei suadet al
teri nocumētū iferre. aliā p hoc q̄ suadet ei supsticio
sū rmediū apponē. **S**ic aliq̄n cōāgit rusticis. vt q̄n
pāpiunt sibi lac auferri p malificia. q̄ tūc pōnūt ad
loca q̄dā particulas q̄sdā herbarū vel aliomō conāt
ipeditē p̄dēm effcī p vba ignota aut maledictiōes
⁊ c. **S**z vnū ē ita supsticiosū sicut reliquū. **S**i autē
vellent efficacē a talib⁹ trufis literari deberent hu
mano ⁊ ecclāstico more pcedē. **P**rimo videlicet dili
gentē inq̄rendo a vicinis an eēt aliq̄s suspect⁹ de tali
neq̄tia ⁊ c. **D**einde si magnitudo piculi id exposcit. dēt
facē sicut p̄suetū ē i ecclā dei q̄ ordnat cōtra talia mali
ficia p̄ces. ieiunia. missas ⁊ plorationes scōz. elemo
sinas. ac alia pia opa diuine ire placatiā. **Q**ui autē
male credul⁹ p maleficiū vult liberare se nō ē dign⁹
vt a dño deo ⁊ sc̄s āgelis adiuet. ⁊ ergo nō ē mirū
q̄ a spiritib⁹ neq̄ graui⁹ affligat. **E**t hec sūt simpli
cib⁹ valde p̄sanda. **R**ursus ē adhuc alia supsticiō
de obfuitātia dīez. videlicet q̄ sint aliq̄ dies infaus
ti. neq̄ tunc aliq̄d op⁹ inchoari debeat. aut vestis no
ua idui. aut ic̄ arripi at. q̄ oīa sūt frivola. ⁊ a vanis
astrologis ⁊ pagamis p̄tra dei ordinationē itroducta.
Adūtant fideles diligenter q̄ oēs dies deus creauit
et sunt valde bōni. et q̄ omnū bōnoz. operum deus

est director. et sancti angeli cooperatores. ergo utiqz
nō ē timoratis hominibus de hac stulticia metuendū
Similis de alijs sine nō. de occurſu leporū vel catto
rū volatu auiū aut garrinū. De casuali aliquo even
tu. vel ope puta si calceū sinistz aut cirotecā pmū i
duat. vel vbu aliqđ audiat qđ fortunā bonā vſ omē
significet. cū similibz pestiferis imaginationibz. est
firmē tenēdū hm rcāz rationē ⁊ catholicā fidē. qđ i
veritate nihil hnt penitus efficacie. s̄ sūt deliramētū i
feliciū hominū qđ sepe deo pmittente. p̄t suā malaz
crudelitātē merent̄ affligi. et terreati a quolibet folio
volante. **S**i hō memor esset sue dignissime cōdicio
nis ⁊ cogitaret se ad ymaginem dei factū. ⁊ qđ die s̄
ctissimis angelis vallatū. tūc erubesceret. poti⁹ qđ me
tueret ab hmōi stulticijs vanissimis. Est etiā h̄ sub
iungendū. qđ bonis hominibz ⁊ fortibus. ⁊ doctis in
fide. cōtingūt aliqđ hmōi disfortunia. cū p̄stigijs p̄fa
tis. diuina ordinatione. vt eoz fides noxa fiat alijs.
et sit exemplū toti ecclesie. Et auz totus populus videt
qđ nō creāt talia figmenta. neqz obhuāt se ab eis.
tūc edificat̄ ad fidē. **H**ic quēdā p̄biter timorata
bone vite. qđ cū audissz qđ signū infaustū essz. si calce
um sinistz de mane pmū indueret. ⁊ de hoc sibi tēp
tatio molesta essz. vt videlicz hoc caueret ip̄e ecōtra
directe sp̄ sinistz calceū primo induit ⁊ sic fantasia
cessauit. Et hoc ē bonū remediū in similibus. De illa
etiam superstitione que communiter fit a quibusdā

mulieralis infatuatis . et duris in cōceptibus suis
videlicet in abstinēdo a quibusdā laborib⁹ . et cibis
cōtra cōm xpīam ppli cōsuetudinem . puta q̄ nō v-
lūt nere ferijs quintis post vesp̄as . eo q̄ tūc salua
tor inchoauit passionē suā . et ad crucē iuit . aut ī die
pasc̄he nolūt carnib⁹ velti . q̄i h⁹ deo sit gr̄ti⁹ eo q̄ tūc
vlt̄ plus fez ad esū carniū . ā certis diebz cessare vo-
lūt ab opib⁹ q̄ nō sūt festiua ⁊ s̄lib⁹ alijs singularita-
tib⁹ ab oib⁹ talib⁹ supfluis fāta s̄ijs debent venerata
biles mōne abstinē ⁊ humiliē seposita oī singulari-
tate cōformae se ritui vlt̄ scē m̄is ecclē ⁊ laudabili cō-
suetudini illoz q̄bz cōuiuūt . **S**i autē aliq̄ ex idoc̄ta ⁊
simplici deuotione aliqd̄ de hmōi vouerūt . dēt h⁹ hūi-
lit̄ cōfiteri ⁊ absolutiōem petē . cū p̄mptiā die tali q̄
velint libent̄ obedire suis supiorib⁹ p̄ cōmutatione in
meli⁹ . **D**icit ei scē sc̄ptura q̄ displicet deo infidel̄ ⁊ stul-
ta p̄missio . **A**d istud p̄t referri q̄ incautū ē q̄ q̄dam
mulieres . iducūt viros suos vt voueāt abstmētā vlt̄
tus certis diebz . vt tali pacto m̄iā hēant in puerpe-
rio . **S**icō qd̄ loquor qualia picula idē puenēt . **R**e-
li⁹ ē g⁹ vt dimittāt sacramētū ī sua libertate . neq̄ iui-
cē se defraudēt n̄ forte ad tēp⁹ ex cōsensu . vt vacēt o-
rationi . absq̄ oī voto p̄uio maxime p̄petuo . **S**int p̄
inde bone femine mēoēs q̄tidiane misēie . quā ab eua
susceperunt . p̄ eo q̄ voluit nimis sapiens eē . ⁊ dili-
gent̄ caueāt ne velint imitari singularitatē capitis
sui . **N**on ponant os in celum . quasi sufficientes sint

H 2

76
sibiipfis leges dare h̄ magis in subiectione ⁊ silentio
discāt s̄m Apli monita. ⁊ tūc bñ secure erūt **De vl-**
teriori p̄cessu hui⁹ materie breuitatis gr̄a sup̄sedeo.
simul sperans q̄ hec hoīb us bone volūtatis sufficiāt
si hec duo que sup̄dicta sūt diligent adūtant. videli-
cet q̄ q̄cqd̄ i mūdo sit p̄ rōez naturalē aut p̄ d̄mū mi-
raculū nō ē sup̄sticiosū. Quicqd̄ aliē sit q̄p̄tūq̄z sc̄m
appareat suspectū debet iudicari. **Est** etiā bona cau-
tela. si qñ hmōi auguēs se offerant ad docēdū vel fa-
ciendū mirabilia. q̄ statim gr̄at̄ ab eis an sint pati-
re in publicū ⁊ corā doctis viris suā sc̄iam vel ar-
tē p̄ponē vt exeminētur. ne forte ip̄i erret. et p̄ cōse-
quēs alios erratē faciant. **Ia** fit i alijs artibz etiā me-
chanicis. **Qd̄** si vpluerūt. tūc r̄nderi debet eis illd̄. **Sal-**
uatoris. **Ois** q̄ ad male agit odit lucē ne manifestent̄
opa ei⁹. **Si** aut̄ pati sūt se offerre ad examē exptoz
statim diiudicabūtur. **Demū** subiūgēdū est ec̄ de a-
lijs p̄ceptis dei. de honoratione patē. de ob̄suatiōe
sabbati cū reliq̄s. h̄ nō ē necesse. q̄ in s̄mōibz ec̄c̄-
asticis q̄tidie matia ista frequētat̄. **Admonēdi** sūt er-
go quiq̄z fideles laici vt in rcā fide ab̄ulent. ⁊ in via
mandatoz dei se exerceant. ab oī q̄z sp̄e ip̄ie sup̄sti-
tionis se ab̄stineant. sp̄ ec̄ qd̄ incertū ē ac dubiosū de-
clinēt. qd̄ aut̄ securū ē teneant. q̄ten⁹ tādē post hanc
erūpnosaz vitā in gloriāz ec̄naz intrare mēant̄. per
gratiam d̄m̄ n̄i ihu xp̄i q̄ ē via veritas ⁊ vita ēgnā-
tis cum p̄re ⁊ sp̄ū sc̄o p̄ secula seculoz Amen.

Sexto deo dicitur quilibet fidelis et floratus christianus
suisque professionis fuerit vel officij. crebro de
morte cogitare et breuitate huius vite. et bonis ac simpli-
cibus vobis inuocare dominum deum. quatenus post presentis vite la-
tores ad eternam regem ipsum producat. **Hec est doctrina sa-**
pietis ecclesie. xi. Si animis multis vixerit homo. et in hijs om-
nibus fuerit. meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multo-
rum. quod cum venerit vanitatis arguuntur preterita. quod autem
sit utilis ista proginitio ostendit. **Ecclesie. vii.** Ubi sic di-
citur **Memorare nouissima tua et in eternum non peccabis.** **Tria**
enim sunt que principaliter hominem a deo separant. scilicet superbia. lux-
uria et auaricia. **Sed si cordialiter homo attendit mortem**
morituram. tunc facilius se ab hijs continere potest. **Non de su-**
perbia sic dicit seneca. Quid clientis tuo irasceris. susti-
ne paululum. ecce venit mors que vos pares efficit. **De**
luxuria. augustinus. Nihil sic reuocat a peccato quam
frequens mortis meditatio. **Et ambrosius. Nudi omnes nas-**
cimur. nudi morimur. nulla est distinctio inter cadauera
mortua. nisi forte. quod quibus fecerit diuina corpora luxu-
ria distenta. **De auaricia Hieronimus. Facile contempnit**
omnia qui se cogitat moriturum. propter has tam mag-
nas utilitates mos inoleuit apud summos prelatos
ut dum supra alios promoti fuerint. statim per ali-
quod signum memoria mortis ipsis imprimatur. **Non coram**
domino papa incendit stupa lini. cum hijs verbis. Sic
trahit gloria mundi. Coram imperatoribus et regibus
afferuntur diuersa marmora varij coloris. in hac

*Tria separant
hominem a deo*

interrogatione. De q̄li marmoze vis tibi mortuimen-
tū fieri. Et in approbatis regionibus diuerse sūt in-
stitutiōes ad idē hūentes. **Hic dicit Eccl̄as. vij. Me-**
li⁹ ē ire ad domū luct⁹ q̄ ad domū cōuiuij. in illa ei fi-
nis cūctorū admoneēt hoīm. vt viuēs cogitet qd futu-
rū sit. **Querat forte hic aliq̄s. quare hora mortis sit**
incerta. R̄ndet q̄ p̄t tres cās. **Prima ē p̄t nat̄az**
hūanā cōseruādā in vigore suo. qz si p̄ certo sciret
homo aliq̄ dēterminato tpe se moriturū ex hoc nat̄a ni-
mis debilitaret. ⁊ ad bona opa min⁹ valeret sic p̄z i
ill⁹ q̄ ad mortē iudicāt. **Secda cā ē p̄t elcōs. q̄ p̄t**
opa libere caritatis debent mēri vitā etnā. Mors at̄
neccessario iminēs certo aliq̄ tpe anxietatē nimīā in
mēte suscitaret. q̄ dulcedinē diuini amoris ip̄dieret.
et in q̄busdā naturalit̄ pauidis penitus extingueret
7 Tercia cā ē p̄t augmētū bonoz operū. sicut b̄t̄s
Greḡ. dicit. Ad hoc cōditor n̄t latē nos voluit finem
n̄tm diēqz nrē mortis esse nob̄ incognitū vt b̄t̄ sp̄ iḡ
nozat̄ p̄xim⁹ eē credat. ⁊ tāto q̄sqz sit feruentior in
opatione quāto ⁊ incertior de vocatione. vt dū incer-
ti sum⁹ qū moriamur. sp̄ ad mortē pati venire delea-
m⁹. Magna igit̄ diligētia p̄parare nos ad bonā mor-
tē debem⁹. qz vt d̄t b̄t̄s Aug. vnūquemqz i q̄ iuene-
rit su⁹ nouissim⁹ dies cū h⁹ sc̄lo egredit̄. talis in die
nouissimo iudicabit. Qui at̄ voluerit tene mori stu-
deat tene uiuē. qz nō p̄t male mori q̄ b̄t̄ vixit. ⁊ vix-
b̄t̄ morit̄ qui male vixit. Ad bonā autē vitā requirit̄

hor mortis
incerta nobis

cōtinuū dei adiutoriū qđ sine intermissione p deuota
orōes postulaē debem⁹. Assuescat g⁹ bone uolūtatis
laic⁹ qntū p̄t. ut sp̄ orōz i ore habeat. dicēdo hec ā si-
milia v̄ba **M**iserē mei d̄s h̄c sc̄is ⁊ h̄c vis. aut custo-
di me d̄ne ut pupillā oculi. sū ad qđ sibi deuotio sug-
gerit. **R**egz h̄ op⁹ est aliqua subtilitate. **N**ā ceteris
paribz hō simplex ⁊ bone vite facti⁹ iuenit purā orō-
nē q̄ lēatus **S**c̄io quēdā doctissimū virū dixisse. **E**-
go aucte de oratione ⁊ cōtemplatione scribo. ⁊ subti-
liē disputo. s̄ qñ nēitas instat. tūc o im illoz obliuif-
cor. ⁊ simpliciter inuoco d̄m d̄ū sicut vn⁹ ali⁹ burista
Ecce nobile v̄bū **E**t sc̄us **T**homas d̄t. q̄ quietius in
fide xp̄iana ambulat iustus laicus. q̄ subtilis ph̄s
Nō se ergo excusent boni rustici aut p̄cēt. q̄ p̄dca
sint eis impossibilia. s̄ ad ūtant qualiter p solatio va-
no in grauissimis laboribz iugiter solent hoies cōfa-
bulari. et etiā qñqz cātare. **S**i demqz hoc ita est q̄re
nō ēt possent similit̄ orōz saltē breui siue mentalit̄ si-
ue vocalit̄ p̄ferre? **I**dē de cantu sp̄ualit̄ cōpunctiuo.
qđ etiam mendici facē solent est sentiendū. p loco ⁊
tēpore. qz oia d̄ū diligentibus i bonū cooperāt. sicut
ecōtra cōtēptorib⁹ oia i malū. **P**orro qz orō d̄mca in-
ter ōnes alias p̄matū tenet. et est laicis magis famili-
aris. ideo h̄ p cōplemeto hui⁹ opusculi eā cū qđā sim-
plici exp̄ōe ponaz **P**t̄ n̄t. **Q**ui hoc d̄t. d̄z duo adūtē.
vt. s̄. studeat se exhibē bonū filiū. qz tūc bene inueni-
⁊ clementē patrē. s̄inaūt v̄gam sentiet **Q**ui d̄t n̄t d̄z

119

oem hominem frēm regnoscere. alias dicere deberet
Dat me⁹. Oēs em natura su⁹ filij vni⁹ parētis Adā
h p grām su⁹ filij dei. ⁊ iō tā grā q̄ natura frēs. **H**ā
ficiēt nomē tuū. **H**ic aufert supbia q̄ nobis ē nimis
in festa. qz q̄ cito aliqd gratie hō p̄cipit statī vult se
semagficāē. h memiscī debe⁹ illd Apli. Quid hēs qd
nō accepisti. **A**dueniat regnū tuū. **H**ic admouemur
sursū corda habere. ⁊ tēdere hui⁹ vite aiām nrām. et
hitire fontē illū et ae glorie. **Q**ui hoc desiderio nō ar
det doleat. pulset. oret. **F**iat volūtas tua. **H**ic tēpera
tur omne spūale desiderū nostrū. qz nescim⁹ neqz id
qd petere debem⁹. neqz tēpus neqz horam qm expedit
nobis accipe qd diu postulauimus. **F**iat ergo volun
tas tua dñe qz optimus es ⁊ sapiētissim⁹. lōge vlcra
creaturā tuā. **S**icut i celo ⁊ in tra. **H**ic inuit. qz sū
ma pfectio hoīs ē. qz sit pformis volūtatī diuine **D**a
nē nrām q̄tidianū da nob hodie. **H**ic petīt oē necessa
riū hui⁹ vite tā spūale q̄ corpale. h magis spūale qz
etiā nō petētib⁹ de⁹ dat t̄palia. h spūalia nulli n̄ desi
derātī. ⁊ si dedit. hoc iratus facit nō placatus **R**egu
la ē certissima. qz nūq̄ aliq̄s itrauit regnū celoz sū
oi merito pprio. qz oz ad oē minus qz cōsentiāt moti
oni dñe. **D**ē etiā hodie qz oz sine int̄missiōe orare ⁊
uūq̄ deficē. **H**oc exponēs Aug. de **N**ō cessat orare q̄
n̄ cessat bñfacē. **E**t tota vita iusti oratio ē. **E**t dimittit
te nobis debita nrā sicut ⁊ nos dimittimus debitori
bus nrās **H**ec clausula expōne nō indiget. nisi forte

q̄ h̄ loq̄ur de debito offēse. Et ne nos iducas itēpta
tionez. **H**ic nō petīt vt xp̄ian⁹ hō nō sentiat tēptatio
nē. s̄ vt nō cōsentiāt. Nō em̄ ois q̄ videt carcere idu
cīt i carcere. sic nō ois q̄ videt patibulū suspēdit i pa
tibulū. s̄ ille q̄ malū agit. Et sic vtile ē hoī vt hm̄oi
penalia sepius aspiciāt. q̄tin⁹ tali occasione a malo
recedat. sic etiāz salubre ē homini vt malas tēptatio
nes crebro sentiat. nec tamē cōsentiāt. vt hac occa
sione temptationes vincē assuescat. **U**n̄ dicit beat⁹
Aug. q̄ nō est maior tēptatio q̄ nulla tēptatiōe pul
sari. Et b̄ais **Greg.** Cos pulsare hostis negligit q̄s
q̄eto iuē se possidē sentit. **S**z q̄ sine d̄mo aduutorio
vincē nō possum⁹. ideo illd̄ i p̄ce d̄m̄ca postulaē iute
mur. **S**z libera nos a malo **I**stud etiāz exp̄ōe n̄ indi
get. s̄ exhortādi sum⁹ vt q̄cqd̄ post hanc orationem
nobis euenerit. siue p̄spez siue adūsū. totū de ma
nu d̄ni q̄tāt suscipiam⁹. **A**mē. i. vere ita ē vel ita fiat
Hec cōclusio ē m̄gne p̄fōis. ⁊ totū labōis fruct⁹ vt
viz p̄uipēdam⁹ t̄rena. ⁊ celestia p̄cipalē q̄ram⁹ **T**e
dit ḡ tō orō ista d̄m̄ca p̄fāssima ⁊ dignissima ad h̄
vt inf̄ mūdanas vaietates ibi nr̄a fixa sint corda v
bi vera sūt gaudia. **Q**uō vob̄ o venerabiles rustici. pi
ter ⁊ nob̄ potēti maū p̄cedat oipotēs ⁊ micōis de⁹ **Q**ui
iēmitate p̄fca viuit ⁊ t̄gnat p̄ oia s̄cla b̄ndcūs **A**mē
O cetero carissimi fr̄es ⁊ sorozes in d̄no confor
tamini. ⁊ hec pauca que scripsi vobis cordis
aue percipite. neqz vobis sufficiat si ea semel aut bis

168

legeritis siue audieritis. h̄ velud aialia mūda quoti
tidie ruinate q̄ spūs dei loq̄tur vobis p̄ hūc qualēcūq̄
libellū statui vestro dedicatū. **Q** si aliqua fortasse oc
currat q̄ p̄mo intuitu n̄ capitis. ne sit vobis q̄ue. cūq̄
hic mos semp ap̄ tractatoēs sacraz septuraz fueit
ut potū cū panib⁹ sitientib⁹ aiab⁹ porrigē soleāt. hoc ē
facilia cū ḡuiozib⁹. **M**aneat pietas ⁊ reuelabit veri
tas. **P**uto tñ h̄c noui industriaz vrām. si volueritis
p̄ medietate facē diligētā talez ad excolendā terrā
cordis vr̄. qualē facitis ad purgādā glebā agroruz
vr̄oz vt fructū ferant. cito ex h̄is in agnitiōem volū
tatis diuine ac spūāl̄ grē augmētū pficietis. **C**ōtri
bulis q̄z vr̄s ⁊ p̄cipue pastorib⁹ prochiaiū eccl̄iaz si
desiderēt secuē vitate. qz sūt p̄cipaliū doctoz sentē
tie. ⁊ q̄ nō vbiqz eq̄ p̄mpte habent aut inueniūt. **F**e
ci ei hūcip̄sū libellū p̄ doctos et pbate vite viros dili
gent̄ examinari. q̄ idip̄sū mecū testātur. **I**n oib⁹ igitur
glorificem⁹ dñm deū ⁊ q̄ bona cūcta p̄cedūt. q̄ sa
cramēta b̄ndcē volūtat̄is sue nob̄ etiā rudib⁹ digna
tus ē ap̄ire in h̄is dieb⁹ nouissimis. qd̄ vtiqz multib⁹
regib⁹ ⁊ p̄cipib⁹ ac sapiētib⁹ hui⁹ mūdi nō ē datur.
Gras ergo cū p̄mpta obediētia eidē agam⁹ de die in
diē. q̄ten⁹ felicit̄ i nobis impleat qd̄ b̄tis. **A**plius **P**au
lus ad **C**or̄theos ca. 1. ad p̄solacōz hūiliū loquit̄ p̄so
naz dicēs. **V**idete vocationē vrām fr̄es. qz n̄ mlto⁹
sapiētes s̄m carnē. n̄ mlto⁹ potētes n̄ mlto⁹ nobiles
h̄ q̄ stulta sūt mūdi elegit de⁹ vt p̄fūdat sapiētes ⁊

ifirma mūdi elegit de⁹ vt cōfūdat fortia. ⁊ ignobilia
 mūdi ⁊ cōtēptibilia elegit deus. et ea q̄ nō sūt. vt ea
 q̄ sūt destrueret. vt nō glorie^r omnis caro in cōspec
 tu ei⁹. **R**os aut nō spm̄ hui⁹ mūdi accepim⁹. s; spm̄
 q̄ ex deo ē. vt sciam⁹ q̄ a deo donata sūt nobis **P**au
 deam⁹ etiā nos mutuo exhortari p̄ singulos dies. et
 ad bona opa incitare. ⁊ a malis retrahē qm̄ nihil sic
 deo placet. et gratū ē scīs āgel⁹ q̄ nobiscū semp cōuer
 sant. ⁊ custodiūt nos **H**oc ei officiū ip̄oz ē. vt iugit̄
 nos ad bona puocēt ⁊ q̄s trahere neqūt. saltē a mal⁹
 phibēt **N**ā mltō pla reprobi mala facerēt. si p̄ ip̄os
 btōs spūs nō ipedirēt **A**ngelicū igit̄ officiū q̄libet p̄
 modulo suo iplere festinet. q̄ten⁹ iē āgelo p̄nūari mē
 at̄. **R**euera si hō p̄ mille ānos laborat. et aliud n̄ fa
 cēt q̄ vt primū suū ad aliqd̄ bonū puocaret. ā ab
 aliq̄ p̄cō retrahēt. neq̄q̄ eēt p̄diḡ cōpatio tāti labo
 ris ad hūc fructū tantillū. vt mō appareret. **R**ō ē qz q̄
 cūq; fecerit hō in hac vita siue bona siue mala. m̄cedē
 ē t̄cipiet i futuro p̄petuā. **Q**ui q̄ alterz ad bonū icitat
 infimū sibi p̄mū parat. **E**t q̄ aliquē dampnandū.
 ab vno malo ope rethit. ab aliq̄ etna pena licet nō
 ab oī. eū p̄suat. eo qz p̄ q̄libet p̄cō. certa pena etna
 h̄t nāfura ēprob infliget. **C**ōstat autē qz finitā ad ifi
 nitū nlla ē p̄patio **D**ñ p̄z q̄ v̄z sic qd̄ iā dcm̄ ē licz mi
 rū vidat. **I**ta ⁊ p̄cō s̄esu oñdi p̄t. q̄ grāde p̄c̄m
 fit. q̄ aliquē. ab vno saltē bō ipedit. v̄ ad vnū p̄c̄m
 thit qz n̄ h̄z vñ sibi tm̄ dāpnū ēfūdēt. ec̄ si totū orbē

168

sibi dare possz. **H**ec vera sūt et vtilia hoib⁹ si cordia
lit attendāt q̄uis plēs sint q̄ hmōi salutis moita pui
pēdant. sed nouit dñs q̄ sūt ei⁹. **I**terz redeo ad monē
dōs vōs carissimos frēs a sorozes ac alios venerabi
les rusticos vniūsos. vt nō negligatis tps vēm. **E**t
ce ego os vēm sūz caro vrā. sūz dolo. sūz simulatōe lo
quoz vob. nihil hoz cupio q̄ possidetis. in sincera xpi
caritate auiso vōs et put p̄tū desiderio vōo pui. **E**t
hīc vob otediui ita q̄ vōs n̄ p mea s̄ vrā salute dō obe
dire satagite q̄ten⁹ h̄ q̄liscaūz laboz i vrā p̄satōe fu
erit fructū iueniat salutarē. **P**acē et veritatē diligi
te a dē⁹ pacis erit vobiscū. **N**emi facite qd vobis fieri
nō vultis a qd vob fieri nō vultis alijs p posse libē ē
faciatis. **O**m̄ supuacūā sollicitudinē abijatez i dñi o
spate qm̄ ipi cura ē de vob. p̄latos sū spūales sū sc̄la
res tāq̄ dei vicarios honorate. iuicē diligite. parētes
ēuereamī. filios a filias i dei timore educate. a socie
tate mala hīc a peste fugite. **D**eū timete a in p̄ceptis
eius ābulate. ocaū vrate. sacros labores adamate si
ne itermiſsiōe orate. btā n̄ v̄ginē mariā et sc̄os dei q̄
tidie iuocate. a in cūctis bonis opib⁹ vōs exercez. ac
i iphis p̄seuerate q̄ten⁹ i hora mortis q̄ delicatis a oca
his hoib⁹ pauēda ē vōs leū etne vite ēfrigeriū inue
nire mereamī. **D**ex grām dñi n̄ ihu xpi cui vōs cō
mēdo a v̄bo grē ei⁹. qui cū dōo p̄rē et spū sc̄o vniit et
regnat p̄ infinita secula. **A**men.

